تبارك الذي بيده الملك، و هو على كل شيء قدير.

مادى معنوى اجتماعى سياسى بركتلرك هر بر نوعى هر بر فردى - ملك اثريدر ، ملك ثمره‌سيدر . يالكز ملك صاحبى قادر اولور . ملكدن محروم - بركتدن‌ده محروم قالور .
اسلامك سياسى روحينه برنمونه قيلمق اوزره ، شو كتابك اولگى صحيفه‌سى بركت آيت كريمه‌سيله تزيين قلندى .
موسى جار الله .

اسلام ملتلرينه

دينى ادبى اجتماعى سياسى مسئله‌لر تدبيرلر حقنده .

شانلى تورك عسكرى

شرفينه تأليف قيلندى .

ناشرلرى : برادران جمال الدين ، ز . احسن .

احترام اللرنده مطالعه قيلنوب قدرتلى افكار قوتيله انتقاد قيلندقدان صوك ، اصلاح قيلنوب ، اسلام حركتلرينه اسلام ياشلرينه رهبر اولا بيلورلك بركتاب بوندن صوك بلكه تأليف قيلنور اميديله شو دفعه‌ده شو صحيفه‌لر نشر قيلندى . - و بالله التوفيق .

بوتون حاصلاتى :
جهان محاربه‌سنده شهيد اولمش تورك عسكرلرنك يتيملرينه

ESAD FUAD TUGAY'IN
TÜRK TARİH KURUMU'NA
ARMAĞANIDIR

TÜRK TARİH KURUMU
KÜTÜPHANESİ

41711
A II 1326

کتاب بسمله‌سی

اون طوقوزنجی عصر اورتالرنده بدبین قارل مارقس کبی مادی مقتصدلرگ آچیق دوربین کوزلرینه کورونوب، غربده اسکی مدنیت دنیاسینگ بویوک مرکزلرنده جولان ایته کلمش فتنه خیاللارینگ سیاسی اجتماعی اقتصادی سببلری یکرمنچی عصر ابتدالرنده بر یوزنده بوتون قوتیله دوام ایتوب؛ حتی بویوک فتنه‌لرگ علامتلری اولمق اوزره، نحس اکبر ساتورن ایله نحس اکبر مارسگ، یعنی زحل یولدزیله مریخ یولدزینگ کوک یوزنده قرانلری‌ده ۱۹۱۲نجی سنه‌ده واقع اولوب؛ دیانت دنیاسیله مدنیت دنیاسینگ صوگ درجه فسادلرینه ضروری بر نتیجه اولمق اوزره، دهشتلی حادثه‌لرگ غایت بویوک انقلابلرگ حادث اولاجقلرندن خبر ویرورلر ایدی.

لکن مدنیت دنیاسنده‌ده دیانت دنیاسنده‌ده قولاق یوق ایدی، کوز یوق ایدی

ضیاء لم یبن لعیون کمه   وقول ضاع فی آذان صم
رأیت الحق لؤلؤة توارت   بلج فی ضلال الناس جم

عاقبت، مدنیت دنیاسینگ غایت بویوک فسادلرینه غایت فاحش عدالتسز- لکلرینه، انسانلرگ‌ده اسکی گناهلرینه اجتماعی گناهلرینه، سیاست هم ریاست حرصلرینگ طویماز امللرینه، قوت میدانلرنده بوتون دولتلرگ مسابقه‌لرینه ضروری بر نتیجه طبیعی بر نتیجه اولمق اوزره، ۱۹۱٤ نجی سنه‌ده، مدنیت محاربه‌سی بوتون دنیا محاربه‌سی باشلاندی ده؛ بویوک قیامتگ اگ بویوک دهشتلرینه نمونه اولمق اوزره، دورت بش سنه دوام ایتدکدن

صوڭ، الوهیت دیانت جمعیت دولت انتظام دشمنی آنارشیست بدین قارل مارقس ڭ جنی تدبیرلریله حاضرله‌نوب، انتقام غضبیله بدیننلک زهریله زهرلنمش بویوک عسکرڭ، یعنی پروله‌تاریلرڭ بویوک قوتی سایه‌سنده، قهرمان قوماندانلرینڭ جسورانه حرکتلری برکه‌سنده، قوتلی اختلال دهشتلی ره‌وولوتسیه، مدنیت دنیاسینڭ بوتون اساسلرینی بوتون اثرلرینی تخریب ایتمک عهدیله، باشلاندی؛ جهان محاربه‌سینه طبیعی بر نتیجه اولمق اوزره طوغدی. یعنی: مدنیت مرکزلرنده بدین قارل مارقس ڭ دوربین کوزلری اوڭنده یتمش ایکی سنه مقدم جولان ایتوب طورمش فتنه خیاللری ــ شوکون دهشت ظلمتلری ایچنده، مدنیت گورستانی اوستنده، مهیب بر شکلده ــ سوسیالیزم لباسیله قومونیزم صورتیله ظاهر اولوب؛ روسیه‌ده مدنیتڭ بوتون ــ اثرلرینی بوتون اساسلرینی خراب ایتدی؛ آچلق یوقلق آیاقلریله بوتون انسانلری پایمال ایتدی، حریت شعاریله آزادلق دعواسیله بوتون دینلری‌ده بوتون تعلیملری‌ده انکار ایتدی.

(روسیه معارف جهتیله، صنائع هم صناعت جهتیله، مدنی دولتلرڭ هر برندن دون ایسه‌ده، صوڭ ایسه‌ده، انقلاب حرکتلری اوچون ضرور فتنه قوتی روسیه‌ده غایت بویوک ایدی. اختلال رهبرلری، ره‌وولوتسیه دیپلوماتلری حقیقتی آچیق کوروب، فرصتی‌ده غنیمت بیلوب، هر طرفدن عجله ایتوب بوڭا کوره روسیه یرینه طوپلاندی. اڭ مساعد بر زمین‌ده، ساعتی تمام حلول ایتمش بر زماندە انقلاب حرکتلرینی باشلادی).

محاربه آغرلقلریله خراب اولوب قالمش شهرلر قریه‌لر ره‌وولوتسیه وحشتیله تمام طالانوب، عائله‌لری‌ده خراب اولوب، شهرلر قریه‌لر تمام بوش اولوب قالدی؛ اینته‌رناسیونالق نامیله، ملیتلرڭ هر بری، اوزلری‌ده، دینلری‌ده، معبدلری‌ده، محکمه‌لری‌ده، قانونلری‌ده تحقیر قیلنوب، حربی تریبونالرڭ فوق العاده قومیسیه‌لرڭ (چه قه) لرڭ رعدلری ایچنده، یاشینلری ایچنده، یانار سار ایلرڭ زفیرلری آره‌سنده، محکمه‌لرڭ فابریقه‌لرڭ خرابه‌لری اوستنده، یاڭی

دینگ یاگی دەقالوغی ، قومونیزم تعلیملرینگ " ایمان شرطلری » هر یرده قزل لوحەلر اوزرنده بویوک حروفاتله رسم قیلنوب ، اعلان قیلندی تربیه زهرلندی دونلەشدی. انسانلرگ طبیعتلری ینه وحشت حاللرینه قایتدی ، دوشدی.

یعنی ، انسانلرگ اکثریتینه یوقلقدن نادانلقدن تحقیردن سفالتدن قاندن یاشدان مشقتدن طارلقدن قایغودن باشقه ، هیچ بر شیٔ هیچ بر سعادت ویرمه‌مش مدنیت نظاملری ، دیانت شکللری اکثریت الیله انتقام قوتیله تخریب قیلندی. اسکی گناهلرگ عدالتلی جزالری اولدی.

روسیەده اکثریتگ الندە ملکندە کوگلندە مدنیتدن دیانتدن بر حظ یوق ایدی ، بر نصیب یوق ایدی. یالگز بدبختلک ، یاگز اسیرلک وار ایدی ، یالگز بویوک بر عار وار ایدی. صاقلانەچق بر شیٔ الده ، محبت قیلنەچق بر شیٔ کوگلده ، رغبت قیلنەچق بر امید ـ املده یوق ایدی. لکن ، نفرت قیلنەچق احوال هر خصوص ده غایت کوب ایدی ، غایت چوق ایدی.

بوگا کوره ، بدینلک نظرینه بوتون روحیله بوتون دماغیله مغلوب قالمش قارل‌مارقس کبی دولت هم انتظام دشمنلرینگ بویوک آنارخیستلرگ نظرلری روحلری ، آگیتاتسیه یولیله خلقگ اکثریتینه غایت آسانلقله تلقین قیلنوب ، سرایت ایتوب ، روسیەده هر یرده دهشتلی اختلال قوتلی رەوولوتسیه آسانلقله باشلاندی ، سرعتله طارالدی. مدنیت نظاملری خلافینەده دیانت ادبلری خلافینەده ، دین تعلیملری خلافینەده ، شریعت اصوللری خلافینەده ، یاگی دین ـ قومونیزم دینی روسیەده قورال کوچیله قوت آلدی ، غلبه ایتدی.

اسکی مدنیت قارت مدنیت ئولدی ، اوزینگ گورینه اوزیله برابر بوتون اثرلریده ، دیەیک کومولدی. طوغریدر. لکن ، قارل‌مارقسگ زعمی کبی ، گورکن پرولەتاریه ـ مدنیت گورینی بورژوآزیه قبرینی قازوچی پرولەتاریه ـ قاپیتال الیله حاضرلنمەدی. بلکی مدنیتگ ظلمی ، (؟) مدنیتگ سفاهتی ، اسرافاتی مدنیتگ هیچ بر شیدن طویماز اوبور طاماغی ، اوبقون قارنی ـ اوزینگ

گورینی قبرینی پرولەتاریه الیله ظلم کورەگیله قازتدردی. اولگی بورژوآزیه دیکتا تورەسی برینه پرولەتاریه دیکتاتورەسینی یرلشدردی.

البته، ظلم ظلمدن باشقه هیچ بر نتیجه طودرماز. استبداد ـ کیفیت جهتیلەده، کمیت جهتیلەده آرتدی. اولگی استبداد بر اقلیت النده ایدی ایسه انقلابدن صوڭ شو کونگی استبداد ایکنچی اقلیت الینه کوچدی. اکثریتڭ حقوقدن محرومیتی قانون حکمیله اولدی.

یعنی: اسکی فسادلرڭ اولگی ظلملرڭ طبیعی بر نتیجەسی جزاسی اولملق اوزره، شو کونگی دیکتاتوره طوغدی.

یوقسه، اسکی حاللرڭ اسکی نظاملرڭ هر برینه دشمنلک بدبینلک کوزلریله نظر ایتوچی قارل مارقسڭ زعمی کبی، مدنیتڭ علوملرینه هنرلرینه صناعتلرینه ماکنەلرینه، دینلرڭ عقیدەلرینه ادبلرینه تعلیملرینه اصوللرینه قانونلرینه بر نتیجه اولملق اوزره اولمادی.

گورستانمزدن قالقوب، کوزلرمزی آچوب، نظر ایدرسەک، تاریخڭ شو کونلری بوتون روسیه دنیاسی اوچون تمام بر قیامت اولدی.

آسمان میگفت این دم بازمین　　گر قیامت را ندیدستی ببین!

عمللرینڭ دفترلری عذاب زبانیلرینڭ اللریله انسانلرڭ هر برینه صول طرفلرندن ویرلوب، قاره صحیفەلرینڭ یوزنده قزل قانلرله یازلمش اسکی گناهلرینڭ عدالتلی عقوبتلریده بر یوزینه قهر کوکلرندن بوتون دهشتیله یاغمور کبی یاغوب؛ انسانلرڭ هر برینی، مجرملرینیده، بریلرینیده حساب عرصەلرینه نوبت صفلرینەسوردی.

بویله بویوک بر قیامت صوڭ سنەلرڭ ضروری طبیعی بر نتیجەسی ایدی.

سیاست دنیاسنده اڭ بویوک اڭ قوتلی دولتلر ایکی طرف ایدی: ۱) انگلیز، فرانسیه، روسیه طرفی، ۲) آلمانیه طرفی.

غایت قوتلی شو ایکی طرف هر سیاستده، خصوصاً، شرق سیاستلرنده.

ایران یرلرینه تورکیه مملکتلرینه، تورکیه ایران برکتلرینه، تماملیه استیلا حرصلرنده شو ایکی طرف مسابقه‌ده ایدی؛ هر جهتله حاضرلک هر بر طرف ده تمام ایدی، حاضر ایدی.

مدنیت دنیاسنده اقتصاد مسئله‌لری‌ده بویوک بحران طوفانلری ایچنده‌ایدی. قارل مارقس کبی دولت دشمنلرینک بدبین اقتصاد عالملرینک غایت جالب تعلیملرینه آگیتاتسیه‌لرینه اقتصاد بحرانلری برکتلی زمین اولوب، انسانیت دنیاسنده بویوک اختلالک قوتلی عاملری مهلك عنصرلری تمام حاضرلنمش ایدی.

قوم قدر کوب اسلام ملتلری قوم کبی متفرق برحال‌ده قالوب، اکثری مدنی دولتلرک النده اسیر ایدی.

انگلیز فرانسیه روسیه کبی بویوک دولتلرک شدتلی نفوذلری قوتلی هجوملری آستنده عصرلرچه یاشایوب، محاربه‌لردن محاربه‌لره انقلابدن انقلابلره دونه دونه کیلدکدن صوک؛ سوسیالیستلرک رهبرلرینه گوزل ره‌وولوتسیه نمونه‌لرندن عبرتلی درسلر ویروب، شو کونگی عمومی محاربه‌ده روسیه انقلابینه یول آچوچی تورکیه دولتی ـ مملکتک اصلاحات داخلیه‌سندن صوک عصرلرده عاجز قالوب، بلکه تمام غافل قالوب؛ هم تورکیه دولتینه هم عموم اسلام مملکتلرینه البته فائده ویره‌جک اسلامیت سیاستلرندن‌ده تمام غافل قالدی، بلکه خلافینه، تمام ضررینه حرکت ایتدی، حرکت ایدرایدی.

شارع حکیم علیه الصلاة و السلام حضرتلرینک خلیفه‌سی، قبلهٔ اسلام صاحبه‌سی، روضهٔ سعادت خادمه‌سی، اوچ مقدس حرمک مالکه‌سی، عرفات مناجامعلرینک رئیسه‌سی، قرآن کریم امامی تورکیه دولت علیه سی ـ اسلام ملتلرینک قلبلرینه اوزینک نفوذینی، ملتلرینک احتراملرینی تأمین ایته‌آلمادی.

شو حال، شبهه یوق، حکومتک مشیختک غایت بویوک بر غفلتی، عفو قیلنمازلق بر گناهی ایدی.

بوتون اهل اسلامک قلبلرینه نافذ شو قدر بویوک مقدس قوتلره مالک

اولا طوروب ده ، اهل اسلامڭ قلبلرینی خلافت مرکزینه ربط ایتمک سیاستلرندن حکومتڭ مشیختڭ غفلتلری، بنم نظرمده ، بویوک بر قصوردر .

اسلام مملکتلرینڭ تورکیه‌دن باشقه‌لرینه تکلیف قلمی او وقتلرده جاری توگل ایدی‌ده. شو ملاحظه‌می تورکیه حکومتینه تورکیه مشیخت اسلامیه‌سینه توجیه ایتدم .

شو کونگی جهان محاربه سنده عربلرڭ عصیانلرینه فتنه‌لرینه ؛ بعض ادبسز هندستان مسلمانلرینڭ تورکیه‌یه قارشی محاربه‌لرینه ، حکومتڭ مشیختڭ غفلتی بهانه اولماسه ایدی ، یاخود سبب اولماسه ایدی ، شویله بر ملاحظه شو کون بزم خاطرمزه خطور ایتمز ایدی .

اولگی‌سنه‌ده ، نویابر ١٤ ده ، خلافت اسلامیه لسانیله مشیخت اسلامیه خطابیله ، نفیر عام اولمق اوزره ، بوتون اسلامیت دنیاسینه جهاد عمومی اعلان قیلنمش ایدی . بوڭا رغماً ، اسلام هم تورک دشمنلرینڭ سوادینی صفلرینی اسلام عسکری ، تورک عسکری تکثیر ایتدی .

صوڭ درجه منفور شو حالڭ البته اسکی بر سببی واردر .

بن اعتراف ایدرم ، جسارتله دعوی ایدرم ، اهل اسلامڭ فردلرنده ایمان وار ایسه‌ده ، تورکیه دولتینه بویوک بر محبت اسلام فردلرینڭ هر برنده وار ایسه‌ده ، عالم اسلامڭ هیئت کلیه سنده ایمان یوقدر ، اسلام یوقدر .

بوڭا کوره ، هم ده اسلامیت ، خلافت سیاستلرندن ، اسلام دنیاسینڭ دینی ادبی اجتماعی احوالندن حکومتك مشیختك تمام غفلتلرینه کوره ، شو کونگی عمومی محاربه‌ده اسلام عزتی ، اهل اسلامڭ حرمتی ، اهمیتی ، اسلام دولتلری - اوزلرینڭ اللریله تخریب قیلندی .

قدرده انسانیت دنیاسینه ، شو کونگی مدنیتڭ شو کونگی حیاتینه هلاک اولمق تقدیر قیلنمش ایدی‌ده ، سیاست حرکتلرینڭ اقتصاد بحرانلرینڭ ضرور بر نتیجه‌سی اولمق اوزره ، بویوک دولتلرڭ بوتون ملتلرڭ عمومی محاربه‌لری ١٩١٤ سنه‌ده اعلان قیلندی .

درست ، محاربه مقصد توگل ایسه‌ده ؛ لکن نجات کبی ، عزت هم استقلال کبی ، حقیقت هم حقوق کبی اڭ بویوک اڭ مقدس مقصدلرڭ یالگز بر وسیله‌سیدر ؛ انسانلرڭ طبیعتلرینه قوتلرینه نسبتله بوڭا باشقه بر وسیله یوقدر ، ضرورت حکمیله محاربه واقع اولدقدن صوڭ ، محاربه البته التزام قیلنور ، فرض اولور ، بلکه عبادت اولور .

لاتتمنوا لقاء العدو . وسلوا الله العافية . ولكن اذا لقيتم فاثبتوا واصبروا . واعلموا ان الجنة تحت ظلال السيوف . »

بوڭا کوره ، ملاحظه اسملی کتابم‌ده محاربه اعلانی دقیقه‌سنده یازمش ایدم:

« مدنیت دنیاسی دهشت منالرنده عزت محاربلرینه شو کون غایت کوب غایت بویوک قربانلرینی تقدیم ایدرلر . عدالت الاهیه کعبه‌لرنده او بویوک قربانلری البته قبول قیلنه‌جق . »

« او بویوک عبادت‌ده اشتراک یا امامت شرفندن اسلامیت دنیاسی شو کون محرومدر . » « بونگله برابر ، عاقبت ، اڭ بویوک خسار اهل اسلامڭ بویونلرینه یوکله‌نه‌جکدر » . « مدنی ملتلر استقلال شرفلرینه ریاست سریرلرینه عزت جنتلرینه وصول آرزوسیله ، میلیون میلیون جانلرینی میلیارد میلیارد ماللرینی قربان ایتوب ؛ صبر صراطلری اوزرنده جهنم چقورلرینه‌ده کیدوب ، ذلتدن بنده‌لکدن قوتولمق مقصدی یولنده همه آغرلقلری تحمل ایدرلر » .

شو اون اون بش سطرده‌گی ملاحظه‌لری محـاربه اعلانی دقیقـه‌سنده "ملاحظه" اسملی کتابڭ اولگی صحیفه‌لرنده یازمش ایدم .

یالگز باشقه‌لرڭ مقصدلرینه خادم اولمق صفتیله ، اوزلرینڭ عزتلرینی حرمتلرینی دینلرینی یورتلرینی هدم خصوصلرنده قوتلی قورال اولمق ذلتیلـه ، بوتون اسلامیت دنیاسی ده شو کونگی محاربه حرکتلرینڭ محاربه دهشتلرینڭ برینه هر جبهه‌ده هر فرونت‌ده اشتراک ایتدی .

اسلامیت لوالری تورکلک سیوفی یالگز تورکـیه دولت علیه‌سی النده

قالدی، ضرورت اقتضاسیله، بلکه قرآن کریم فرمانیله تورک حکومتی ده عمومی محاربه دهشتلرینه اشتراک ایتدی. بیطرف قالمق ممکن اولسه ایدی. بلکه بیطرف قالور ایدی، لکن ممکن توگل ایدی. اشتراک البته ضروری ایدی. مجبوری ایدی.

اسلام دولتلرینگ اگ بویوک دشمنلری ـ روسیه فرانسیه انگلیس ایتالیه ـ بر طرف ده ایدی. آلمانیا یالگز قالمش اولسه ایدی، آز زمان ایچنده مغلوب اولوب؛ اسلام دشمنلری تورکیه‌دشمنلری غلبه ایتسه ایدی؛ تورکیه‌دولتی. ایران مملکتی، اسلام یرلری دشمنلرگ النده تمامیله تقسیم قیلنور ایدی؛ عمله‌لرگ قاپیتال پنجه‌سندن، پرولەتاریلرگ بورژوآزیه النده نجاتلری‌ده هیچ بر صورتله ممکن اولماز ایدی.

تورکیه‌نی تمام بتورمك امللرینی اوزینه مقدس بر مقصد ایتمش روسیه دولتینه ده، بوتون اسلام مملکتلرینی اوزینه اسیر ایتمش انگلیز دولتینه ده تورکیه هیچ بر صورتله محاربه رفیقی اولاماز ایدی. یعنی، ایکی طرفدن برینی اختیار مجبوریتی او وقت بولونمش ایسه، اختیار قیلنه‌جق طرف البته‌معین ایدی.

بوڭا کوره، تورکیه دولت علیه‌سی، ضرورت اقتضاسیله ده مصلحت ملاحظه‌سیله‌ده، آلمانیه طرفداری اولوب، اشتراك ایتدی. حرب اعلانندن بر ایکی کون مقدم، آلمانیه ایمپراطورینگ تدبیریله اولسه کرك، تورکیه آلمانیه معاهده‌سی ده امضا قیلندی. معاهده قوتیله‌ده تورکیه دولت علیه‌سی آلمانیه طرفنده قالدی.

ممکن اولسه ایدی، عجله ایتمز ایدی؛ بر از صبر ایتوب، برسنه صوڭ اشتراک ایدر ایدی. ممکن اولمادی. حربڭ اولگی سنه‌سنده، اولگی آیلرنده آلمانیه حربیه‌سینگ فرمانیله تدبیریله روسیه شهرلرینگ بری طوپه طوتولوب، تورکیه طرفندن‌ده حرب اعلان قیلنمش کبی قیلندی. تورکلرگ عاملری خبرلری یوق ایدی. روسیه حکومتینه ترضیه یولیله تورکلرگ مرا-

جعتلری‌ده مغرور روسیه حکومتی طرفندن قبول قیلنمادی. شو صورتله، ۱۹۱٤ سنه نویه‌برده حرب اعلان قیلنمش کبی اعتبار قیلنوب؛ تورکیه دولت اسلامیه‌سی آلمانیه شریکی اولدی. ــ تورکیه سیاسیلرینک اختیارلرندن خارج بر ضرورت ایدی، بونکله برابر بویوک بر اصابت ایدی. بوغازلرینی تورکیه قاپادی؛ روسیه اوزینک متفقلرندن مدد آلالمابوب، عاقبت مغلوب اولدی. استانبول بوغازلرینی آچمق اوچون، ١٤ نچی سنه اخیرنده بوتون دنیا قوتی چاناق قلعه‌سینه هجوم ایتدی. سلاحی تمام یوق تورکیه یالکز اوزی، یالـکز تورکلر اک بویوک دولتلرک اک مکمل بری بحری قوتلرینه تمام برسنه قدر مقابله ایتوب؛ اسلامیتک غایت آچیق بر معجزه‌سی، ایمانک‌ده غایت بویوک بر قوتی اولمق اوزره تورکیه بوتون دنیا قوتلرینی مغلوب ایتدی، دفع ایتدی. بر یوزنده، انسانیت تاریخنده بویله‌شدتلی بویوک بر محاربه، شوقدر عجیب بویوک بر غلبه بولونماسه کرک.

ایمانلی تورک عسکرینه بویوک بر شاندر، تورکیه تاریخنه ادبی بر شرفدر، تا ابد دوام ایده‌جکلرینه قطعی بر بشارتدر.

چاناق قلعه‌سنده تورک اسلام عسکرندن دورت یوز بیک ضائعات! اوچ یوز بیکی شهید اولدی. البتـه، تقریبی بر حسابدر.ناملری شانلری بدر شهیدلرینک دفترینه اسلامیت قلمیلـه البتـه قید قیلندی. حرمتلی قدسیتلی ناملری، اسلام ملتلرینک قلبلرینه‌ده قید قیلنوب، اسلام منبرلرنده تورک قصیده‌لرنده ثنالسانیله تا ابد ذکر قیلنه‌چقدر.

ممکن اولسه ایدی، آلمانیه قوتیله تورکیه قوتی هندوستان اوزرینه مصر اوزرینه کلیتلی قوتلی عسکر سوق ایتوب؛ باش‌ده انگلیز مسئله‌سی حل قیلنسه ایدی؛ بلجیقا وه‌ردن جبهه‌لرنده آلمانیه کبی قوتلی بر دولتک اوقدر کلیتلی قوتی بیهوده اسراف قیلنماسه ایدی؛ آمریقه کبی قوتلی بویوک بر دولت حقنده عقللی گوزل بر سیاستی آلمانیه حکومتی قوللانه بیلمش اولسه ایدی؛ شو کونکی

عمومی محاربه‌دن انسانیت دنیاسی‌ده اسلامیت دنیاسی‌ده بلکه باشقه‌چه استفاده ایدر ایدی.

سیاستلرینگ خطالری می ایدی، نافذ تقدیرگ ضروری بر قضاسی می ایدی، نصل اولسه‌ده، اولدی؛ بوتون بر یوزینی گورستان ایتمش شو کونگی حربگ صوگ سنه‌لری سیاسی اجتماعی ادبی انقلابگ اگ فنالرینه یول آچدی.

حربگ اوچنچی سنه‌سنده، تورکیه عسکرلرینگ ایمانی هم قوتی حضورنده، روس چارلغی روسیه قیصرلغی سقوط ایتدی، آره‌دن چیقدی. آیاصوفیه قبه‌لرینه مناره‌لرینه صلیب قویاجق روس دولتی، تا قیامت قالقماق ازره، بر قاچ میلیون روس «لاشه‌لری» آستینه کومولوب؛ اسلامیت هلاللری اوزرینه آیا صوفیه مناره‌لری اوستینه قادالاچق روس قره‌ستلری چارلق گورلری اوزرینه قادالدی.

روسیه عسکرینگ هر جبهه‌ده غایت رذیلانه مغلوبیتی، حکومتگ هم دولتگ تمام تمامینه افلاسی، بوتون ولایتلرده غایت دهشتلی بهالیلق بلیه‌لری ـ غایت قوتلی شو اوچ عامل ـ روسیه ولایتلرنده دهشتلی انقلاب طوفانلرینی طوردردی.

دورت بش سنه ایچنده اوزینگ بوتون قوتلرینی تمامیله اسراف ایتمش آلمانیه دولتی ـ عاقبت، آمریقه انگلیز دولتلرینگ صاغ سالم دهشتلی قوتلری حضورنده مغلوب اولدی. حقیقتی‌ده سببی‌ده بگا شو دقیقه‌ده معلوم توگل غایت غریب تبدلات حرب حرکتلرنده ظاهر اولا باشلادی.

آلمانلرگ مغرور سیاستی شوملغنده انگلیز فرانسیه ایتالیه طرفینه آمریقه دولتی‌ده قوشولدی. دشمن هر جهتله، عدد جهتیله‌ده، تخنیکه جهتیله‌ده، اسلحه جهتیله‌ده، ضرورات جهتیله‌ده، بریه بحریه قوت جهتیله‌ده، فاحش صورت‌ده فائق اولدی، تورکیه آلمانیه آوستریه بولغاریه ـ بوتون دولتلرگ اتفاقی حضورنده آبلوقه وضعیتنده قالدی. انگلیز فرانسیه طرفینه آمریقه

دولتی‌ده قوشولدقدن صوڭ ، مدهش مهلك بویوك بر قوت آلمانیه اوزرینه باصدی. ١٩١٨ نجی سنه نهایه‌لرنده بولغاریه اردولری‌ده بردن بره مغلوب اولوب، تورکیه متفقلری آره‌لرینه دشمن صوغولدی، داخل اولدی. آوستریه‌ده ماجارستان‌ده اختلال باشلاندی ، مکار انگلیزڭ قوتلی مکریلـه آلمان ملتنده حکومتینه‌ده باش قوماندانلرینه‌ده عدم امنیت حاصل اولدی ، خصومت باشلا- ندی ، فرونتلرده آلمان عسکرنده اختلال چیقدی ، آچیق عصیان باشلاندی.

متفقلرینڭ داخل‌ده اختلاللرینی خارج‌ده مغلوبیتلرینی تورکیـه آچیق کوردی. اسلام مملکتلرندن تمام منقطع قالمش تورکیه دولت اسلامیه‌سی شو دفعه اوزینڭ متفقلرندن‌ده تمام منقطع قالدی ، محاربه‌ده تورکیه یالگز اوزی دوام ایدر ایسه ، تورکیه مغلوبیتی‌ده اغلب احتمالاتدن ایدی.

بوڭا کوره ، انگلیز طرفندن عرض قیلنمش متارکه ذلتلرینی تورکیـه او وقت بالمجبوریه قبول ایتدی. متارکه عسکرڭ مغلوبیتی توگل ، بلکه احوال خارجیه اقتضاسی ایدی.

چاناق‌قلعه‌سنده بوتون دنیا قوتلرینه غلبه ایتمش تورکیه ــ عاقبت ، احوال خارجیه احوال داخلیه اقتضاسیلـه ــ طیش دشمنلرڭ قارشوسنده تمام یالگز قالوب ، اوزینڭ متفقلرندن‌ده اسلام مملکتلرندن‌ده تمام منقطع قالوب ؛ متارکه ذلتینه مجبور قالدی ، مجبور اولدی.

غلبه انگلیز طرفینه کوچدی. آلمانیه تورکیه دولتلریله برابر ، بوتون اسلامیت دنیاسی‌ده ، ١٩١٨ سنه نهایه‌سنده ، هرمره دیگزی اوزرنده ، ٢٢ ماده‌لك مغلوبیت معاهده‌لرینی امضا ایتدی.

متارکه ماده‌لری ــ فرانسیه‌ده سه‌ور شهرنده عاقبت معاهده صورتینه قلب قیلنوب ، تورکیه آنتانته معاهده‌سی اولدی. سه‌ور معاهده‌سی نامیلـه مشهور ایسه‌ده ، حقیقی تفصیلاتی ماده‌لری بڭا بلا واسطـه معلوم اولمادی. آرادم ، بولامادم.

توركيه رهبرلرينك بيانلرينه كوره ، توركيه جريده‌لرينك خبرلرينه مقاله‌لرينه كوره ، سه‌ور معاهده‌سى معاهده توگل ، بلكه دولتى‌ده خلافتى‌ده تمام بتوروب ، توركيه يرينه تماميله استيلا ايتوب توركيه يرينى تمام تقسيم ايتمك ايدى. سياسى اقتصادى اجتماعى صورت‌ده اسارت ماده‌لرى ايدى . مملكتنك اداره‌سى‌ده حمايه‌سى‌ده باشقه‌لرنك اختيارلرينه تسليم قيلنه‌جق ، دولتنك بوتون قوت حربيه‌سى قوت بريه‌سى بحريه‌سى ، اسلحه‌سى هم عسكرى آنتانته اختيارينه تسليم قيلنه‌جق ؛ شام سوريه يرلرى فرانسيه حمايه‌سنده يا خود انگليز حمايه‌سنده قالوب ، يهود دولتينه مركز قيلنه‌جق ؛ آنا طول كبى بركتلى اسلام يرلرى ارمنستان قيلنوب ، عراق ولايتلرى‌ده مستقل بر امارت قيلنوب ؛ آمريقه انگليز حمايه‌لرينه ترك قيلنه‌جق ايدى . توركيه النده هيچ بر اختيار قالمايوب دولتنك امور ماليه‌سى‌ده ، امور اقتصاديه‌سى‌ده ، امور سياسيه‌سى‌ده ، امور حربيه‌سى‌ده تماميله آنتانته النده آنتانته اختيارنده قالاجق . سه‌ور ماده‌لرينك روحى‌ده عاقبتى‌ده حتى آچيق عباره‌لرى‌ده شو يول‌ده ايدى . معاهده فرداسنده تطبيقات باشلاندى ، محاربه حالندن‌ده بدتر فنا بر حال‌ده توركيه قالدى . توركيه مكتبلرى بانقلرى اداره‌لرى شركتلرى تمام قاپاندى ؛ توركلرك اللرندن سلاحلرى آلونوب ، ئه‌رمنيلره يونانيلره ويرلور ايدى . . . .

اوكتابر انقلابندن صونگ ، شرطلرى غايت آغر بويله بر معاهده برەست ليتووسك‌ده صووەت حكومتينه‌ده تكليف قيلنمش ايدى . معاهده ماده‌لرينى تماميله تنفيذ ايتمكدن آلمانيه حكومتى آلمانيه دولتى او وقت البته عاجز ايدى . معاهده شرطلرينك هر برينى بوگا كوره ، صووەت حكومتى او وقت بويوك جسارتله رد ايتدى(١) . حتى اوزينك عسكرينى‌ده ، باشى بوزوق عسكرينى‌ده ـ بويوك آلمانك مغرور آلمانك مغلوب اولاچق قوتندن استهزا يوليله ـ صووەت حكومتى طاراتدى ، طارقاتدى .

---

(١) محررك بو فكرى تماماً خطادر . صاويت حكومتى برست ليتوفسكى معاهده‌سنده آلمانلارك بتون شرائطينى عيناً قبول ايتمشدر . مصحح .

لکن بوتون قوتیله استانبولک اوزرینه‌ده تورکیه یرلرینه‌ده استیلا ایتمش آنتانته دولتلری معاهده ماده‌لرینک هر برینی تنفیذ ایته‌جک اولور ایسه قوتلری وار ایدی ، قدرتلری وار ایدی. بوغازلر تمام آچیق ایدی ، بوتون بحریه‌لرینی تورکیه ساحللرینه هر وقت سوق ایده بیلارلر ایدی. آلمانیه اوزـ ینک طلبلری ماده‌لری حضورنده او وقت عاجز ایدی ایسه ده ؛ آنتانته ، خصوصاً انگلیز اوزینک فرمانلری تکلیفلری حضورنده تمام قوتلی ایدی.

بوڭا کوره ، غایت فاحش شو ایکی معاهده آره‌سنده غایت بویوک وضعیت فرقلری وار در.

آلمانیه طلبلرینی صووەت حکومتی رد ایده‌جک اولسه‌ده ، قبول ایده‌جک اولسه‌ده ، بوراده هیچ بر خطر بولونماسق جهتیله ، بوراده صووەتک بر تدبیری ، بر جسارتی یوق ایدی. روسیه یری یات دشمنک هجومندن استیلا ـ سندن او وقت تمام آزاد ایدی. تورکیه یرینه بوتون قوتیله حلول ایتمش آنتانته طلبلرینی آناطولی تورکلری جسارتله رد ایتدی ؛ اسکی حکومت اسارت ذلتلرینی قبول ایتمش ایسه‌ده ، ایمانلی تورک ملت نجیبه‌سی دولتک وطنک نجاتی یولنده تدبیر کورمکدن عاجز قالمادی. سعی ایتدی ، غایت شرفلی صورتده ملت موفق اولدی.

برەست معاهده‌سی ، امضا قیلندقدن صوڭ ، خارجی محاربه‌لر بدلینه بوتون روسیه داخلی محاربه‌لر میدانی اولدی. بورژوآزیه پرولەتاریه دعوالریله شهرلرك هر بری فتنه اوچاقلری اولدی. نتیجه‌ده روسیه دولتی‌ده روسیه ملتلری‌ده خراب اولدی.

لکن معاهده فرداسنده معاهده تطبیقاتی آنتانته قوتیله بالفعل باشلانوب تورکیه یری آنتانته النده اسیر قالوب ، هر شیدن هر قوتدن تمام محروم قیلندقدن صوڭ ، تورکلرڭ قوەملیه‌لری آنتانته دولتلرینه حرب آچدی. آنتانته وحشتیله از میر فاجعه‌لری استانبول ماتملری کبی دهشتلی حادثه‌لر واقع

اولمش ایسه‌ده، تورکیه یرنده داخلی فتنه‌لردن هیچ بر اثر ظاهر اولمادی. استانبول‌ده آنتانته النده اسیر کبی قالمش اسکی حکومت صبر ایتدی ایسه‌ده، بوتون ملتله برابر انقلاب حکومتی حرب دهشتلرینی معاهده ذلتلرینه ترجیح ایتوب؛ اسلام مملکتلرینگ اسلام ملتلرینگ نجاتلرینه استقلاللرینه بر تدبیر اولمق ازره، قوۀملیه حرکتی، حرکتلرگ برکتلی بسمله‌سی باشلاندی.

مغرور ایکی دولت طرفندن مغلوب ایکی دولته تکلیف قیلنمش غایت فاحش ایکی معاهده ایکی مملکت‌ده غایت متفاوت ایکی اثر اظهار ایتدی.

خارجی دشمنلری یوق روسیه‌ده دهشتلی فتنه‌لر محاربه‌لر باشلاندی. خارجی دشمنلری غایت قوتلی تورکیه‌ده جسارتلی عقللی غیرتلی قوۀملیه حرکتلری.

آچیق قطعی بویله احوال اجتماعیه دن معقول بر نتیجه چیقارمق ممکن اولور ایسه، تورکیه دولتی تورکیه ملتی فائده‌لرینه غایت بویوك غایت مهم غایت طوغری نتیجه‌لر چیقار.

تورکیه دولتی اجتماعی سیاسی قوت جهتیله روسیه دولتندن ثباتلیدر اوستوندر. تورك ملتی روسیه‌ده‌گی ملتلرگ هر برندن ادبی اجتماعی اخلاق جهتیله عالیدر. تورکیه یری طبیعی برکتلری جهتیله روسیه یرندن بایدر. بوگا کوره، اگ دواملی محاربه‌لرده تحمل ایدر؛ اگ بویوك انقلاب دقیقه‌لرنده‌ده فتنه‌لره دوچار اولماز. اسلام ادبی، تورك ایمانی، تورك امانتی ـ شو حق ده غایت قوتلی تأمیندر.

برەست معاهده‌سی، وه‌رسال معاهده‌سی، سه‌ور معاهده‌سی کبی معاهده‌لرگ محاربه‌لری اوزاتمقدن باشقه ضروری بر نتیجه‌لری یوق ایسه‌ده، اسلام دنیاسینه نسبتله سه‌ور معاهده‌سینگ (آنتانته تورکیه معاهده‌سینگ) غایت آچیق عبرتلی بر افادۀ درسیه‌سی واردر: اسلام دولتلری حقنده انگلیزگ نظرینی عقیده‌لرینی آچیق افاده ایدر. آمریقه انگلیز کبی قوتلی مدنی دولتلرگ شو کونگی محاربۀ عمومیه‌دن اصل مقصدلرینی ده آچیق بیان ایدر.

معقول بر سیاستی تعقیب ایده‌جگی تقدیرنده بوتون اسلامیت دنیاسنده خلیفه‌لگی ده قبول قیلنه بیله‌چك تورکیه دولت علیه‌سینگ تورك کبی غیور جسور بر ملتنگ قوتلی بویوك بر دولت اسلامیه اولوب، سیاست میدانلرنده بقاسی دوامی – انگلیزنگ عظمتینه، مصر هندوستان کبی برکتلی اسلام مملکتلرنده انگلیزنگ خواجه‌لگینه بویوك بر خطر اولور ایدی، مهلك بر خطر اولا بیلور ایدی.

روسیه کبی ساده هم بویوك بر دولتی اوزینگ مکرلرینه اوزینگ سیاستلرینه قربان ایتدکدن صونگ، تورکیه کبی قوتلی بر دولتی یوتمق، خلافت خطرلرندن ده قوتولمق انگلیزنگ کبرینه عظمتینه اگ ضرور بر تدبیر، هم ده ساعتی دقیقه‌سی تمام حلول ایتمش گوزل بر فرصت ایدی. تورکیه یرلرینه ایران یرلرینه استیلا ایتمك حرصلری آرزولری مدنی دولتلرنگ هر برنده وار ایدی، قوتلی ایدی. بلکه صونگ عصر محاربه‌لرینگ هر بری شرق یرلرینه، ایران تورکیه برکتلرینه استیلا حرصیله اولور ایدی. شو کونگی عمومی محاربه‌ده آنتانته طرفی غلبه ایتمش کبی اولوب، اسکی حرصلری اولگی شهوتلری دها زیاده قوت آلوب، معاهده‌لرینگ ماده‌لرنده تورکیه یرلرینی تقسیم ایتدیلر.

شو جهتله آنتانته تورکیه معاهده‌سی اسلام دنیاسینه بر درس اولدی، غایت بویوك بر عبرت اولدی.

شو کونگی عمومی محاربه نتیجه‌لرنده اسلام دشمنی بویوك روسیه دولتی، روسیه چارلق استبدادی، تا ابد قایتماق اوزره، سقوط ایتدی، خراب اولدی. آلمانیا استبدادی‌ده ایندی تمام سقوط ایتدی، دیه‌یك. شو ملاحظه، قبول ایده‌یك، بلکه طوغریدر.

باشقه‌لرنگ ضررلرنده منفعت آرامق سیاستی اسلام عزتینه اسلام علویتینه مناسب توگل ایسه‌ده، بنم عقیده‌م ده هیچ بر وقت جائز اولماز ایسه‌ده، شو کونگی محاربه‌دن تورکیه دولت علیه‌سی استفاده ایتدی؛ یعنی تورکیه دولت اسلامیه‌سی قوتلی ایکی دشمندن قوتولدی، دیه‌یك.

لکن انگلیزڭ جهانگیرلگی صاغ سالم بوتون قوتیله یالگز قالدی. آلمانیه کبی قوتلی روسیه کبی بویوك ایکی رقیبندن انگلیز دولتی تمام قوتولدی. تورکیه یرلرینه ایران یرلرینه استیلا وهملری محاربه‌دن قبل بولونمش ایسه، شو کون استیلا خطرلری زیاده‌لشدی.

قوتلی مدنی دولتلرڭ رقابتلردن فائده‌لنوب یاتمق کبی عاجزلك سیاستلرینڭ تمام خطالغی شو کون تمام آچیق کورندی.

درست، توراتڭ عهد عتیقڭ اڭ صادق بر بنده‌سی، تلمودڭ اڭ فقیه بر شاگردی یهود قارل مارقس کبی بویوك بر مدبرڭ جنی بر تدبیریله حاضرلنمش بویوك قوتلی عسکر- پروله‌تاریه عسکری شو کونگی محاربه برکه‌سیله اوزلرینڭ اونلرندن چیقوب؛ له‌نین کبی جسور رهبرلرڭ بویوك تدبیرلریله قوراللانوب؛ خلقڭ النده کوڭلنده وار قیمتلی مقدس قوتلرڭ همه‌سی آگیتاتسیه قوتیله تمام هدم قیلنوب؛ مستکبر مغرور ایمپریالیست دولتلری خراب ایتمك عهدیله یر یوزینه یاڭی بر قوت، دهشتلی بر قوت ظاهر اولدی.

لکن قومونیزم عسکری- بولشه‌ویکلر عسکری- هیچ بر وقت تورك دوستی، اسلامیت دوستی، اسلام مملکتلرینڭ دوستی اولاماز، اولماز. دینلرڭ هر برینه، مدنیت قانونلرینڭ هر برینه آچیق دشمن قومونیزم عسکری- اسلامیت قانونلرینه، اسلامڭ شریعت اجتماعیه‌سینه، تورکلرڭ اتحادینه، اسلام ملتلرینڭ اتحادینه، خلافت اسلامیه امللرینه هیچ بر وقت دوست اولماز، طرفدار اولماز.

اسکی نظامدن، اسکی سیاستدن، دینڭ اسکی شکللرندن خلقڭ غایت بویوك نفرتلرینه کوره، پروله‌تاریه قوتی مدنی حکومتلرڭ مدنی دولتلرڭ هر برینك خلافینه غایت دهشتلی بر قوت اولدی، غایت دهشتلی بر قوت اولور.

آچلق یالانغاچلق طارلق یوقلق کبی تحملدن تمام طیش غایت آغر احوالڭ قوتیله روسیه‌ده پروله‌تاری فتنه‌لری، هر یرده همه خلقڭ بویوك غلیانلری

باشلاندی، انسانیت دنیاسنده بویوك یاگی دهشتلرگ بوتون سببلری تمام حاضرلندی.

شو کونگی حربگ مهلك نتیجه‌لرندن، احوالگ آغرلقلرندن کیله‌چك کونلرگ دهشتلرندن ـ دولتلرگ هیچ بری ـ بویوکلری‌ده اوفاقلری‌ده، محاربلری‌ده بیطرفلری‌ده، مغلوبلری‌ده غالبلری‌ده قوتولمادی، قوتولماز.

شو کونگی اقتصادی معنوی افلاسلرگ آغرلقلری آستنده دولتلرگ هر بری، حتی غالبلری‌ده خراب اولور، مخرج بولاماز.

ما تذر من شیء اتت علیه الا جعلته کالرمیم.

محاربه کونلرنده، محاربه نتیجه‌لرنده انقلاب حرکتلرنده مدنیت دنیاسینگ تمام عجزینی آچیق کوردك. مدنیت دنیاسینگ هر جهتله مفلسلگی آچیق کورندی. اجتماعی فکر جهتیله‌ده، اجتماعی نظام جهتیله‌ده، انسانلرگ صلاحلرینی کوستره بیله‌چك عقل جهتیله‌ده، انسانلرك حقوقلرینی حرمتلرینی قبول ایته بیله‌چك قلب جهتیله‌ده مدنیت دنیاسی تمام مفلس ایمش!

حکمتلی عدالتلی ماهر حاذق مهندس معرفتیله تأسیس قیلنمش اجتماعی بر نظام مدنیت دنیاسنده یوق ایدی، همان یوقدر.

همه انسانلرگ حقوقلرینی حرمتلرینی حریتلرینی تأمین ایده بیله‌چك بر قوت بر اختیار مدنیت دنیاسنده یوق ایدی، همان یوقدر.

مدنیت دنیاسنده بلکه بوتون یر یوزنده عمومیت کسب ایتمش شو کونگی سیاسی ادبی اجتماعی دینی غایت بویوك بحران فاجعه‌لری‌ده افلاس جهتلرینی آچیق کوستردی.

اسکی حاللرگ هر برینه بدبینلك کوزیله باقوب؛ مدنیت نظاملرینك هر برینی مهارتله شدتله انتقاد ایتوچی، هم ده اوزینك مهارتلی انتقادلرنده تمام اصابت ایتوچی قارل مارقس ـ قامونیزم اصوللرینه قومونیزم استقبالینه بالالر کوزیله باقوب؛ بورژویلرگ هر برینی جهنم چوقورلرینه کوندردکدن صوگ،

پرولەتاريلرك هر برينه فردوس جنتلرينى بالالرچه بشارت ويروچى قارل مارقس نظرنده، مدنيت مفسدەلرينك مدنيت خستەلكلرينك باش سببى ملك نظامى اولوب، اڭ مفيد دوالرى اڭ مؤثر علاجلرى رەوولوتسيه قوتيله: ١) پرولەتاريه ديكتاتورەسى، ٢) اكثريتك حقوق اجتماعيەدن تمام محروميتى، ٣) ملك حقوقلرندن تمام محروم قالوب، عمومى آنبار قاپولرى يانندە بوتون انسانلرك هر يردە هر وقت گدايلغى، ايمش.

مدنيتك بوتون اثرلرى رەوولوتسيه قوتيله تمام تخريب قيلنمادقچه؛ انسانلرك همەسى محروميت فضيلتلرندە تمام برابر اولمادقچه؛ قانون برينه حقوق يرينه حرمت يرينه ديكتاتوره خلف اولوب، بوتون ملتلر بوتون فردلر هر جهتله تمام تحقير قيلنمادقچه، هيئت اجتماعيه هيچ بر صورتله اصلاح قيلنماز ايمش.

بوتون الهاملرينى تاريخك دهشتلى حادثەلرندن مدنيتك بويوك مفسدەلرندن استفادە ايتمش قارل مارقس كبى عقل عفريتى بر داهى البته يالڭز بويله تدبيرلرى يازار.

تورات بلاغتيله تلمود مهارتيله يازلمش «قاپيتال» لرينى دە اوقودق؛ قارل مارقس معرفتيله يازلوب، قومونيست پارتيەسى نامندن بر وقت نشر قيلنمش غايت اهميتلى مانيفەستلرينى دە اوقودق.

انسانلرك احوال تاريخيەلرينه احوال روحيەلرينه تمام واقف اولوب. اسكى ماضيلرينى شو كونگى اجتماعى حاللرينى بوتون مهارتله انتقاد خصوصلرندە قارل مارقس تلمودك اڭ فقيه شاگرديدر، جنى بر عفريتدر، بويوك بر داهيدر. انتقاد خصوصلرندە هر وقت اصابت ايدر.

لكن رەوولوتسيه عفريتى ــ مدنيت خستەلكلرينك طبيبى اولاماز ايمش، اجتماع بنيەلرينك مهندسيدە اولاماز، حيات يوللرينك رهبرىدە اولاماز، حيات ادبلرينك حكيمىدە اولاماز ايمش ــ اسكى حاللرى انتقاد مهارتلرندە اصابت ايتمش قارل مارقس ــ استقبال تدبيرلرينى بيان خصوصلرندە هر جهتله

خطا ایتدی، رەوولوتسیه فلسفەلرنده داهیلك کوسترمش فیلوسوف قارل مارقس هیئت اجتماعیه نظاملرینی اصلاح تدبیرلرنده تمام ضعیف چیقدی.

قومونیستلرك توراتلرینی ده، قاپیتالك بوتون جلدلرینی بوتون توملرینی ده اوقودق.

قاپیتالك ظلمینه تسخیرینه قارشی «قاپیتال» ڭ برنچی جلدده‌گی قیام دعوتلرینی بن ده البته قبول ایده‌رم. گوزلدر. فلسفه برکه‌سیله دیانت ارشادیله انقلاب چیقماد‌قدن صوك، رەوولوتسیه قوتیله انقلاب فکرلرینه بن ده البته ذاهب اولا بیلورم. باشقه بر چاره یوقدر محاربه نتیجه‌سنده بویوك فرصت چیقدقدن صوك، اکثریتك قیامی البته طبیعی ایدی؛ بلکه ضروری ایدی. روسیه‌ده مشروع وسیله‌لرك یاردمیله، اکثریتك غلبه‌لری محاربه‌دن صوك تأمین قیلنه بیلور اولمش ایسه‌ده، شو زمان‌ده مشروع وسیله‌لرك هیچ بری روسیه‌ده ممکن توگل ایدی‌ده، فتنه رەوولوتسیه‌سی چیقدی، یاخود اختیار قیلندی. باشقه بر چاره یوق ایدی، دیه‌یك. بویله اولمشدر، بلکه.

لکن هیئت اجتماعیه نظاملرینی حقوقدن محرومیت اساسلرینه تأسیس ایتمك، جمعیت ایچنده فردلرك حریتلرینی استقلاللرینی تمام سلب ایتمك، یوقلق فلسفه‌لرندن اجتماعی بر فائده امید ایتمك، اقتصادی برابرلگی یوقلق‌ده کورمك — بویله تدبیرلرك هیچ بری انسانلرك سعادتلرینه هیئت اجتماعیه صلاحنه هیچ بر وقت خدمت ایتمز.

قومونیستلرڭ انجیللرینی‌ده اوقودق.

آگیتاتسیه قلمیله یازلمش بلاغتلی قسمی غرضلرینه کوره مفید ایسه‌ده، قومونیزم فازه‌لرینی بیان یولنده یازلمش تخیلات قسمی غایت ضعیفدر. انسانلرڭ خلقتلرینه کوره، اویله بر حیات تمام محالدر. اویله بر حیاتڭ امکانی بر تقدیر قبول قیلنور ایسه، هر بر انسان هر حال‌ده اویله بر حیاتدن البته بیزار اولور، نفرت ایدر.

قارل مارقس تعلیملرینی تفسیر یولنده لەنین قلمیله یازلمش « دولت هم رەوولوتسیه » اسملی کتاب ۱۹۱۹ سنه اولگی نشری ـ مطالعه قیلنور ایسه ، قومونیزم تعلیملرینک اڭ ضعیف طامورلری تمام آچیق ظاهر اولور . :

بورژوآزیه الندن قوتولمق اوچون ، دولت ایچنده رەوولوتسیه لازم ایمش ، پرولەتاریه دیکتاتورەسیدە لازم ضرور ایمش ، انقلاب خصوصلرنده اکراه اجبار عامللرینی قوللانمق ، دیکتاتوره خصوصلرنده بوتون خلقڭ حریتلرینی حقوقلرینی تمام سلب ایتمك مشروع ایمش .

بورژوآزیه دولتندن قوتولمق اوچون، رەوولوتسیه ضرور ایسەدە ، پرولەتاریه دیکتاتورەسندن نجات یولنده رەوولوتسیه مشروع اولماز ایمش ، حاجت اولماز ایمش . بلکه پرولەتاریه دیکتاتورەسی برآز زمان دوام ایتدکدن صوڭ ، عاقبت ، انقراض طریقیله زائل اولور ایمش . پرولەتاریه دیکتاتورەسی قومونیزم شکلنه منقلب اولور ایمش .

قومونیستلرڭ تعلیملری قومونیزم کتابلرینڭ بیانلری شودر !

یا غرض یولنده دیپلوماتلقدر ، یاخود خیال صحرالرنده بالالقدر !

ایکی دیکتاتوره آرەسنده نه قدر عجیب بر تفاوت !

پرولەتاریه دیکتاتورەسندن قومونیزم شکلینه انقلاب حادثه سنده نه قدر غریب برحادثه ، نه قدر غریب بر خارقه ؛

سزەدە ، بزەدە البته معلوم ، رەوولوتسیه انسانیت دنیاسنده غایت کهنه تمام اسکی بر حالدر . غایت کهنه بر قورالدر . وقت وقت چیقار ایدی . یاخود چیقارلور ایدی . لکن هیچ بر دفعەدە اڭ محروم اڭ فقیر یاخود اڭ مظلوم عمله طرفندن اولماز ایدی ، اولمادی ، بلکه حاللری گوزل خلق تدبیریله هر وقت جاری اولور ایدی ، اجرا قیلنور ایدی .

انسانلرڭ اللرنده هر برشیء انسانلرك فسادلرینه قورال قیلندی . حتی دیانت کبی اڭ مقدس بر فضیلت اجتماعیه انسانلرك فسادلرینه قورال قیلندی ،

حتی مدنیت کبی آک نافع بر ضرورت اجتماعیه انسانیتگ فسادینه قورال قیلندی. «عمله‌لرك فقیرلرك اقتصادی ادبی حاللرینی اصلاح»، ره‌وولوتسیه‌لری‌ده ـ آریستو-قراتلرگ اویونلرینه کیفلرینه خدمت ایتوچی قورال قیلنوب، معصوم جانلری پاك قانلری آریستوقراتلرگ هوالرینه هر وقت قربان ایدر ایدی؛ فقیرلرك عمله‌لرك حاللرینی اصلاح زحمتلرندن اصلاح تدبیرلرندن هر وقت اوزاق قالور ایدی.

بزده . اسلام ملتلری‌ده ره‌وولوتسیه‌لری بیلورز . اوزلری‌ده ، اهمیتلری‌ده ، وقتینه کوره ضرورتلری‌ده بزه‌ده البته معلومدر .

اوزلرینگ حقوقلرینی حاجتلرینی حرمتلرینی شرفلرینی حمایه یولنده قیام معناسیله ره‌وولوتسیه مشروع اولا بیلور ایسه‌ده ، یاخود ضرور اولا بیلور ایسه‌ده ، باشقه‌لرك حقوقلرینی حرمتلرینی حریتلرینی هدم ایتمك ، اختیار-لرینی حریتلرینی سلب ایتوب ، اکراه ایتمك هیچ بر وقت مشروع اولماز ، فائده ویرمز . محاربه ساعتلرنده اجتماعی حقوقلرگ حریتلرگ هر بری ، قبول ایده‌یك ، باطل اولور ایسه‌ده ، دیکتاتوره حقوقلرگ هیچ برینی ابطال ایتمز . خلقگ امنلرینی حقوقلرینی تأمین حقنده ضروری تدبیر اولور ایسه ، دیکتا-توره مشروع اولور ، تحمل قیلنه بیلور ؛ فائده ویرر . یوقسه ، مشروع اولماز ، فساد اولور ، ضرر ویرور .

قارل مارقس تعلیمی کبی ، هیئت اجتماعیـه ایکی متعادی ، بری دیگرینه دشمن ایکی صنفدن مرکب توگل بلکه بری دیگرینه متعاون ، بری دیگرینه یاردم ایتوچی متعدد صنفلردن مؤلفدر .

آگیتاتسیه قوتیله صنفلر آره‌سینه دشمنلك نشر ایتمك اصلاح تدبیری اولماز . یالـگز خلقك دماغلری قلبلری عقیده‌لری فکرلری ادبلری اصلاح قیلنما-دقچه ، ره‌وولوتسیه تدبیرلری فقیرلره عمله‌لره خیر ویرمز ، برکت ویرمز .

هر بر دولت‌ده هر بر هیئت اجتماعیـه‌ده قانون ضروردر ، قوت البتـه

ضروردر . قانون عادل اولوب ؛ انسانلرك حقوقلرینی ، هرخصوص‌ده حرمتلرینی تمام برابر تأمین ایدر ایسه ؛ حکومت عدالت قانونلرینی تماميله تنفيذ ایتوپ ؛ انسانلرك حاجتلرینه قدرتلرینه قابلیتلرینه کوره ، هرخصوص‌ده حر اعتبار ایدر ایسه ؛ حریتلرینی دولت قوتیله تأمین ایدر ایسه ؛ فقیرلرك عمله‌لرك حرمتلری حقوقلری بوتون حاجتلری البته تأمین قیلنور .

هیئت اجتماعیه کلیه‌لرنده ریاضت آئودیتوریه‌لرنده بویوك ئه‌وولوتسیه قوتلی ره‌وولوتسیه پروفه‌سوری قارت مدبر استاذ زمان معرفتیله ، تاریخ لسانیله ، تجربه اصولیله آدم بالالرینك اعتبارلرینه تلقین قیلنه کلمش ریاضت درسلرینك قطعی خلاصه‌سی شودر .

فقیرلرك عمله‌لرك مصلحتلرینی سعادتلرینی تـأمین ایتـه بیله‌جك بر اساس یالگز شودر ره‌وولوتسیه ضرور اولسه‌ده ، دیکتاتوره ضرور اولور ایسه‌ده ، یالگز شو اساسی یاخود شویله بر اساسی تأمین ایتمك اوچون ضرور اولا بیلور .

شو کونگی محاربه نتیجه‌لرینی کوردك . مدنیتلی غربك عجزینی‌ده تحیرینی‌ده تمام آچیق مشاهده ایتدك . ایمپریالیستلرك مقصدلرینی‌ده پروله‌تاریه رهبرلرینك مقصدلرینی‌ده تمام آچیق آڭلادق . مدنیتلی غربڭ افکار اجتماعیه‌سی محرابلرنده سجده ایتمك دونلکلرندن (؟) اجتماعی نظاملرینه تقلید ایتمك ذلتلرندن قوتولدق ؛ شرق قوتولدی (؟) لکن محاربه کونلرنده اسلامیت دنیاسنده غایت بویوك تفرقه بلیه‌لری دوام ایتدی . درست ، اسکی خسته‌لکلرك ضرور بر نتیجه‌سی ایدی . فرونتلرڭ هر برنده اوزینڭ مصلحتلرینه ضرر اولمق اوزره ، حسابی یوق قربانلرینی ویردی . فرصت دقیقـه‌لری الدن چیقدی . اسلام دنیاسی اقتصاد جهتیله‌ده اولگی حالنده اولگی اسیرلگنده قالدی .

خطر زیاده‌لشدی . اسلام دنیاسی ایکی اوت ایچنده قالدی .

غرب دولتلرینی‌ده بویوك بیمارستان شکلینه قویمش وه‌رسال سه‌ور معاهده‌ـ لرینڭ شرطلری اساسلری ، عمومی انقلابك صورتلری ، یوللری ـ اسلام دنیاـ

سینک بویوك امللرینه تمام مناقض حاللری، مقدس عقیده‌لرینه تمام مخالف مسئله‌لری حیات اجتماعیه صنفلرینه چیقاردی.

بویوك برکتلی اسلام یرلری بویوك دولتلرك قوتلی حرصلرینه هدف ایدی. انقلابدن صوك شو کونگی مبارزه‌لرده بویوك قوتلی ایکی دشمنک جداللرینه اولگی کبی مایه اولوب، استیلالرینه هدف اولوب قالدی. اسلام مملکتلرینك مدنی دولتلره نسبتله وضعیتلری همان اولگی کبی قالدی.

هدفلك ذلتلرندن چیقوب، حق صاحبی اولمق، مستقل برطرف اولمق دقیقه‌لریدر شو کون!

بزه قناعت ویره بیله‌جك مقصد ـ یالگز شودر. ایکی طرفك هیچ بری بزم شو مقصدمزی بزه تأمین ایتمز. یالگز اسلام قوتی یالگز تورك ایمانی تأمین ایدر.

اسلامیت شرقنده نجات طاڭی تورك قوتیله آتدی، استقلال کونی یاقینلاشدی.

شو کونگی انقلابك طوفانلری طولقونلری آراسنده، تمام تخریب قیلنمش مدنیت خرابه‌لری ایچنده، وه‌رسال سه‌ور معاهدلرینك مهلك سحریله زهرلنوب مجنون کبی اولمش مدنی دولتلرك حرکتلرنده، تحیرلرنده، اوزینی غائب ایتمه‌مش تورك ملت نجیبهٔ اسلامیه‌سینک ثباتنده تدبیرلرنده ـ نجاتمز علامتلرینی کوردك، نجاتمز بشارتلرینی ایشیتدك.

ساریزم انگلیز فرانسیه آمریقه سیاستلری بوتون اسراریله بزه آچیق معلوم ایدی. انقلاب حرکتلرینك انقلاب یوللرینك شکلریده استقبالمزی بزه آچیق معلوم ایتدی. پارتیه پروغراملرینك فعلیاتیده اسلام تعلیملرینه محبتمزی تأکید ایتدی.

اسلام دنیاسی بوندن صوك یالگز اسلام دنیاسینه اعتماد ایدر. تورکیه اسلام مملکتلرینك هر برینه نمونه اولوب رهبر اولور، امام اولور.

اقتصادی سیاسی اسارتدن اسلام دنیاسینک نجاتیده یالگز اوزینگ النده اوزینگ قوتیله اولا بیلور. اولور. الا ان نصر الله قریب.

اسلام یرلری اوزینگ برکتلی محصولاتیله اهل اسلامی تربیه ایدر، البته. داخلی فتنه‌لردن آزاد قالور، البته. غایت بویوك شو ایکی خصوصیت برکه‌سنده اسلام مملکتلرینگ نجاتلری استقباللری البته تأمین قیلنور، انشاء الله.

اسلام اوزینگ مقدس قرآنیله، اوزینگ جامع شریعت اجتماعیه‌سیله مستغنی اولور، البته باشقه‌لرك تورانلرینه "قاپیتال" لرینه، پارتیه‌لرك پروغرا‌ملرینه محتاج اولماز، البته.

ساری هر برمرضگ بردافعه‌سی برتلقیحی واردر، بولونور. طاعون کبی سرایت ایته بیله‌جك رەوولوتسیه فتنه‌لرینی‌ده اسلام ایمانی، اسلام امانتی، اسلام تعلیملری دفع ایده بیلور.

اسلام یرلرنده اقتصادی رەوولوتسیه چیقماز. رەوولوتسیه عامللرینه اسلام مملکتلرینك احتیاجی‌ده یوقدر.

لکن اساسلی برشکل‌ده ادبی اجتماعی انقلاب اسلام مملکتلرنده البته باشلانور. قوتلی اساسلی بر انقلاب اسلام مملکتلرینك هر برینه شوکون البته ضروردر.

همه ملتلردن زیاده قربان ویروب‌ده بوتون غنیمتلردن تمام محروم قالمش ایسه‌ك‌ده، شو عمومی محاربه برکه‌سنده شو کونگی انقلاب برکه‌سنده، ادبی انقلاب غنیمتی اسلام ملتلرینك حصه‌لرینه قالور، انشاءالله.

ادبی انقلابك موجز برابجدی، صاغلام براساسی اولمق اوزره، شو "اسلامیت الفباسی"، اهل اسلامك بویوك التفاتلرینه تقدیم قیلندی.

آق بویوك دولتلری‌ده بریوزندن تمام سیلمش تمام سپورمش، هم ده آق بای آق قوتلی دولتلری‌ده تمام عاجز ایتمش شو کونگی عمومی محاربه‌ده ـ غایت بویوك غایت ثباتلی قهرمانلق اظهار ایتوب، چاناق قلعه‌سنده بوتون دنیا قوتلرینه بحریه‌لرینه غلبه ایتمش هم ده اوزینی غائب ایتمه‌مش شانلی تورك عسکری شرفینه، سیاسی نجات ادبی انقلاب خصوصلرنده عموم اهل اسلامك رهبری

اولاچق تورك ملت نجيبه‌سينگ بويوك حرمتينه . الگزده‌گی شو " اسلاميت الفباسی " يازلدی .

شانلی تورك عسكری شرفينه شو "الفبا»می نشر ايتدم . بر مقصدم وار ايدی: پارتيه‌لرگ غايت قوتلی آگيتاتسيه لری صنفلك عداوتلرينی عمومگ قلبينه تلقين ايدرلر ايكن ، حيات ادبلرينی حيات اصوللرينی اسلام لسانيله سويله‌دم ، قرآن كريمگ ارشادلرينی مؤمنلرگ هر برينه تبليغ ايتدم.

عمومی محاربه شو كون طوقتالدی ايسه‌ده ، غايت فاحش معاهده‌لرينگ غايب بويوك استكبارلرينگ تأثيريله ، بريه بحريه حربيه قوتلرنده اوستونلك مسابقه‌لری بويوك دولتلر آراسنده غايت جديتله باشلانوب ، ياقين سنه‌لرگ برنده اولگی‌دن ده دهشتلی محاربه‌لرگ وقوعی احتمالدر . بلكه ضروری اولور

او وقت اسلام مملكتلريده حاضر اولوب ، جدال مايه‌سی محاربه غايه‌سی اولمقدن چيقار ، صاحب حق اولور . او وقت اسلام‌دولت عليه‌لری توركيه ايران ، افغانستان و باشقه‌لر اوزلرينگ عزتلريتی حرمتلرينی تأمين ايدرلر . شو كونگی غرب مدنيتندن اسلام دنياسی شو كون استفاده ايتوب ، ادبی انقلاب بركه‌سيله اسلام مملكتلری او وقت بويوك بر قوت تشكيل ايتوب ؛ انسانيت مصلحتلرينی تأمين ايته‌چك اسلاميت او وقت غالب اولور ، عزيز اولور .

كتب الله لا غلبن انا ورسلی . ان الله لقوی عزيز .

١٩١٢ سنه ، مارت ٢٨ ده ، تاشكند ، يونس خان مدرسه‌سنده

پروله‌تاری دوستی : موسی‌جارالله .

شو كتابگ شوسطرلری شو صحيفه‌لری ، هم ده شو كتابگ بوتون ماده‌لری روسيه ده اگ آغر احوال ايچنده ، روسيه مسلمانلرينگ بوتون دنيادن تمام انقطاعلری دقيقه سنده ، ١٩٢٠ سنه اورتالرنده يازلوب ؛ ١٩٢٠ سنه سنته‌بر (١٦ـ٢٨) ندوه‌سنده ، اسلام روحانيلرينگ بويوك قورولتاينده

اوقولمش ایدی. تورکستان آفغانستان تورکیه فینله‌ندیه مطبعه‌لرینگ برنده طبع ایتدروب، اسلام مملکتلرینه نشر ایتمك آرزوسی یولنده سعی ایتمش ایسه‌م ده موفق اولامادم.

شو اوچ دورت سنه ایچنده، تورکیه عسکرینگ حرب میدانلرنده. بویوك ملت مجلسینگ سیاست میدانلرنده بویوك موفیقتلری شو صحیفه‌لرده‌گی بنم امللرمی آچق تحقیق ایتدی.

۱۹۱۹ سنه سنته‌بر ایول آیلرنده، بری ارضروم ده بری سیواس ده طوپلانمش حقوق ملیه جمعیتلرینگ بویوك قورولتایلرنده قبول قیلوب. ۱۹۲۰ سنه یانوار ۲۸ ده، استانبول مجلس مبعوثانی طرفندن ده قبول قیلنمش آلتی ماده‌لك میثاق ملی نسخه‌سی بزه ایرشدی. بویوك بر ممنونیتله اوقودق، استفاده ایتدك.

میثاق ملی - تورکلرگ صداقتلی لسانیله قوتلی ایمانیله تأکید قیلنمش بر یمیندر، بوتون ملتلره و یرلمش مقدس بر عهددر، مدنی ملتلره اعلان قیلنمش اهمیتلی سیاسی بر وثیقه‌در، قوتلی عزیمتلی ملتگ کامل ایمانینه گوزل بر ترجمه‌در، بویوك ملتگ شرفلی عظمتنه غایت جالب بر نمونه‌در، تورکیه حرکات ملیه‌سینگ متین بر اساسیدر، حکیم بر رهبریدر.

۱۹ــ۲۰ سنه‌لرده‌گی دهشتلی احوال ایچنده، اجنبی قوتلرگ تورکیه برینه استیلالری دقیقه‌لرنده، سه‌ور معاهده‌سینگ فرداسنده، تورکیه ولایتلرینی آنتانته دولتلرینه تقسیم عرفه‌سنده بولونمق تأثیریله اولسه کرك؛ میثاق ملی ماده‌لری « فداکارلغگ حد اعظمیلرینی متضمن اساساتی » بیان یولنده مجبوریت لسانیله یازیلوب؛ تورکیه کبی خلافت اسلامیه صاحبی مستقل بر دولتگ مطلوب ممکن حقوقلرینی، قوه‌ملیه حرکتلرینگ نهائی مقصدلرینی اعلان یولنده، تعیین یولنده یازلمامش.

درست، حقلی دواملی بر صلح تأمین قیلنمق شوکون البته ضروردر .

لکن " حقلی دواملی بر صلحه نائلیت یولنده اختیار قیلنه بیله‌چك فداکار ـ لغک حد اعظمیلری » ، ورسای سه‌ور معاهده‌لرینی یازمش حریص دیپلوماتلرگ آچ کوزلرینگ کوزه‌لرینی طولدرماز ؛ تنازل مسامحه‌لری مخاصملرگه انصاف ویرمز ، بلکه تعاندلرینه تعالیلرینه یول آچار .

درست ، « اساسات مذکوره خارجنده ـ پایدار بر عثمانلی دولتگ وجودی غیر ممکندر » . (؟) لکن « فداکارلغک حدودا عظمیه‌سی داخلنده » پابسته قالاچق تورکیه دولتی ده وجود بولاماز ، دوام ایده‌مز .

بنم تصورمده ، بوندن صوگ مدنیتلی اولاچق تورکیه دولتی اقتصاد دنیاسنده مهم بر عامل اولور ؛ اسلامیت دنیاسنده عاقل بر رهبر اولور ؛ اسلام ملتلرینه اسلام دولتلرینه امام اولا بیله‌چك بر خلافت اولور . بویله بر تصور ، بویله بر آرزو ـ اهل اسلامگ هر برنده البته واردر .

تورکیه بویوك ملت مجلسی بویوك خلافت اسلامیت صاحبی اولوب ، اسلام دولتلری اسلام ملتلری نظرنده تورکیه دولت علیه‌سینگ حرمتی خلافت قوتیله تأمین قیلنمه‌دقچه ؛ اسلام دولتلرینگ مشترك ملکی مقدس حرمی عرب بستان جزیره‌سی محترم بر اسلام مملکتی قیلنوب ، خلافت اسلامیه الندە بولونمادقچه ؛ سوریه کبی مصر کبی حجاز کبی تورکیه دولت علیه سینگ اسکی ولایتلری اوزلرینگ کامل اختیارلرینه نائل اولوب ، خلافت اسلامیه جامعه‌سنده مستقل بر مملکت اولمادقچه ؛ غرب مملکتلرینی استیلا ایتمش اختلال طوفانلری تورکیه یرندن دفع قیلنوب ، اسلام پرولەتاریلرینگ حقوق اقتصادیه‌لری قرآن کریم عدالتیله تأمین قیلنمادقچه ، تورکیه دولت علیه اسلامیه‌سی بوندن صوگ پایدار اولاماز .

تورکیه یرنده قالاچق هر اقلیتگ هر ملتگ حقوقی حرمتی حریتی ملی میثاقگ ٥ نجی ماده‌سنده اوقدر صراحتله تأمین تأیید قیلندقدن صوگره‌ده ، مدنی دولتلرگ مسلمان اکثریتلری حقنده برحرف بر سوز یازمامق ، یالگز « ممالک متجاوره‌ده‌گی مسلمانلرگ عین حقوقدن استفاده‌لری » حقنده یالگز بر « امنیه » یازمق مسامحه‌سی نه‌دن ایدی ؟

متارکه میثاق ملیدن مقدم ایدی. میثاق ملی ماده‌لری‌ده متارکه قرارلرندن نجات داعیه‌سیله اولدی. اویله ایسه، تورکیه یرینی عرب اکثریتیله مسکون، عثمانلی اسلام اکثریتیله مسکون قسملره تقسیم ایتوب، متارکه خطلرینی اعتبار ایتمش کبی اولمق؛ هم‌ده «حقیقةً یا حکماً هیچ بر سببله تفریق قبول ایتمز بر کل» اولاجق تورکیه یرینی متارکه خطلری داخلینه حصر ایتمک مجبوریتی نه‌دن ایدی؟

درست، آرای عمومیه‌لرینه مراجعت عادت قانونیه‌سی هر ملت حقنده جاری اولور ایسه، اوزلرینک احوال خصوصیهٔ عربیه‌لرنده عرب اکثریتی‌ده اوزلرینک اختیارلرنده قالا بیلور. لکن، ایکی حرم جزیره‌سی عربستان کبی بین الاسلام اولوب قالاجق بر قطعهٔ اسلامیه خلافت اسلامیه‌دن یعنی تورکیه‌دن تمام منقطع بر قطعهٔ عربیه کبی قالاماز. بوتون اسلام قبله‌سی اولوب قالاجق حرمین جزیره‌سینک سیاسی اجتماعی مقدراتی یالگز عربک آرای عمومیه‌سیله تعیین قیلنه آلماز. اسلام قطعه‌سنده بوتون اهل اسلامک حقی برابر در استانبولک هر خللدن هر احتمالدن مصونیتی نه قدر مهم ایسه، خلافت اسلامیه النده مکه مدینه جزیره سینک او قدر بلکه دها زیاده مصونیتی دها زیاده معموریتی دها زیاده مهمدر. بوغازلرک بوتون دنیا تجارتلرینه مناقلاتینه آچیقلغی نه قدر اهمیتلی ایسه، خلافت اسلامیه النده قالوب مکه مدینه جزیره‌سینک بوتون دنیا مسلمانلرینه هر وقت آچیقلغی‌ده او قدر مهمدر.

«شرائط تسویه‌سی دولتک استقلالینه تام حریتنه ملتک سیاسی اقتصادی انکشافینه مانع اولماز ایسه، تحقق ایده‌جک دیونتک همه‌سی تمام ادا قیلنور.» مفهومنده‌اک صوک جمله‌سی ــ ملی میثاقک غایت اهمیتلی بر ماده‌سیدر. غایت بویوک امانتلرینک نمونه‌سیدر. تورکلک نامینه اسلام دیانتینه بویوک بر شرفدر. «فلکم رؤوس اموالکم. لا تظلمون ولا تظلمون. وان کان ذوعسرةٍ فنظرة الی میسرة.» آیت کریمه‌سینک بر درسیدر.

میثاق ملی مادلرینه دائر شو ملاحظه‌لرمی یازدم. انتقاد هواسیله توگل ایدی. امضا تاریخی بنم خاطرم‌ده در. سه‌ور معاهده‌سینگ فرداسنده تورکیه یرینه استیلا ایتمش دهشتلی احوالگ لا اقل میلیوندن بری بزم روسیه یرنده‌ده وار ایدی. ملاحظه‌لرم غفلت انتقادی اولاماز.

بنم شو ملاحظه‌لرم ـ تورکیه خلافت اسلامیه‌سی حقنده اسلام ملتلرینك عقیده‌لرینه نظرلرینه امیدلرینه درست بر ترجمه در. حرب ساحه‌لرنده تورك عسکرینك مظفریتلری، سیاست صحنه‌لرنده سیاسی اویونلرده تورك رهبر ـ لرینك مهارتلری تورکیه خلافت اسلامیه‌سی حقنده اسلام ملتلارینك عقیده ـ لرینی تصدیق ایته یازدی. بنم امیدلرم یاقین کونلرده تمامیله تحقیق قیلنوب، تورکیه خلافت اسلامیه‌سی هم دینی هم سیاسی هم اقتصادی انکشافات یوللرنده بوتون اسلام ملتلرینه هم نمونه اولور، هم رهبر اولور. اسلام ملتلرینك هر بری تورکیه خلافت اسلامیه‌سینه اقتدا ایتوب، اوز قوتیله اوز ایمانیله اوز اختیاریله دیانت هم مدنیت یوللرنده مسابقه ایدر.

موسی جار الله

پترو غراد. ۱۹۲۳ سنه شباط یدی‌ده.

* * *

بسم الله الرحمن الرحيم .

عمومی اساسلر

۱) لسانلری ادبیاتلری دینلری طبیعتلری غایه‌لری جهتیله ، بوتون روسیه مسلمانلری بر ملتدر .

حاشیه : ملیت ــ دینی ، عادی ، طبیعی ، تاریخی خصوصیتلرک مجموعه ـ سندن عبارتدر . ملیت‌ده قان برلگی‌ده دین برلگی‌ده تاریخی اجتماعی احوالگ برلگی‌ده معتبر در . ملیت مجموعه سنده ادبی عناصر دها زیاده معتبر در . ادبی عناصرک اهمیتی طبیعی عناصرک اهمیتلرندن زیاده در ، تربیه تأثیریله ، سیاست قوتیله بویوک بر ملتی اوفاق اوفاق ملتلره تقسیم تدبیری‌ده ممکندر . ــ بوڭا کوره‌ده ، « غایه‌لری » قیدینی‌ده زیاده ایتدک .

۲) روسیه مسلمانلرینك دینلری اسلام دینی اولوب ؛ اسلام دینی ، بوتون ادبی اجتماعی اقتصادی دینی سیاسی تعلیماتیله ، روسیه مسلمانلرینك حیاتلرینه هر وقت هر یرده اساس اولور .

۳) همه حقوقلرک همه وظیفه‌لرک همه اهلیتلرک یگانه حاملی بر یوزنده یالکز بر انسانیت اولمق جهتیله ، روسیه مسلمانلری بلکه بوتون بر یوزینك بوتون مسلمانلری همه انسانلرك همه ملتلرك همه حقوقلرینی همه حرمتلرینی ، اوزلرینك حقوقلری کبی اوزلرینك حرمتلری کبی ، بوتون کمالیله بوتون فروعاتیله قبول ایدر ، احترام ایدر ،

« لهم مالنا ــ وعليهم ما علينا . » ــ « فما استقاموا لكم فاستقيموا لهم . » قانونلری اسلام معامله‌لرینگ هم ابدی هم عمومی هم قطعی اساسلریدر . بوڭا كوره ،

٤) روسیه‌ده‌گی ، بلكه بوتون بر یوزنده‌گی همه ملتلرك همه جنسلرك همه صنفلرك حقوقلرده وظیفه‌لرده برابرلكلرینی روسیه مسلمانلری طلب ایدر .

٥) مدنی سیاسی حقوقلرده همه ملتلرك هر جهتله تمام برابرلكلری اوستینه ، دولتنگ اساس قانونی ملتلرك هر برینه ادبی حقوقلری‌ده : لسان ، ادبیات ، تربیه ، تعلیم ، دین حقوقلرینی‌ده تمامیله كمالیله تأمین ایدر .

هر لسانی هر لغتی استعمال ایتمک ، مکتب مدرسه‌لرینی انشا ایتوب تربیه ایتمک لسان ادبیات صنائع نفیسه هیئتلرینی تأسیس ایتمک خصوصلرنده ملتلرك هر برینه حریت هم اختیار تمامیله تأمین قیلنور .

انسانلرك حقوقلرینی حریتلرینی حرمتلرینی هر جهتله تأمین ایتمك ــ هم دولتك هم حکومتنگ اڭ بویوك وظیفه‌لریدر ، اڭ مفید فریضه‌لریدر .

٦) بوتون انسانلرك بوتون ملتلرك حقوقلرده حرمتلرده تمام برابرلكلرینی ، اسلام تعلیماتنه كوره ، بوتون اهل اسلام قبول ایتوب ، اعتراف ایتوب ؛ هر یرده هر خصوص‌ده هر وقت‌ده هر حقوق‌ده باشقه ملتلرك هر برینه مسلمانلرك تمام برابرلكلرینی قطعی هم مقدس بر حقا ولمق اوزره ، روسیه مسلمانلری اعلان ایدر ؛ تمام جسارتله تام حریتله دعوی ایدر .

٧) روسیه مسلمانلری تام حقوقلی غرازدان اولمق صفتیله ، باشقه ملتلرك هر برینه مدنی اجتماعی سیاسی حقوقلرك هر برنده تمام برابر اولوب ؛ حیات دینیه‌لری هر وقت هر خصوص‌ده اسلام تعلیملرینه هر جهتله موافق اولوب ؛ هیچ بر یرده هیچ بر حقوقلرینه هیچ بر جهتله تحدید بولونماز .

٨) انسانلرك هر بری‌ده ، هر ملتك هیئت كلیه‌سی‌ده اجتماعی سیاسی حقوقلرك هر برینی بوتون فروعاتیله مالک اولور ، هر برینه اهل اولور .

٩) روسیه مسلمانلری حقوقلرك هر برینه وظیفه‌لرك هر برینه اهل اولمق صفتیله، دولت‌ده تام حقوقلی اعضا اولوب؛ سیاسی اجتماعی اداره‌لرك هر برینه هر جهتله اشتراك ایدر.

١٠) هر بر انسانك هر بر ملتك دینی‌ده وجدانی‌ده بوتون امور شرعیه‌سی‌ده هر وقت هر یرده هر خصوص‌ده هر جهتله حر در.

١١) دین‌ده وجدان‌ده حریت وار در. بوڭا کوره‌ده، هر دین‌ده هر جهتله حرمت وار در.

دینك قدسیتی حقوقنڭ‌ده حرمتی، حقوق عمومیه‌دن اولوب، اساس قانون قوتیله، تکافل عمومی حکمیله تأمین هم حمایه قیلنور.

١٢) دینك حرمتینه قدسیتنه تعدی اولا بیله‌جك حرکتلرك هر بری البته قطعیتله منع قیلنور.

قومونیزم دینی اوزینك آگیتاتسیه‌لرنده هر نه قدر حر اولا بیلور ایسه‌ده، سماوی یا خود مسکونی دینلرك برینه تعدی ایتمک حقوقلرینه جسارتلرینه مالك اولماز.

١٣) اسلام دینی، بوتون حقوقیله بوتون حرمتیله، دولت قانونی حضورنده محترم صانالور.

١٤) روسیه مسلمانلرینك عائله حیاتلرینه ادبی اجتماعی حاللرینه ملی نظاملرینه عائد اسلام قانونلرینك اسلام حکملرینك اسلام تعلیملرینك هیچ برینه هیچ بر وقت هیچ بر یرده هیچ بر فرد هیچ بر قوت هیچ بر صورتله ممانعت ایده‌مز.

١٥) اسلامڭ ادبی اجتماعی دینی حکملرینی تعلیملرینی قانونلرینی رعایت ایتمك اختیاری انسانلرڭ هر برینه بوتون کمالیله تأمین قیلنور.

١٦) دین‌ده حریت قاعده‌سینه کوره، دینلرڭ هر برینی برهان قوتیله دلیل نوریله بیان یولیله انتقاد ایتمك حقی، انتقاد ایتمك حریتی انسانلرڭ هر

نرنده وار ایسه ده ، دینلرگ برینی تحقیر ایتمك ، دینلرگ برینه طعن ایتمك دین ده حرمت قاعده‌سینه کوره ـ هیچ بر یرده هیچ بر وقت هیچ بر صورتله انسانلرگ هیچ برینه جائز اولماز .

۱۷) مقاله‌لرده رساله‌لرده خطبه‌لرده صحنه‌لرده دینلرگ برینی تحقیر ایتمك دینلرگ برینی استخفاف ایتمك بویوك بر جنایت صنالوب ، قانون قوتیله منع قیلنور .

۱۸) اسلام دینی انسانلرگ یالگز ایمانلرینه عقیده‌لرینه عبادتلرینه محصور توگل . بلکه اختیاری عمللرگ هر برینی اجتماعی حیاتگ بوتون جهتلرینی احاطه ایدمر ؛ همه‌سی خصوصنده اسلام دینی اوزینگ گوزل تعلیملرینی آچیق بیان ایدر . حقوق دینیه حقوق اسلامیه مدنی اجتماعی حقوقلرگ اکثرینی تمامیله جامعدر .

اسلام دینی عمل دینیدر ، عملگ برکتلرینه عملگ وجوبینه ایمان دینیدر .

نظاملی مدنیتلی هر جهتله قوتلی تام کامل عدالتلی بر هیئت اجتماعیه بر هیئت انسانیه اسلامگ غایه‌سیدر . حیاتگ ترقیاتگ سعادتگ بوتون حاجتلری حاضرلکلری ـ اسلامیتگ بویوك رکنیدر .

ادب بنالرینه‌ده اجتماع نظاملرینه سیاستگ اك معقول اصوللرینه‌ده اساس اولا بیلور بر دیندر اسلامیت .

یر یوزنده خلافت ، طبیعت قانونلری اوزرنده ریاست ، غایت بای طبیعت خزینه‌لرندن هر بر طریقله استفاده ، انسانلرگ بوتون حاجتلرینی تأمین ، طبیعت خزینه‌لرندن بوتون برکتلرینی استحصال ، انسانلرگ بایلقلری ، قدرت اقتصادیه‌لری ، علوم ، صنائع ، جمال ، صنائع نفیسه ـ شو اون بر مقصد اسلامیت مقصدلرینگ بریدر ؛ یاخود شو اون بر مقصدلرگ همه‌سی اسلامیت مقصدلرینگ اساسلریدر .

طبیعت عنصرلرنده ، طبیعت قانونلرنده تعارض بولونور ، تناقض بولونور .

طبیعت بونلرگ هیچ برینی ابطال ایتمز . بلکه برینی دیکریله تعدیل ایتوب، تألیف ایتوب ، معتدل بر مزاج معتدل بر بنیه تشکیل ایدر .

اجتماع قانونلرنده تعارض بولونور ، تناقض بولونور ، یاخود ، بولونه بیلور . اجتماع قانونلرینگ طبیعت قانونلرینك هیچ برینی ابطال ایتمه‌یوب، توفیق ایتمك ـ تشریعك اك بویوك مهارتیدر . بلکه تشریعك بویوك اهمیتی ده بوتون اهمیتی ده یالگز شو نقطه‌ده‌در .

اسلامیت طبیعت قانونلریله اجتماع قانونلرینی بویوك بر مهارتله توفیق ایدر . هیچ برینی ابطال ایتمز ، بلکه هر برینی تعدیل ایدر . عمومك جمعیتك مصلحتلرینی رعایت ایدر ایکن ، هیچ بر وقت فردلرك مصلحتلرینی جمعیت محرابنه قربان ایتمز دولتك ریاستی حضورنده ، جمعیتك اختیاری حضورنده ، فردلرك اختیارلرینه حد اعظمی ویرور . دولتده اعضالق جمعیتده شریکلك صفتیله برابر ، فردلرك هر برینه هر خصوص ده استقلال حقوقلرینی ده تماميله تأمین ایدر . شریکلك حقوقلرینی رعایه ایتمك دعواسیله ، فردلرك استقلال حقوقلرینی ابطال ایتمز . قومونیزم تعلیماتینه نسبتله اسلام تعلیملرینك علویتی حقلغی بویله نقطه‌لرده تمام آچیق ظاهر اولور .

درست ، الوهیت عقیده‌سی اسلامیتك اك بویوك اك قطعی اك اساسی عقیده سیدر . شو کون بوتون علومك بوتون معارفك آچیق شهادتیله ثابت اولمش الوهیت عقیده‌سیله اسلامیت البته افتخار ایدر .

لکن اسلامیت ده الوهیت عقیده‌سی انسانك قوتینه انسانك حریتینه اختیارینه قدرتینه اداره‌سینه حدود قویمق اوچون ده توگل . الوهیت استبدادلرنده انسانلری بنده ایتمك اوچون توگل . بلکه مادیلك طارلقلارنده محبوسلکدن انسانلری چیقارمق اوچون ، هم‌ده طبیعت قوتلرندن قات قات اوستون بویوك قوت عرشلرینه انسانلری ایرشدرمك اوچوندر ـ اسلامیت ده الوهیت عقیده‌سی .

اسلام عالم وجودك اتساعينه، وجودك عظمتينه انسانلرى ارشاد ايدر. اسلام تعليماتينه كوره؛ طبيعتك، ماذياتك، كواكبك نهايه‌سى يوقدر. ماديانه مكان اولا بيله‌چك فضا - غير متناهيدر. خلا - يوقدر. ملا - متشابهدر. ماديات - هم بويوكلك جهتنده ده، هم كوچوكلك جهتنده‌ده - غير متناهيدر. انسانلرك اجتماعيات دنيالرنده انتظام يوق ايسه‌ده، طبيعتك قانونلرنده، كليه‌لرند، ذره‌لرنده غايت متين عمومى ابدى بر انتظام واردر.

بيت:

جهان را سر بسر آيينهٔ دان　　　بهريك ذرّه صد خورشيد تابان
اگر يك قطره‌را دل بر شگافى　　　برون آيد ازو صد بحر صافى
دل هر حبهٔ صدخرمن آمد　　　جهانى در دل يك ارزن آمد
اگر يك ذرّه را برگيرى ازجاى　　　خلل يابد همه عالم سراپاى
زهر يك نقطه زين دورى مسلسل　　　هزاران شكل ميگردد مشكّل
زهر يك نطقه دورى گشت دائر　　　هم او مركز هم او در دور سائر

اسلام تعليملرينه اسلاميت فلسفه‌سينه بر نمونه قيلمق اوزره، نجم الدين محمودالتبريزى حضرتلرينك گلشن راز اسملى رساله‌لرندن شو آلتى بيتى نقل ايتدم. شو كونگى فلسفه، شو كونگى علوم طبيعيه شو موجز بيتلرى تماميله شرح ايده‌مه‌مش ايسه‌ده بوندن صوك البته شرح قيلنوب، البته قبول قيلنور.

قرآن كريم هر صحيفه‌سنده اوزينك نصوص قطعيه‌سيله انسانلرك هر برينى نهايتى يوق عالم وجودك انتظامينه‌ا تساعينه عجائبينه ارشاد ايدر. «وما اوتيتم من العلم الا قليلا» - كبى «وقل رب زدنى علما» كبى آيت كريمه‌لريله انسانلرى حركت فكريه يوللرينه دعوت ايدر.

بوڭا كوره، عالم وجودك بوتون حقيقتلرينى، علوم طبيعيه بيانلرينى، كشفياتلرينى اهل اسلام البته قبول ايتوب، علوم معارف اهللرينه هر خصوصده موافقت ايتوب؛ بوڭا علاوه، روحانياتى‌ده اثبات ايدر.

عالم روحانیاتی اثبات ایته بیله‌چک بر دلیل ، فرض ایده‌یک ، بزم المزده شو کون یوق ایسه‌ده ، روحانیاتی انکار ایتدره بیله‌چک ، عالم روحانیاتی نفی ایده بیله‌چک هیچ بر دلیل اهل علم الندەده البته یوقدر .

حجتش اینست که گوید هر دمی   گر بدی چیزی دیگر من دیدمی

اسلامیت روحانیاتی‌ده اثبات ایدر . روحانیات مادیاتدن بویوکدر ، قوتلیدر ، اوستوندر . مادیات ـ زمان ، مکان شکل جهتلریله محدود ایسه‌ده . روحانیت هیچ بر جهتله محدود اولماز .

اللرنده دلیل یوق ایکن ، روحانیاتی انکار جسارتلرنده اهل عالم عیبلی اولماز .

اسلام ـ انسانك عقلینه هم قلبنه عزت هم عظمت روحلرینی نفخ ایدر ؛ طبیعت اوزرنده ریاست تدبیرلرینه هم ده عمل یوللرینه انسانلری ارشاد ایدر ، سوق ایدر .

اسلامیتك قطعی نصوصلرینه کوره ، انسان الوهیتك خلیفه‌سیدر . بوتون وجودك کوکلرینی ده یرلرینی‌ده انسان مالکدر . اسلامك تعلیمی شودر .

اسلامیت حیات قانونیدر ، حیات حقوقیدر . قرآن کریمك آیت کریمه‌لری ، شارع حکیم علیه الصلاة والسلام حضرتلرینك سنن دیوانلری ، امتك بویوك اثرلری بوڭا آچیق شاهدر .

بویله بر دین هم حیاتك هم دولتك هم اجتماع نظاملرینك اساسی اولا بیلور . باشقه دینلرك هر بری دولتدن حکومتدن تفریق قیلنور ایکن[1] ، بویله بر دین دولتدن حکومتدن تفریق قیلنماز ایسه‌ده ، یارار ایدی ، گوزل اولور ایدی . دولتك حکومتك بختی اولور ایدی .

---

(١) بو فکر محررك فقط کندوسنه مخصوص فکردر . روسیه اسلاملرینك بتون ندوه‌لرنده اسلام دینی‌نك روسیه حکومتینه بر هیچ وجهله تابع اولماماسی حقنده قطعی قرارلر قبول ایدلمشدر . مصحح .

۱۹) صووه‌تك اساسی قانونی حکمیله ، دین ــ دولتدن حکومتدن مکتبدن شو کون تمام تفریق قیلندی .

ملتلرك دینلرینی معبدلرینی کنیسه لرینی جامعه‌لرینی دولتدن حکومتدن تفریق مسئله‌سی شو کونگی حکومتك اك معقول اك حکمتلی تدبیریدر . بوندن صوك هر بر دین ــ اوزی ده اداره‌لری‌ده ــ حکومتك نظارتندن تمام آزاد قالور . حکومت اداره‌لرینك هیچ برینه هیچ بر دین تابع اولماز . دینلرك هیچ برینی حکومت هیچ بر صورتله حمایه ایتمز . دینی اداره‌لرك ، دینی مکتب مدرسه‌لرك هم‌ده روحانیلرك هیچ برینه دولت خزینه‌سی تأمینات ویرمز . حکومت سیاستینه ، ملتلرك تعصبلرینه قورال اولمق ضرورتلرندن دینك اوزی‌ده دینك جمله سیده تمام آزد قالور . اوزینك تعصبلرینه حکومتی قورال ایتمك قدرتلرندن ده دینلرك هر بری البته محروم اولور . دولت هم حکومت دینلرك هیچ برینه منسوب اولماز . هم دولت هم حکومت هم قانون نظرنده دینلرك همه‌سی برابر اولوب ، همه دینلر همه مذهبلر هر وقت هر یرده تمام حر اولوب . دینلرینه مناسب داخلی نظاملری هر بر ملتك اوزینك اختیارنده اولور . حکومت هیچ بر صورتله هیچ بر وقت دین امورینه دین نظاملرینه مداخله ایتمز .

دینی دولتدن حکومتدن ، حکومتی‌ده دیندن تفریق ایتمك معناسی شودر . شو کونگی روسیه حکومتینه نسبتله ، روسیه مسلمانلری بونی ممنونیتله قبول ایدر . بلکه طلب ایدر .

یوقسه ، دینلری اجتماعی مدنی حقوقلرندن تمام محروم ایتمك ، تعلیمات دینیه‌لرینی احکام شرعیه لرینی نسخ ایتمك ــ تفریق اولماز ، بلکه تمام هدم اولور . روسیه مسلمانلری عائله حیاتلرنده ، ملی نظاملرنده ، دینی امورلرنده بونی هیچ بر وقت هیچ بر صورتله قبول ایتمز . چونکه اسلامیتك اك مهم رکنلرینی ترك ایتمك اولور ؛ حیاتك اك معقول اساسلرینی اك گوزل نظاملرینی براقوب ، تدنی یوللرینه قایتمق کبی بر حرکت رجعیه اولور .

٢٠) دین دولتدن حکومتدن ، دولت هم حکومت دیندن تفریق قیلنمش ایسه‌ده ، تفریق ایتمك لازم ایسه ، هیچ بر دین حقوق مدنیه‌سندن حرمت اجتماعیه‌سندن محروم قیلناز . قانون نظرنده‌هر بر دین محترم اولور .

٢١) اسلام دینی ـ ادبی اجتماعی اقتصادی دینی تعلیماتیله روسیه مسلمانلرینك حیاتلرینه هر وقت هر یرده اساسی اولور .

٢٢) عائله مسئله‌لری ، یعنی نکاح ، نسب ، میراث ، رضاع ، حضانه ، نفقه ، هبه ، وصیت ، طلاق کبی ، حکملری شریعت اسلامیه بیانیله قرار قیلنمش مسئله‌لرك همه‌سی روسیه مسلمانلرینك اختیارلرینه تسلیم قیلنوب ؛ دینی محکمه‌لرده شریعت اسلامیه احکامیله ، اسلام روحانیلرینك معرفتلریله حل هم فصل قیلنور ،

٢٣) هر خصوص‌ده ، حیات معامله‌لرینك هر برنده شریعت اسلامیه قانونیله عمل ایتمك اختیاری عمل ایتمك حقوقلری مسلمانلرك اختیارلرنده قالور .

٢٤) عائله مسئله‌لرینك هیچ برینه حکومت اداره‌لرینك هیچ بری هیچ بر صورتله مداخله ایتمز .

درست ، ولادت وفات نکاح طلاق کبی عائله حادثه‌لرینك هر برینی صوو‌ت دفترلرنده قید ایتدرمك تکلیفی ، قید ایتدرمك نظامی مسلمانلر طرفندن قبول قیلنه بیلور . شو حادثه‌لرك هر برینه مخصوص دفترلر حکومت اداره‌لرنده بولونه بیلور . لکن اسکی مه‌تریکه دفترلری بوندن صوك جاری قیلنه‌چق عائله دفترلری اسلام روحانیلرینك النده قالور . نفوس دفترلری حکومت اداـ ره‌لرنده‌ده اولا بیلور . لکن اسلام عائله‌لرینك دفترلری اسلام روحانیلرینك اللرنده بولنمق روسیه مسلمانلری اوچون ده مفید در ، مطلوبدر ؛ حکومت اوچون‌ده ضرری یوق ، فائده‌سی وار بر نظامدر .

اسم ویرمك ، نکاح عقدلرینی ایفا ایتمك ، تفریق ایتمك ، دفن ایتمك

کی دینی سنتلرگ هیچ برینه صووەت ادارەلرینگ هیچ بری هیچ بر صورتله مداخله ایتمز. بویله امورگ همەسی مسلمانلرگ اختیارنده روحانیلرینگ النده قالور. حکومتگ‌ده خلقگ‌ده مصلحتی شو در.

۲۵) صووەت ادارەلرینگ بری عقد ایدر ایسه، یا خود عقدلرگ برینی فسخ ایدر ایسه، عقدلری‌ده فسخلری‌ده شرعی حساب قیلنماز. چونکه هر عقدگ هر فسخگ شروطلری مانعلری ادبلری وار در. هر برینگ رعا- یەسی البته لازمدر. رعایه قیلنماز ایسه، هیچ بری درست اولماز. ولو محکمهٔ اسلامیه طرفندن اولور ایسەده.

۲۶) نکاح عقدلرنده، طلاق خصوصلرنده، عدت مسئلەلرنده شریعت اسلامیه بیانلرینه مخالف اولا بیلەچک صورتلری حکومت ادارەلری قید ایدر ایسەده، هیچ بری جائز اولماز، شرعی حساب قیلنماز.

۲۷) محله روحانیلرینی محله خادملرینی تصدیق یا خود عزل خصوصلرینه حکومت ادارەلری هیچ بر وجهله مداخله ایتمز.

۲۸) عبادت حرملری اولمق شرفیله، مسجدلرگ معبدلرگ حرمتلری قدسیتلری اساس قانون قوتیلەده حمایه قیلنور. مسجدلر معبدلر هر نوع احترامسزلقدن قانون قوتیلەده محفوظ قالور.

۲۹) روسیه مسلمانلری حکومتگ سیاست قوتیله متعدد اوفاق جمهور- یتلره تقسیم قیلنمش ایسەده، بوندن صوگ ینه تقسیم قیلنەچق اولسەده؛ ادب جهتیله، دین جهتیله همه روسیه مسلمانلری بر اداره مرکزینه ربط قیلنور.

شو کونده جمهوریتلری باشقه ایسەده، باشقورت خلقی‌ده، قیرگیز قازاق خلقی‌ده، تورکستان خلقی‌ده امور دینیەده امورادبیەده بر دینیه نظارتینه اشتراک ایدر، تابع اولور.

مؤمن مسلم نەرەده اولور ایسەده، ملت اسلامیه اعضاسیدر. ایالت ولایت فرقلری جمهوریت انقساملری روسیه مسلمانلرینی تقسیم ایتمز. بوتون

روسیه مسلمانلری عمومی بر ریاست روحانیه اداره‌سینه بر ریاست اسلامیه لواسینه طوپلانور .

۳۰) روسیه مسلمانلری ـ دینی ادبی ملی اجتماعی اموردہ تمام مختار اولوب؛ ملت مجلسی ملی اداره ، ولایت مجلسی ، ولایت اداره‌سی شهر مجلسی ، شهر اداره‌سی ، قریه مجلسی ، قریه اداره‌سی کبی ملی مؤسسه‌لر واسطه سیله ملی دینی مدنی امورلری حل قیلنوب ، اداره قیلنور .

بویله مؤسسه‌لرڭ تشکل صورتلری ، حقوقلری ، وظیفه‌لری ، اقتدارلری ملتڭ اساس قانونلرنده آچیق بیان قیلنوب ، دولتك اساس قانونیله تصدیق قیلنور .

۳۱) ابتدائی اورتا بویوك ، علمی دینی صناعی ادبی مکتب مدرسه‌لر ، هنر یورتلری ، موزه‌خانه‌لر ، کتب خانه‌لر ، فنون معارف موسسه‌لری آچمق حقوقلری روسیه مسلمانلرینه تمامیله تأمین قیلنور .

۳۲) هر بر جماعت ، هر بر فرد اوزینك سرمایه‌سیله ، مکتب مدرسه ، هنر صناعت یورتلرینی ، موزه‌خانه ، کتب خانه تأسیس ایده بیلور . همه درسلری آنا لسانیله ، همه کتابلری عرب الفباسیله ، ملی هم اسکی املالرده اولمق شرطیله ، هر نوع مکتبلری تأسیس ایتمک اختیاری مسلمانلرڭ جمعیتلرینه‌ده فردلرینه‌ده تأمین قیلنور .

۳۳) دینی هم ادبی امورڭ اڭ بویوك اداره‌سی ، شو کون وقتینه قدر ، دینیه نظارتی الندہ قالور .

۳٤) امور دینیه‌لرینی امور ادبیه‌لرینی اداره شرفینه ملت طرفندن صایلانمش اولمق جهتیله ، دینیه نظارتی روسیه مسلمانلرینك ریاست دینیه‌سی اولوب ؛ حکومت حضورنده اسلامیت وکیلی کبی اولور ؛ روسیه مسلمانلرینك طلبلرینه هم‌ده حاجتلرینه مصلحتلرینه حکومت حضورنده ترجمان کبی اولور .

۳۵) دینیه نظارتی ، ریاست دینیه اولمق قوتیله ، همه روحانی اداره‌لره همه روحانیلره نظارت ایدر . وقتینه قدر ، مکتب مدرسه‌لرده ، عموماً

معارف یورتلرینه‌ده، درس کتابلرینه‌ده درس پروغراملرینه‌ده نظارت ایتوب؛ تربیه اصوللری، درس پروغراملری حقنده مجربه ثمره‌لرینه کوره، مناسب تدبیرلری هر وقت حاضر ایتوب، دستور لر نشر ایدر.

۳٦) دینیه نظارتی ملت مجلسی حضورنده‌ده علما شوراسی حضورنده وقت وقت حساب و یره طورور.

۳۷) ملت طرفندن صایلانوب، ملتك مهم خدمتلرنده مشغولیت جهتیله، نظارت دینیه اعضالری، محتسبلرك هر بری، محله‌لرك اماملری مؤذنلری، روحانیلک خدمتلرنده مشغول ایکن یا خود متقاعد ایکن، مجبوری خدمتلرك هر برندن، عسکرلکدن حبسدن آزاد قالور.

۳۸) روسیه مسلمانلرینك محله خادملری خلقك خدمتلرنده هر وقت مشغول قالوب، حیاتلری‌ده عائله‌لری‌ده هر وقت یالگز اوزلرینك کوچلریله تأمین قیلنمق جهتیله، باشقه ملتلرك روحانیلرینه مسلمانلرك روحانیلری هیچ بر جهتله هیچ بر طرفندن قیاس قیلنماز.

مسلمان روحانیلری اوزلرینك کوچیله گون کورور خلق طرفندن صایلانوب، هر وقت خلق خدمتنده مشغول قالور، هر وقت خلق طرفداری اولوب، هر وقت حریت طرفداری اولور.

* * *

شو کونگی مهم حاجتلره کوره تدبیر

اولا بیلهچک مادهلر :

۳۹) مسلمان روحانیلرینك متهملرینی محکمهلر حضورنده حمایه ایتمک اوچون، دینیه نظارتی تصرفنده بر هیئت محامیه بولونور .

شو کونگی حادثهلره کوره ، شو کونگی فتنهلره کوره ، غایت ضرور غایت اهمیتلی بویوک بر تدبیر در .

٤٠) دینیه نظارتی حضورنده حقوق مشاوری یوریسقونسولت بولونور . نظارت مصلحتلرینی مدافعه ایدر ؛ نظارت مذاکرهلرنده ، نظارت قرارلرنده دولت قانونی نقطهسندن مشورت ویرور .

٤١) حکومت شعبهلرینك دولت ادارهلرینك هر برینك جریدهلرینی مجلهلرینی نشریاتلرینی دینیه نظارتی البته آلوب ؛ سیاستدن معلوماتدن زمانك حاللرندن هر وقت هر خصوصده خبردار اولب طورور . دینلره مسلمانلره شرق مسئلهلرینه دائر حکومتك همه دهکرهتلرینی همه قرارلرینی امامله روحانیلره هر وقت بیان ایدر ، ایضاح ایدر ، تبلیغ ایدر .

زمانك فوق الغایه اهمیتنه کوره ، شو تدبیر هر حالده مفید ، بلکه هر حالده ضرور بر تدبیر در . نظارت دینیه اعضالرنده بر آز همت بر آز اهلیت ؛ یاخود بر آز [1] ایمان بولونسه ایدی ؛ مکتب معلملری محله اماملری واسطهسیله روسیه مسلمانلرینه هر وقت گوزل معلومات قوتلی بر حرکت ویره بیلور ایدی .

---

(۱) دینیه نظارتنك اعضالری ، ملت مجلسی طرفندان انتخاب ایدلمش ؛ دینلرنده ملتلرنده غایت صلابتلی ذوات کرامدر . بونك ایچون بونلاری ایمانسزلقله تهمت ایتمك اعراض شخصیه ایچون قولانلهن فقط اوفاق سیاستچیلکدر .

مصحح

٤٢) دینیه نظارتی اوزینه مخصوص بویوك بر مطبعه تأسیس ایدر. دینی ادبی علمی کتابلری طبع ایتوب؛ روسیه مسلمانلرینه نشر ایدر.

٤٣) دینیه نظارتی موقوت بر مجله نشر ایدر. نظارتڭ قرارلرینی، حسابلرینی، مخابره‌لرینی، اعلانلرینی، تدبیرلرینی، روحانیلرك طلبه‌لرك ذوقلرینه مناسب معلوماتلری درج ایتوب؛ روسیه مسلمانلرینڭ مصلحتلرینی هم‌ده دینی حاجتلرینی تأمین یولنده مجله خدمت ایدر.

٤٤) فحش کبی مسکرات کبی مفسد مهلك حراملرڭ هر بری ممکن یوللرك مؤثر چاره‌لرك هر بریله تمام منع قیلنوب؛ مسلمانلرك حیات ادبیه‌لرینه دینی اداره‌لری محله روحانیلری منبرلری هر وقت نظارت ایدر.

شو وظیفه هر وقت روحانیلرك اڭ بویوك اهمیتلی وظیفه‌لری ایدی. شو کونگی حریت کونلرنده ادبی اخلاقی انقلاب کونلرنده، سیفیلیس کبی آلکئوللك کبی مهلك خسته‌لکلرڭ سرعتلی دهشتلی سرایتلری دقیقه‌لرنده، شو تدبیرك اهمیتی قات قات آرتدی.

اسلامیت ادبلرینه حرمتلری وار اسلام روحانیلری شو کونگی وظیفه‌لرینی تقدیر ایتوب، حرکت ایتسه‌لر، اجتهاد ایتسه‌لر، گوزل اولور ایدی. آتالره‌ده آنالره‌ده جماعت خادملرینه‌ده ملتڭ رهبرلرینه‌ده شو خصوصلرده تدبیرلر کورمك البته شو کون ایندی ضروردر.

خلقڭ روحانی ادبی غذالرینه جامعلرڭ مقدس منبرلری یگانه منبع اولمق جهتیله، دینیه نظارتی جامعلرك مسجدلرك محرابلرینی منبرلرینی اصلاح ایتمك احیا ایتمك وظیفه‌لرینه ممکن یوللرڭ هر بریله سعی ایدر.

منبرلر احیا قیلنور ایسه. اهل اسلامڭ وجودی جانلانور، دماغلری صافلانور؛ ایمانلری نورلانور؛ قلبلری جسارت آلور.

٤٦) شو کونگی محاربه نتیجه‌لری شو کونگی انقلاب دهشتلری بزم همه قصورمزی تمام آچیق ایتوب، بزه کوستردی. اڭ بویوك گناهمز اڭ بویوك

قصورمز : علوم يوقلق ، صنائع يوقلق ، مكاتب يوقلق اقتصاد جهتيله بلكه هر جهتله فقيرلك ضعيفلك .

بوندن صوك ادبى اجتماعى اقتصادى دينى احوالمزى اصلاح ايده بيلور ايسه‌ك ، الك مفيد آك طوغرى يول :

ب) آسان اصوللى ابتدائى ملى مكتبلرمزى تعميم ايتمك ،

ج) مدنيت دنياسينك اورتا مكتبلرنده بويوك كليه‌لرنده علوم معارف صنائع هنر خانه‌لرنده ملت بالالرينى تربيه ايتدروب ، اقتصاد عمللرينه حيات يوللرينه دولت اداره‌لرينه ملت بالالرينى حاضرله‌مك .

شو يولده حركت ايدر ايسه‌ك ، مكتب مدرسه‌لرمزه مقتدر معلملر مقتدر مدرسلر ؛ محلـه‌لرمزه روحانى اداره‌لرمزه مقتدر عـالملر مقتدر مجتهدلر ، ملى خدمتلرمزه وجدانلى بصيرتلى خادملر ؛ سياسى حركتلرمزه قوتلى ثباتلى رهبرلر ؛ ادبى ترقيانمزه بويوك روحلى صاف الهاملى كيڭ خيالى اديبلر شاعرلر ــ زمان اليله بزه احسان قيلنور .

معلملر جهتيله‌ده ملتك شو كونگى حاللرى غايت فنادر . ادبلى اهليتلى مقتدر معلم معلمه‌لردن تمام محروميتمز شو كون غايت آچيق ظاهر اولدى . ملى خدمت ميدانلرنده وجدانلى هم بصيرتلى خادملرمزده ؛ غايت آزدر سياسى حركت يوللرنده قوتلى ثباتلى رهبرلرمزده غايت آزدر . مجاهده صنفلرنده جسارتلى ايمانلى مجتهدلرمزده يوقدر .

محاربه نتيجه‌لرى انقلاب طوفانلرى كوزلرمزى آچدى ، بوتون قصورمزى كوزلرمز اوگينه باصدردى . شو كون بزه جمهوريت حقوقلرى آوتونوميه اختيارلرى ويرلدى ، ديه‌يك . لكن ميدانده اش آدملرى يوق . بونى ايندى اعتراف ايده‌يك . بوڭا كوره ،

٤٧) مدنيت دنياسينك علوم معارف صنائع هنر مكتبلرنده بويوك كليه‌لرنده ملت بالالرينى تربيه ايتدروب ؛ اقتصاد عمللرينه حيات يوللرينه دولت اداره‌لرينه ملتمز بالالرينى حاضرله‌مك شو كون آك برنجى وظيفه اولدى .

شو کونگی ضرور وظیفه‌لرك اك بویوگی اولمق اوزره، ملت شو حق‌ده سعی ایدر. بوڭا مخصوص سرمایه تشکیل ایدر. تدبیرلرینی کورر؛ یوللرینی تأمین ایدر. روسیه مسلمانلری‌ده تورکستان مسلمانلری‌ده باشقورت قازاق مسلمانلری‌ده شو خصوصده بویوك جدیتله قوتلی عزمله حرکت ایدرلر.

٤٨) اسلام بالالرینی امین منصف بر مسلم، جسارتلی قوتلی بر تورك، مجتهد بر انسان قیلمق یولنده تربیه لازمدر. یعنی: اسلام بالالرینڭ هم روحلرینی‌ده هم عقللرینی‌ده تربیه ضروردر.

انسانیت مصلحتلری‌ده اسلامیت مصلحتلری‌ده هر حال‌ده هر یرده دولت هم مدنیت مصلحتلری‌ده بونی طلب ایدر.

معارف نظارتلرینڭ معرفتیله عمومی اولمق اوزره ترتیب قیلنه‌چق مکتب مدرسه کلیه پروغراملری ـ روسیه مسلمانلرینڭ بالالرینه مسلمان تورك اولمق شرفیله لازم اولاجق ملی دینی ادبی مدنی تربیه‌لری قناعت قیلورلق قدر هیچ بروقت تأمین ایته آلماز. بویله پرغراملری حکومتڭ دولتڭ عمومی مکتبلرنده طلب ایتمك ممکن‌ده توگلدر، معقول‌ده توگلدر، مطلوب‌ده توگلدر.

آق صحیفه‌لر یوزنده‌گی ستاتیه‌لرك ماده‌لرڭ بلاغتلی عباره‌لرینه قناعت ایتمه‌یوب، معارف سیاستلرنده عمومیت هم جدیت کسب ایتمش قوتلی تدبیرلرك فعلیت جهتلرینه‌ده باقار ایسه‌ك، شو بیان بلکه قبول قیلنور. بوڭا کوره.

٤٩) ملی ابتدائی مکتبلرمز، دینی علمی مدرسه‌لرمز هر حال‌ده هر یرده هر جهتله بزم اداره‌ده بزم اختیارده اولمق البته ضروردر.

حقانیتلی قناعتلی طلبلری اولمق اوزره، روسیه مسلمانلری بونی عرض ایدر ایدی. بوندن صوڭره‌ده البته هر وقت طلب ایدر،

٥٠) اسلام بالالرینی مطلوب هم معقول صورت‌ده تربیه ایتمك تربیه ایتدرمك روسیه‌ده بلکه هر یرده غایت آغر ایدی. شو کون ایندی دها زیاده آغر اولدی. آغرلغی نسبتنده اهمیتی‌ده قات قات آرتدی.

مکتب مدرسه مسئله‌لرنده بوتون قوتله سعی ایتمك ملتگ‌ده نظارتگ‌ده هم ده همه روحانیلرك‌ده شو کون ایندی بویوك وظیفه‌لریدر بلکه نظارتگ شو کون یالگز بر وظیفه‌سی، یالگز شو وظیفه‌سی قالدی دیسه‌ك‌ده، طوغری اولور.

٥١) شو کون بزم بلکه بوتون اهل اسلامك ایکی ضرور حاجتی واردر: ١) مدنیت دنیاسینك بوتون علوملری فنونلری صنعاتلری هنرلری، ٢) اسلامیتك علوم ادبیه‌سی علوم دینیه‌سی.

اولگی ضرورت اولگی حاجت مدنیت دنیاسینك مکتبلرنده البته بولنور. مدنیت مکتبلرینك قاپولری ده اسلام بالالرینه بوندن صوك بلکه هر وقت هر یرده آچیق اولور آچیق قالور. لکن اسلامیتك علوم ادبیه‌سی علوم دینیه‌سی مدنیت مکتبلرینك هیچ برنده یوق ایدی، بوندن صوگره‌ده بولونماز؛ شو کون تورکیه‌ده‌ده تورکستان‌ده‌ده عربستان‌ده‌ده بولونماز. اجتهاد ایدر ایسه‌ك، یولیله حرکت ایدر ایسه‌ك، اسلامیتك بوتون علوم ادبیه‌سی بوتون علوم دینیه‌سی یالگز اسلام دنیاسنده، اوزمزده یالگز روسیه‌ده بولونور (؟)

٥٢) اسلام علوم ادبیه‌لرینی ممکن یوللرگ هر بریله نشر ایتمك اوچون، روسیه‌ده اهل علمدن شو کون فدائی بر هیئت علمیه تشکیل قیلنور. اوزینك رغبتیله اوزینك همتیله بوتون زحمتلری التزام ایده‌چك شو فدائی هیئت علمیه علوم ادبیه علوم دینیه تدریساتیله مشغول اولوب؛ علوم ادبیه علوم دینیه راغبلرینه معلملره امامره خطیبلره مجاناً خالصاً لوجه الله علوم ادبیه علوم دینیه درسلرینی ویرور.

مدرسه بنالری حاجت توگل، جامعلرك بری کافیدر؛ یاگی پروغراملر حاجت توگل، اولگی عصرلرك درسلری کبی فن تمام ایتمك اصوللری دها زیاده مفید اولا بیلور.

٥٣) مدنیت دنیاسینك علوم فنون صنائع مکتبلرنده ملت بالالرینی تربیه ایتدروب، اقتصاد عمللرینه حیات یوللرینه دولت اداره‌لرینه ملت بالالرینی

حاضرلەمك خصوصلرنده لازم اولاچق تدبیرلرك هر برینه شو فدائی هیئت علمیه شو کون بلا تأخیر سلوك ایدر، ملی اجتماعی ادبی ترقیاتمز حرکتلرنده بزه لازم اولاچق ادب عسکرینی بوتون ملتك قوتیله بوتون ملتك اعانەسیله، شو هیئت علمیه تشکیل ایدر.

سیاسی فتوحات اوچون حرب عسکری بزه، روسیه مسلمانلرینه شو کون بلکه حاجت توگلدر، لکن ادبی فتوحات اوچون ادب عسکری بزه شو کون البته ضروری بر حاجتدر.

٥٤) مکتب مدرسه مسئلەسی، معلم معلمەلر مسئلەسی شو کون ایندی فوق الغایه بویوك هم‌ده غایت آغر بر مسئله اولدی. مکتب مدرسەلرك پروغرامەلری حقنده برآز ایسەده اختیارمز وار ایدی. بو گون ایندی قالمادی. معلم معلمەلرمزی حاضرلەمك اوچون، امامل‌رمزی خطیبلرمزی مدرسەلرمزی حاضرلەمك اوچون، مدرسەلرمز وار ایدی. شو کون همەسی قاپاندی.

مدنیت مکتبلرنده کلیەلرنده بالالرمزی تربیه ایته طورور ایسەك، علوم ادبیه علوم اسلامیه بر هیئت علمیه همتیله نشر قیلنه طورور ایسه، ملی دینی احتیاجاتمز بر نیچه سنه ایچنده تأمین قیلنه باشلانور ایدی.

گوزل مکتب، گوزل ادبیات، گوزل تربیه، گوزل دین بزه لازم ایسه، شو یوللرده اجتهاد ایتمك البته لازم اولور؛ ضرور اولور.

شو مادەلرده بیان قیلنمش تدبیرلر ــ شو کون هم ممکن هم اك مفید تدبیرلردر.

٥٥) مدنیت دنیاسینك مکتبلرنده بالالرمزی تربیه ایتمك مسئلەسینك مناسبتیله شو بویوك مجلسده مذاکرەسی ضرور غایت بویوك بر مسئله واردر. یات خلقك بویوك مکتبلرنده قوتلی محیطلرنده تربیەلرینی تکمیل ایتوچی گوزل قزلرمزك بعضلری صوك کونلرده اسلام عائلەلرندن قاچوب، یات عائلەلرك برینه کیتدی. اسلام عائلەسندن ملتك خانەسندن گوزل بر نیچه طوتاش غائب اولدی.

شو حال بر جهتدن غایت بویوك ضائعاتدر ، بر جهتدن مدنیت مکتبلرنده بالالرینی تربیه وظیفه‌لرندن آتالارینی آنالرینی تمام اورکوتوب، مدنیت مکتبلرنده بالالرك تربیه‌لرینه غایت بویوك بر مانعدر .

ملتك حیات ادبیه‌سنده بویله بویوك تراگه‌دیه‌لر، فاجعه‌لر خلق نظرنده ملی مکتبلرك اهمیتلرینی قات قات زیاده ایتدی ایندی. لکن بویله منفور فاجعه‌لرك سببلرینی تمامیله یالگز مکتب تربیه‌لرنده آرامق هر وقت طوغری اولماز. بلکه عائله حیاتنده، عائله تربیه‌سنده ، اجتماعی احوالمزك فنالغنده، اجتماعی ادبك دونلگنده، ملی مکتب یوقلغنده آرامق کورمك دها زیاده طوغری اولا بیلور .

ادبی دینی احوالمزك باشقه جهتلرینه‌ده نظر ایدر ایسه‌ك، حال شویله‌در ، یاخود دها زیاده فنادر : مثلاً، ره‌وولوتسیه باشلاندی، غایت قوتلی آگیتاتسیه هر یرده طارالدی. ملتك یاش بالالری، معلم معلمه‌لری یاتلرك دعوتلرینه تقلید ایتوب، باشقه یوللره کیتوب، خلق کوزنده معلم معلمه‌لر متهم اولدی؛ ایکی آره‌ده غایت بویوك تنافر حاصل اولوب ؛ خلق معلملردن معلمه‌لردن؛ معلم معلمه‌لر خلقدن تمام بیزدی. شو حالدن خلق غایت بویوك ضرر کوردی.

بویله فاجعه‌لرك البتة سببلری واردر . سببلرك همه‌سی توگل ایسه‌ده، بعضلری بلکه اك بویوکلری البته اوزمزده‌در . بوگا کوره، بویله فاجعه‌لرك سببلرینی مدنیت مکتبلرنده کورمك مدنیت مکتبلرندن نفرت ایتمك البته طوغری اولماز .

بویله فاجعه‌لردن نجات چاره‌سی وار ایسه، یالگز عائله تربیه‌سیدر .

٥٦) مکتب کتابلرینی علم حال کتابلرینی اخلاق کتابلرینی تاریخ مقدس کتابلرینی دینیه نظارتیله برابر هیئت علمیه اصلاح ایدر .

اسلامیت دنیاسینك ادبی اجتماعی دینی حاللرینی اصلاح تدبیرلری آره‌سنده شو تدبیر اك باش تدبیردر . بایتاق سنه‌لره محتاج اولاچق شو تدبیر شو وظیفه شو کون باشلانور .

٥٧) سواد، ادب، هنر تعليمى مجاناً اولوب، مجبورى اولور. قابليتلرينه كوره، زمانك ملتك حاجتلرينه كوره؛ بالالرك هر برينى تربيه البته فرضدر.

٥٨) ملت بالالرينى تربيه اوچون لازم اولاچق سرمايه ـ اسلاميت حكمينه كوره ـ ملتك اك اولگى اك مفيد اك بركتلى وظيفه‌سيدر.

٥٩) مكتب مدرسه‌لره مسجدلره تربيه يورتلرينه ـ عموميتله خير مقصدلرك هر برينه ـ اهل اسلامك همتلرندن هر يرده اعانه طوپلانور.

٦٠) دينى ملى ادبى احتياجلرك هر برى ملتك اوزينك سرمايه‌سيله تأمين قيلنور.

٦١) معارف يوللرينه مخصوص سرمايه‌لرى مخصوص حصه‌لرى ملتك افرادى اوزرينه ملت مجلسى ياخود دينيه نظارتى صالا بيلور ايسه‌ده، تأميناتك اكثرى وقتينه قدر ملتك همتينه ملتك اختيارينه حواله قيلنور.

٦٢) ملت يتيملرينى انقلاب فقيرلرينك بالالرينى مدنيت مكتبلرنده تربيه ايتمك كبى مهم حاجتلرى اداره ايته بيله‌چك سرمايه تشكيلى حقنده حرب بايلرينك همتلرينه اوفا ندوه‌سى ده دينيه نظارتى ده مراجعت ايدر.

٦٣) ملت سرمايه‌سى متعدد منبعلردن حاصل اولا بيلور: ١) اسلام وقفلرى، ٢) مسلمانلرك وصيتلرى، ٣) عشر زكات كبى صدقه‌لردن مالكلرك اختياريله افراز قيلنه‌چق حصه‌لر، ٤) نكاح ساعتلرنده ايكى طرفدن ملت خزينه‌سينه تقديم قيلنه‌چق هديه‌لر، عقد هديه‌لرى، ٥) اسلام دفترلرينه قيد قيلنمق اوچون ولادت هديه‌لرى، ٦) اسلام‌ده مؤكد صورت‌ده مسنون نسيكه هديه‌لرى.

بوتون مسلمانلرك حسن رضالريله تقديم قيلنه‌چق منبعلر هر وقت بولنور. ملتك مهم حاجتلرينه وفا ايته‌چك سرمايه فوندى هر حال‌ده آسان طريقله تشكيل قيلنه بيلور.

٦٤) روحانیلرك، محله خادملرینك، امامлرك مؤذنلرك تأميناتی محله ذمه‌سنده اولوب؛ دینیه نظارتك تأميناتی ده بوتون ملت همتیله اولور .

٦٥) حرب یتیملرینه ملت اوزی ده تربیه یورتلری تأسیس ایدر .

٦٦) یاقینلری مربیلری یوق حرب یتیملرینك حاللرندن محله روحانیلری هر یرده هر وقت خبردار اولوب؛ یا حکومتك یا ملتك تربیه یورتلرینه اورونلاشدرور .

٦٧) یتیملرك نسبلرینی دینلرینی ضائع ایتمه‌مك اوچون، یتیملرك نسبلری اسملری دفترلرده قید قیلنوب؛ نسبلری اسملری یاشلری تربیه یورتلری دینیه نظارتینه‌ده اعلان قیلنوب، ایتام دفترینه قید قیلنور .

٦٨) اسلام تورك بالالرینی ملی دینی تربیه‌دن محروم ایتمه‌مك اوچون، ایتام تربیه یورتلرینه مسلمان مدیرلر مسلمان مربیلر معلملر تعیین قیلنور .

* * *

ملتك حقوق تشريعيه‌لرينه، شريعتك

تدوينينه دائر ماده‌لر

۶۹) شارع حكيم عليه الصلاة والسلام حضرتلرينك بوتون فضيلتلرى بوتون كماللرى همه خصيصه‌لرى ميراث اولمق اوزره امتينه قالدى. امت بوتون خيراتلرينى همه بركتلرينى وهبى كسبى همه فضيلتلرينى منبع نبوتدن اقتباس ايدر. امت اوزينك رسولينه هر خصوص‌ده شريكدر.

۷۰) هيچ بر امتك هيچ بر فردنده عصمت يوق ايسه‌ده، اسلاميتك هيئت كليه‌سنده عصمت البته واردر. امت اسلاميه معصومدر، اتفاق ايدر ايسه، اصابت ايدر. امتك اجماعى معصومدر. هدايت، حق، صواب ـ اجماعدن خارج اولاماز. ضرده، ضلال‌ده، خطاده امتك اجماعى ممكن توگلدر.

۷۱) نبى اسلام امى ايدى: شارع اولمق شرفيله، قدرى شاعرلكدن فائق ايدى. نبى اسلام شاعر توگل ايدى. كتابت قوتى نبى اسلام عليه الصلاة والسلام حضرتلرنده، ديه‌لم، يوق ايدى. بوڭا كوره، اولگى امتلرك اولگى ملتلرك هيچ برينه نصيب اولامامش قدر كتابت فضيلتى شاعرلك قوتى اسلام امتينه احسان قيلندى.

يعنى نبى اسلام عليه الصلاة والسلام حضرتلرنده يوق ايكى فضيلت ـ كتابت فضيلتى‌ده شاعرلك فضيلتى ـ امتينه احسان قيلنوب، هر كمال‌ده اشتراك شرفينه بويوك ايكى فضيلت علاوه قيلندى:

۷۲) اصول شريعتى حفظ وظيفه‌لرنده امت اسلاميه تمام معصوم اولدى. قاريلرى قرآن كريمى حفظ وظيفه‌لرنده تبليغ وظيفه‌لرنده؛ امتك محدثلرى

شارعك سنتلرینی حدیثلرینی حفظ وظیفه‌لرنده تبلیغ وظیفه‌لرنده ؛ امتك فقیهلری شریعت اسلامیه قانونلرینی حکملرینی تدوین وظیفه‌لرنده اجتهاد وظیفه‌لرنده تمامیله کمالیله معصوم چیقدی. تاریخ شو حقیقتی تمام تصدیق ایتدی.

٧٣) قرآن کریمك قطعی نصوصلرینه کوره ، اسلامیت غالبدر ، تاقیامت باقیدر ، شریعت اسلامیه دائمدر . اسلامیتی حفظ ایده‌چك جنود الاهیه‌دن بری امتك هیئت کلیه سیدر . حفظ شریعت وظیفه‌لرنده‌ده امت اسلامیه معصومدر .

٧٤) امت اسلامیه هیئت کلیه سیله شارع کبیر علیه الصلاة والسلام حضلرینه خلیفه اولوب؛ شارع حضرتلرینك بوتون وظیفه‌لرینه بوتون حقوقلرینه تمامیله وارث اولمق شرفیله ، اجتهاد حقوقلرینه‌ده تشریع حقوقلرینه‌ده تمامیله البته‌مالك اولور .

رسالتك عمومیتنه کوره‌ده ، امتك شرفینه کوره‌ده ، قرآن کریمك معجزه‌لگینه کوره‌ده ، شو فصلك شو آلتی ماده‌سی اسلام عقیده‌سی اولمق اوزره شوکون البته قبول قیلنور ، قبول قیلنمق البته لازمدر . بویله اولماز ایسه ، انسانلرك اك مهم اك اساسلی حقوقلرندن اهل اسلامك تمام محرومیتی لازم اولور ایدی . بوڭا کوره ،

٧٥) تشریع قوتی بوتون کمالیله تشریع حقوقلری بوتون فروعاتیله امت اسلامیه‌ده البته واردر ،

شو فصلك شوماده‌لری " شریعت اساسلری ، اسملی رساله‌ده‌ده بیان قیلندی.

٧٦) اهل اسلامك هر برینه فکر حریتی تأمین قیلنور ؛ اهل آدملرك هر برینه اجتهاد حقی ده تسلیم قیلنور . لکن تشریع حقی ، یعنی اجتماعی سیاسی مدنی دینی مسئله‌لرده دستور اولا بیله‌چك قانونلری وضع ایتمك حقی یالکز اجماع اهلینه ، هیئت اجماعیه اقتدارینه هیئت اجماعیه معرفتینه تخصیص قیلنور .

شو ماده‌ده اوچ جمله واردر . جمله‌لرك هر بری غایت اهمیتلی بر اساسدر.

شو کونگی سیاسی اسارتدن اسلامیت دنیاسینك نجاتی اوچون‌ده ، شو اساسلرك هر بری بر مقدمه‌در ؛ مدنی ملتلر آره‌سنده بوتون اهل اسلامك عزتی هم مدنیتی اوچون ده ، شو اساسلرك هر بری ضروری شرطدر ، تقلید بلیه‌سندن مذهب اختلافندن شریعتك نجاتی اوچون‌ده ، شو اساسلرك هر بری ضروری بر وسیله‌در .

٧٧) فکر ، عقل هر خصوص‌ده هر وقت حردر .

٧٨) اهل آدملرك هر برنده اجتهاد حقی واردر .

٧٩) تشریع حقوقلری اجماع اهلینه مخصوصدر .

٨٠) بوتون عصورك خزینه‌لری بوتون ملتلرك میراثلری بوتون شریعتلرك خلاصه‌سی اسلامیت تعلیملرنده تماميله مندرج اولوب ؛ اسلامیتك بوتون تعلیملری شو کون بزم قلبمزده محفوظدر ، بزم الزده حاضردر .

شو ماده قرآن کریمك اسلامك حرمتینه شرفینه مناسب بر حماست ادبیه‌در . معنی جهتیله قرآن کریمك آیت کریمه‌لرینه تمام موافقدر . اجتماعی بر دوا اولمق اوزره ، بوتون اهل اسلامك قلبلرینه دماغلرینه آشیلانور ایسه ، تربیه قوتیله ملت بالالرینه تلقین قیلنور ایسه ، بو یوك فائده ویرور ، اسلام بالالرینه روح ویرور .

اوزلرینك شریعتلرینه قرآن کریمك آیت کریمه‌لرینه شارع حکیم علیه الصلاة والسلام حضرتلرینك سنتلرینه اهل اسلامك نظری غایت طاردر . بوکا مقابل بر حماست ادبیه اولمق وزره شوماده درج قیلندی .

شوماده ، بلا شبهه ، حقدر . امتك مساهله‌سیله ، فرض ایده‌یك ، شو بویوك شرف شو کون امت‌ده یوق ایسه‌ده ، حاصل ایتمك تحقیق ایتمك بوندن صوك البته هر حال‌ده ممکندر . مهمدر هم ضروردر .

اسلامیت دنیاسی حقنده شو کونگی بویوك عمومی انقلابك بویوك بر که‌سی گوزل نتیجه‌سی شو اولور ایدی .

٨١) قرآن کریمك آیت کریمه‌لرینی شارع حکیم علیه الصلاة والسلام حضرتلرینك همه سنت نبویه لرینی، صحابیلرك تابعیلرك مجتهدلرك همه اجتهاد - لرینی، اولگی ملتلرك همه قانونلرینی، اولگی دینلرك همه شریعتلرینی، شو کونگی مدنیتك بوتون حقلرینی نظاملرینی علوم اجتماعیه‌لرینی تمامیله احاطه ایتوب؛ حیاتك تجربه‌سیله، اجتماعی تأریخك شهادتیله، عقلك دلالتیله، زمانك‌ده طلبیله عمل ایته طورور ایسه‌ک، اسلامك شریعت اجتماعیه‌سی بوتون قوتیله بوتون کمالیله مدنیت دنیاسینه ظاهر اولور.

امت اسلامیه شو یول ده حرکت ایدر ایسه، انسانیتك مدنیتك بوتون حاجتلرینه اسلامیتك تمام وفاسی البته ظاهر اولور؛ فقه اسلامدن عاجزلک ذلتی ده زائل اولوب؛ معجزلک شرفی‌ده البته ثابت اولور؛ مسلمانلرك صلا - حلرینه ترقیاتلرینه مانع اولمق تهمتلرندن ده اسلامیت تمام پاک قالور ایدی.

٨٢) اصول کتابلرنده تفصیلاتیله بیان قیلنمش اون دورت اصول اوستینه، تاریخ شهادتی، حیات تجربه‌سی، عقلك دلالتی، اجتماعك حاجتی، زمانك‌ده طلبی تشریع‌ده دلیل اولمق اوزره معتبر اولور.

قواعد فقهیه اسملی کتابك مقدمه‌سنده اصول کلیه فصلنده اون دورت اصول بیان قیلنمشدر. شریعت اساسلری اسملی کتاب ده (٦٤-٧٢) صحیفه - لرده شو ماده‌لره دائر اوزون بیان واردر.

٨٣) اهل اسلامك ملی اجتماعی سیاسی دینی ادبی اقتصادی احتیاجلرینی مذاکره ایتوب، زمان مکان حیات اظهار ایته بیله‌چك ادبی اجتماعی سیاسی دینی مسئله‌لرینی اساس جهتیله حل ایتمک اوچون؛ مناسب بر وقت‌ده شهر - لرك برنده هر سنه لا اقل بر دفعه علماشوراسی، یعنی: تعلیم هم علوم اشلرنده خدمتلری مهارتلری معلوم عالملردن، جماعت اشلرنده اجتهادلری امانتلری همتلری معلوم آدملردن مولف بر هیئت حاجت زمانلرده معین وقتلرده دعوت قیلنور. ملتك زمانك مکانك خصوصیتلرینه کوره، اسلام حکملری تعیین

قیلنوب ، مسئله‌لرینه کوره ، حجتلرینه کوره ، چاره‌لری‌ده تدبیرلری‌ده تعیین قیلنور .

٨٤) علما شوراسینك بوتون قرارلری همه مسلمانلره اعلان قیلنوب ؛ ملتك افکار عمومیه‌سی‌ده اعتبار قیلنور .

٨٥) بره‌رسنه فاصله ایله اوچ شوراده تکرار قیلنوب ، قبول تأکید قیلنمش هر بر قرار بوتون روسیه مسلمانلرینه‌ده دینیه نظارتینه‌ده عمل دستوری اولور .

٨٦) شو طریقله قبول قیلنمش هر بر قرار ـ تام معناسیله امتك اجماعیدر .

٨٧) اجماع ـ دلیل توگل ، بلکه بویوک بر قوتدر . قرارك نفوذینی ایجاب ایدر . اکثریت کافیدر ، واحدك یا خود اقلیتك مخالفتی ضرر اولماز . اجماع ـ مصلحتلره تابع اولمق جهتیله قانون کبی عمومیت کسب ایدر ؛ لکن زمانك مکانك اختلافلرینه کوره ، هیچ بر وقت ابدیت کسب ایتمز . بر مکانك بر زمانك اجماعی باشقه‌لرینه‌ده دلیل اولماز . امت اسلامیه معصوم ایسه‌ده ، دلیل اولمامق جهتیله ، اجماع‌ده عصمت شرط اولماز .

٨٨) اجماع قراریله هیئت علمیه معرفتیله اجتهادیله شریعت اسلامیه احکام عدلیه‌سی ، احکام عائله مجله‌سی تدوین قیلنوب ؛ دینی مدرسه‌لرده تدریس قیلنور ؛ مسلمانلرك حیاتلرینه‌ده اساس اولور ؛ روحانیلره‌ده رهبر اولور ؛ دینی محکمه‌لره‌ده دستور اولور .

٨٩) انسانیت دنیاسنده اسلامیت رواجینه ، سیاست میدانلرنده مسلمانلرك عزتلرینه استقلاللرینه دائر مسئله‌لر هم تدبیرلر حقنده علماشوراسی‌ده دینیه نظارتی‌ده شو کونگی اوفاندوه‌سی‌ده اسلام مملکتلرینه ممکن یوللرك هر بریله مراجعت ایتوب ؛ اسلام مملکتلرینك برنده ظاهر اولا بیله‌چک حرکتلرك هر برینه روسیه مسلمانلری‌ده هر وقت هر جهتله اشتراک ایدر .

* * *

اهل اسلامك تعارفلرينه

عائد ماده‌لر

٩٠) صانلری کوب ، لسانلری جنسلری طبیعتلری عادتلری مختلف اسلام دنیاسی اوزینك حالندن اوزی تماملـه غافلدر . اسلام مملکتلرینك اقتصادی اجتماعی دینی ادبی سیاسی تاریخی حاللرندن ممکن قدر خبردار اولمق مؤمنلرك هر برینه شو کون ایندی البته لازمدر . بوڭا کوره ،

٩١) شو کونگی اهل اسلامك اقتصادی اجتماعی سیاسی دینی ادبی حاللرینه دائر اهل اسلام قاموسی تألیف قیلنور ، روسیه مسلمانلرینك‌ده احوال اجتماعیه‌لرینه دائر بر قاموس ، روسیه مسلمانلرینك قاموسی تألیف قیلنور . شو ایکی قاموس هم درس کتابی اولوب ، هم مطالعه کتابی اولوب ، اسلام دنیاسنده بویوك بر تعارف شو طریقله البته حاصل اولا بیلور بویلـه بر تعارف اسلام ملتلرینك ترقیاتلرینه غایت بویوك فائده‌لر ویره بیلور . اسلام دنیاسینك غایت بویوك قوتینه شو کون اساس اولور ایدی .

اسلام قاموسی باش‌ده مختصر هم مجمل اولور ایسه‌ده ، کافیدر . روسیه مسلمانلرینك قاموسی محله امامLرینك مکتب معلملرینك اشتراکیله ، نظارتك‌ده اجتهادیله ، مدینت دنیاسینك مجموعه‌لرندن کتابلرندن استفاده یولیله تألیف قیلنه بیلور .

٩٢) تورك قبیله‌لری اسلامیتك بویوك بر عنصریدر . اسلامیتك شوکتی عزتی ، شو کونگی انقلاب طوفانلرنده اسلامیتك نجاتی بلکه تورك قوتیله

تأمین هم تأیید قیلنور . اسلام مملکتلرینك تعارفلری تورك قبیله‌لرینك تعارفلرینه‌ده یول آچار .

۹۳) تعارف مقصدی یولنده ممکن یوللرك هر بریله سعی ایدر ایسه‌ك ، تورك قبیله‌لرینك لسانلری‌ده ادبیاتلری‌ده احیا قیلنور ایدی . تورك قبیله‌لری آره‌سنده اسلامیتك انتشارینه‌ده یول آچولور ایدی . میسیونرلرك فسادلرینی‌ده فتنه‌لرینی‌ده باغلامق البته ممکن اولور ایدی .

۹۴) کاشغار هم چین مسلمانلرینی دینی هم اجتماعی خسته‌لکدن آزاد ایتمك اوچون ، تورکیه هم روسیه مسلمانلری طرفندن معلم معلمه‌لر طبیب طبیبه‌لر کوندوره طورمق شو کون البته ضرور در . تورکیه حکومتینه‌ده روسیه مسلمانلرینه‌ده دینیه نظارتینه‌ده البته ضرور در .

سزك بزم شو مهم وظیفه‌لرمزی غرب جمعیتلری غرب میسیونرلری شو کون کامل جدیتله هر طرفده ایفا ایدیورلر .

اهل اسلامك اتحادینه
دائر ماده‌لر

۹۵) مقدس مأدی بر حرم الاهی اولمق صفتیله کعبه ، معنوی بویوك بر قوت اولمق شرفیله اسلامیت ، کلی بر شریعت قوتلی بر حبل متین اولمق برکه‌سیله قران کریم ــ شو بویوك مقدس اوچ قوت ــ بوتون یر یوزینك مسلمانلرینی ربط ایتوب . بوتون مسلمانلری بر عائله کبی توحید ایدر .

۹۶) بوتون اسلامیت بر امتدر . اسلام ــ بوتون اهل اسلامك قلبلرینی توحید ایدر ، تألیف ایدر . اسلامیت‌ده مذاهب مختلف اولا بیلور . اسلامیت مبدأ وجودی ــ موجدی توحید ایدر ایسه‌ده ، فکرلرك مبدألرینی توحید

ایتمز . اسلامیت‌ده یالگز قلب برلگی معتبر در . افکار ــ نه قدر مختلف اولور ایسه‌ده ، اولور . قلب برلگی اسلامك اك بویوك اساسیدر .

٩٧) مقدس بر قبله جهتینه ، مسجد حرام شطرینه توجه ایتوچی بوتون مذاهب ــ اسلامیت مستویه‌سنده طوپلانوب ، قلب برلگی قوتیله مشترک بر مقصد جهتینه یونه‌لور .

٩٨) اسلام ملتلری ــ آنالری امهات المؤمنین ، آتالری شارع حکیم محمد علیه الصلاة والسلام حضرتلری اولمق شرفیله ، بیت الله ایچنده بیت الله حولنده طوپلانمش بویوك بر عائله در .

النبی اولی بالمؤمنین من انفسهم وازواجه امهاتهم .

٩٩) دین قارنداشلگی قان قارنداشلگی قدر یا خود دها زیاده معتبر در .
قل ان کان آباؤکم ــ آیت کریمه‌سی ــ سورة التوبه‌ده‌گی آیت کریمه بوگا شاهد در .

١٠٠) بویوك عائله اعضالرینك متقابل حقوقلری حرمتلری قان قارنداشلرینك حقوقلری قدر یا خود دها زیاده معتبر اولوب ؛ قران کریم او بویوك عائله‌ده عادل بر امام اولمق قوتیله امامت محرابنده ریاست منبرنده قائمدر .

١٠١) بویله مفید معقول هم قوتلی اتحاد ــ عالم اسلامیت‌ده بولونمق البته لازمدر . وار ایدی . وار در . شو کون بر تقدیر یوق ایسه ، بوندن صوك البته بولونور .

١٠٢) بویله بر اتحاد جهانگیرلك اوچون توگل ، باشقه ملتلری تسخیر اوچون‌ده توگل ، بلکه اسلام ملتلرینك مصلحتلری اوچون ، اسارتدن نجاتلری اوچوندر . بوگا کوره ،

١٠٣) بوتون انسانلرك بوتون ملتلرك بوتون دینلرك بلکه بوتون صنفلرك همه حقوقلرینی همه حرمتلرینی هر جهتله هر یرده هر وقت قبول ایتوب ، تصدیق ایتوب ؛ بر یوزینك همه مسلمانلرینی اتحاد لوالرینه دعوت ایدرز .

مدنی ملتلرك هر برینه ده، قوتلی دولتلرك هر برینه ده، اجتماعی پارتیه‌لرك رهبرلرینه‌ده، شو کونگی قومونیستلرك بویوکلرینه‌ده شو دعوتمزی، حریت لسانیله جسارت قلبیله، عرض ایدرز.

بوتون دنیا بر وله‌تاریه‌سی برله‌شوب، استیلا یوللرنده حرکت ایده بیلور ایسه، بوتون بر یوزینك مسلمانلری‌ده برله‌شوب، نجات یوللرنده البته حرکت ایده بیلور. اسلامیتك هم‌ده شرقك مصلحتلرینه سبب اولاجق اتحاد اسلام مسئله‌سی تأمین قیلنمادقچه، بر یوزنده عمومی انقلاب دعوالری بوش برلاف اولوب قالور.

۱۰٤) برله‌شکز بوتون یرك اسلاملری!

۱۰٥) واعتصموا بحبل الله جمیعاً ولا تفرقوا.

۱۰٦) اسلام ملتلرینك‌همه‌سی اسلام لوالرینك کوله‌گه‌لرینه طوپلانور ایسه‌ده، اسلامیت جامعه‌سی بوتون اسلام ملتلرینی برله‌شدره‌چک اولور ایسه‌ده، اسلام ملتلرینك اسلام مملکتلرینك هر بری مستقل اولا بیلور؛ اسلام جامعه‌سی ملتلرك همه‌سیله دوست اولا بیلور؛ باشقه ملتلرك دولتلرنده جمهوریتلرنده مسلمانلرك هر بری اعضا اولا بیلور.

۱۰۷) باکو کبی تاشکند کبی مهم مرکزلرك برنده روسیه مسلمانلرینك ندوه‌سی شو یاقین آیلرك برنده دعوت قیلنور. سیاست مسئله‌لرینه شرق مسئله‌لرینه عائد شو کونگی حرکتلرده عمومی بر پلان ترتیب قیلنور. اسلام ملتلرینك هر برینك شو کونگی وظیفه لری‌ده آچیق تعیین قیلنور.

خلافت اسلامیه مسئله‌سی.

۱۰۸) خلافت: بوتون جامعهٔ اسلامیه‌ده بر، سیاسی، دنیوی، اك بویوك بر ریاست عمومیه‌در. دولتك عزتینه، ملتك مصلیحتلرینه، وطنك مملکتك

عمرانینه نظر ایدر ، شریعتك هم قانونلرك همه حکملرینی تنفیذ ایتوب ، امتك عدالتك دوامینه خدمت ایدر .

١٠٩) خلافت : فردك ریاستی توگل . فردك استبدادی ، فردك مونارخلگی توگل ، بلکه امتك ریاستیدر ، امتك استقلالیدر . خلافت ـ استیلا دولتی توگل فتوحات دولتی توگل ، بلکه اسلامیتی حافظ ، مسلمانلرك صلاحلرینه استیقلاللرینه ناظر دولتدر .

١١٠) بویله بر ریاست قوتك شوکتك اهلیتك وجودینه توقف ایدر ؛ فردلرك قبیله‌لرك خصوصیتلرینه هیچ بر صورتله البته باغلانماز . بوڭا کوره ،

١١١) خلافت اسلامیه‌ده قریشیلك ابدی اولمق اوزه البته شرط اولماز ؛ شرط توگلدر .

اسلامیتك اولگی عصرلرنده قریشك قوتینه کوره ، عصبیتنه کوره ، قریشك هر جهتله اهلیتنه کوره ، خلافت او وقت قریشیلرك حقی ایدی .

١١٢) بویله بویوك بر شرف ـ خلافت اسلامیه شرفی ـ شوکون اسلام دولتلرینك اڭ بویوگینه ، مکه مدینه مسجد اقصی صاحبی تورکیه دولتینه ، شوکونگی محاربه جبهه‌لرنده خصوصاً چاناق قلعه سینك محافظه سنده بویوك قوتی ، هم‌ده سیاست میدانلرنده بویوك اهلیتی آچیق اثبات قیلنمش تورکیه ملتینه یالگز تورکیه دولت علیه‌سینه شوکون تسلیم قیلنه بیلور . بوڭا کوره ،

١١٣) بوتون اهل اسلامك قلبلرینه عقیده‌لرینه ترجمان هم لسان اولمق صفتیله ، روسیه مسلمانلری ، عالملر شوراسی ، اوفا ندوه‌سی خلافت اسلامیه حقوقلرینی شوکونگی تورکیه دولتینه شوکونگی قوه‌ملیه رهبرلرینه تمامیله تسلیم ایدر ، اعتراف ایدر .

١١٤) بویوك ملت مجلسی النده تورکیه حکومتی النده تورکیه سلطانی النده خلافت اسلامیه حقوقی شوکون مقدس بر حقوقدر . مقدس خلافتی هر نوع تعدیدن اولا بیله‌چك هر احتمالدن حمایه ایتمك بوتون مسلمانلرك شوکون بویوك وظیفه‌لریدر ، قطعی بر فریضه‌لریدر . بوڭا کوره‌ده ،

١١٥) شو کونگی آتانته معاهدسی وەرسای سەور معاهدەلری بوتون انسانیت دنیاسینه، خصوصاً بر یوزینك همه مسلمانلرینه بویوک بر تحقیر اولمق جهتیلەده، روسیه مسلمانلری معاهده شروطلرینه بویوک بر نفرتله اعتراض ایدر .

١١٦) تورکلرك شو کونگی حرکت ملیەلرینی ، اسلامیت یولنده شرق نجاتی یولنده سعیلرینی روسیه مسلمانلری تصویت ایدر ، تحسین ایدر .

١١٧) طلب قیلنەچق اعانەلرك هر برینه هر نوعینه روسیه مسلمانلری بوندن صوڭ البته عجله ایدر .

١١٨) تورکیه مشیخت اسلامیەسی مخصوص بر هیئت فقهیه معرفتیله شو کتابك تدوین شریعت فصلنده بیان قیلنمش اصول اوزرنده، شریعت اسلامیه مجلسی تدوین ایتوب، دولتك قانونلرینه ملتك حیات اجتماعیه حیات اقتصادیەلرینه اساس ایدر . بوتون بر یوزینك مسلمانلرینەده نشر ایتوب، تبلیغ ایتوب؛ اهل اسلامك قلبلرینه نفوذ ایدر ؛ اهل اسلامك احتراملرینی محبتلرینی تأمین ایدر . خلافت اسلامیه قدسیتیده، بوتون اهل اسلام قلبنده خلافتك حرمتی ده یالگز شو تدبیر برکەسنده تأمین قیلنور .

١١٩) تورکیه حکومتی همه اهل اسلامك اشتراکیله اعانەسیله ایکی حرمی - کعبه، مسجد حرام، مکه، مشاعر مقدسه، مدینه، روضۀ سعادتی غایت بویوک حرمتلرینه قدسیتلرینه تمام مناسب بر درجەده تعمیر ایدر . تیمور یوللرینیده تمام تأمین ایتوب، بادیه بدویلرینك وحشتلرینی ده تمامقطع ایدر .

١٢٠) بیت الله هر نمازده همه اهل اسلامك قبلەسیدر . هرحج ده بوتون اهل اسلامك مرجعیدر ، مقدس مرکزیدر . شارع حکیم علیه الصلاة والسلام حضرتلرینك غایت بویوک تدبیریله فرض قیلنمش حج موسملری اهل اسلامك دینی ادبی اقتصادی اجتماعی سیاسی حاللرینی اصلاح وظیفەلرنده غایت قوتلی غایت حکمتلی بر وسیلەدر . عالم اسلامیتك شو کونگی رادیئوتلەغرافی - کعبەدر، عرفات منا اجتماعلرینك خطبەلریدر . بوڭا کوره ،

١٢١) حج يوللرينى تمام تسهيل ايتمك، حاجيلرك راحتلرينى حر-
متلرينى تمام تأمين ايتمك، عبادتلرك بويوك حرمتلرينى محافظه ملاحظه‌سيله
حج مناسكنه انتظام ويرمك، هر موسم اوچون مخصوص بر نظام ترتيب ايتمك
البته ضروردر.

توركيه حكومتى- بويوك ملت مجلسى هم دينى هم سياسى شو بويوك وظيفه-
لرينى كمال اهتمامله ايفا ايدرلر. انشاء الله.

١٢٢) شو كون بر يوزنده مدنيت دنياسنده عدالت اقتصاديه يوقدر.
اقليت هر يرده هر وقت سفاهت مفرطه ايچنده؛ اكثريت هر وقت هر يرده
مدهش سفالت جهنملرنده عمر ايدر. شو كون مدنيت دنياسى احوال اقتصاديه
احوال اجتماعيه جهتيله بويوك بحرانلر ايچنده، بويوك انقلابلر عرفه‌سنده
در. اسلام ملتلرينك‌ده اكثريتى پروله‌تاريدر. مهدندن قبرينه قدر سفالت
ايچنده كون كورور. غير مطلوب شويله احوالك سببلرى البته طبيعى توگل،
بلكه اجتماعيدر. شو حاللرى‌ده بوتون سببلرينى‌ده رفع ايتمك البته ممكندر،
البته مطلوبدر. آنارشيستلر، اجتماعى اشتراكى پارتيه‌لر ــ شويله احوالك
هر برينى اسكى شريعتلره‌ده اسناد ايتوب؛ اولگى اسكى شريعتلرك هر برينى
بلا استثنا رفع ايتمك هواسيله ابطال ايتمك هوسيله سعى ايدرلر. غايت
بويوك اهميتلى شو احوال حضورنده لاقيد قالوب، راضى اولوب سكوتلرينه
اسلام رهبرلرينك عذرلرى يوق ايسه‌ده، عقيده‌لرينه كوره سفيل خلقك ضرو-
رتلرينه كوره حركتلرنده پارتيه آدملرى البته معذور در. شريعت اسلاميه
حمله‌سى اسلام اصوللرينه موافق تدبير آرامق زحمتلرينى شو كون التزام ايتمز-
لرسه، باشقه منبعلردن تدبير آرامق حركتلرنده اسلام عمله‌سى‌ده اسلام
پروله‌تاريه‌سى‌ده يارين البته معذور اولور؛ قران كريم شريعتى يرينه ــ قاپيتال
توراتى يا خود آنارشى انجيللرى قائم اولور.

TÜRK TARİH KURUMU KÜTÜPHANESİ

بوڭا كوره ، عمله‌لرك حقوقلرینی حرمتلرینی راحتلرینی اسلام اصوللرینه موافق تدابیر قوتیله تأمین یولنده ، بویوك ملت مجلسینك مشیخت اسلامیه‌سی هیئت عدلیه‌سی اسلام مملكتلرینك هیئت فقهیه‌لری اسلام قانونلرینی تدوین ایتوب ؛ خلافت اسلامیه هر خصوصده صدیق فاروق حضرتلرینك سیاستلرینه سنتلرینه اقتدا ایدر . — او وقت خلافت اولور ، خلافت اسلامیه مدنیت نمونه‌سی اولور ؛ قرآن كریم حرمتی ، اسلام محبتی او وقت بوتون انسانلرك قلبلرینه نفوذ ایدر ، رسوخ بولور .

* * *

محاربه حاللرینه دائر ماده‌لر

۱۲۳) باشقه‌لرك یرلرینی ماللرینی آلمق، یا خود رقبه‌لرینی تسخیر ایتمك اوچون استیلا محاربه‌لری انسانلرك طبیعتلرنده هر نه قدر وار ایسه‌ده، انسانیت نظرنده‌ده اسلامیت نظرنده‌ده جائز توگلدر، هیچ بر وقت جائز اولماز. لکن هجوم صورتلرنده دفاع محاربه‌لری، طوتقونلق بلیه‌لرنده نجات محاربه‌لری- باشقه‌بر چاره یوقلق ضرورتینه کوره - مشروع اولور، بلکه فرض اولور. حرب دهشتلرینك حرب ضررلرینك اسارت ضررلرندن اسارت ذلتلرندن هر حال‌ده اهون اولمق جهتیله. بوگا کوره،

۱۲٤) شو کونگی ایمپه‌ریالیزم محاربه‌لرینه روسیه مسلمانلری اعتراض ایدرلر ایسه‌ده، شرقك نجات محاربه‌لرینی استقلال محاربه‌لرینی روسیه مسلما- نلری مشروع اعلان ایدر، بلکه فرض حساب ایدر.

۱۲۵) شرق خلقینه اسلام ملتلرینه استقلال حقوقلری تمام بالفعل تأمین قیلنمادقچه، جهادك مشروعیتی جهادك فرضلغی هیچ بر صورتله ساقط اولماز، هیچ بر وقت ساقط اولماز.

اهل اسلامك عقیده‌سی - شو در. قران کریمك نصوص کریمه‌سیله محکم اولوب، ثابت اولمش حقیقت‌ده شو در.

۱۲٦) قران کریم‌ده شریعت اسلامیه‌ده اك ابتدا - دشمنلرك اذالرینه

صبر ایتمک، تحمل ایتمک امرلری نازل اولور ایدی. صوکره مقابله فرمانلری‌ده نازل اولدی. لکن صبر آیت کریمه‌لر ینی نسخ یولیله توکل ایدی.

مقابله فرمانلری آره‌سنده الک اول: « اذن للذین یقاتلون بانهم ظلموا وان الله علی نصرهم لقدیر ـ الذین اخرجوا من دیارهم بغیر حق الا ان یقولوا ربنا الله. » آیت کریمه‌سی حج سوره‌سنده نازل اولدی.

مقابله جوازینك بر سببی شو آیت کریمه‌ده آچیق بیان قیلندی: توحیدی حق دیانتی قبوللرینه کوره، یرلرندن یورتلرندن اخراج قیلنمق ظلمی مقابله جوازینه سبب اولدی.

للذین یقاتلون جمله‌سینك صله‌سنده مجهول بنیه‌سینك دلالتینه کوره، آیت کریمه‌ده معلوم بنیه‌سی‌ده یالگز مقابله صورتلرینه محمول اولور. شو آیت کریمه‌ده اذن فعلی اباحه معناسنده اولا بیلور؛ یا خود فأذنوا بحرب من الله کبی اعلان معناسنده اولا بیلور. لکن « بانهم ظلموا » ـ « الذین اخرجوا من دیارهم بغیر حق » جمله‌لرینك افاده‌لرینه کوره، البته یالگز مقابله صورتلرینه مدافعه دقیقه‌لرینه مخصوصدر.

« وقاتلوا فی سبیل الله الذین یقاتلونکم. ولا تعتدوا. ان الله لا یحب المعتدین. » آیت کریمه‌سی، البقره سوره‌سنده.

آیة السیف ـ سیف آیت کریمه‌سی بالاتفاق شو آیت کریمه در. بوراده یالگز دفاع محاربه‌سی مأمور هم مشروع اولوب؛ اعتدا ـ یعنی محاربه باشلامق مؤکد طریقله نهی قیلنمشدر.

شو معنی قرآن کریم‌ده متعدد آیت کریمه‌لرده متنوع سیاق اوزرنده وقت وقت نازل اولور ایدی؛ همه آیت کریمه‌لرده مقصد همان بر اولور ایدی:

بادیلره، هجوم ایتوچیلره، تعدی ایتوچیلره مقابله ایتمک ـ مقاتللره مقاتله ایتمک مقابله ایتمک.

یالکز شو قدر در. حتی براءة سوره‌سی‌ده ـ براءة آیت کریمه‌لری‌ده ـ عنادلرنده، ظلملرنده اذالرنده مفرط عرب مشرکلرینه خاص اولمق اوزره نازل اولدی.

براءة من الله ورسوله الی الذین عاهدتم من المشرکین.

وقاتلوا المشرکین کافة کما یقاتلونکم کافة. واعلموا ان الله مع المتقین.

جهادك ینه بر سببی شو آیت کریمه‌لرده، سیف آیت کریمه‌لرنده تمام آچیق بر صراحتله بیان قیلندی: دشمنلرك هجوملری تعدیلری اعتدالری مقابله جوازینه، بلکه مقابله وجوبینه سبب اولور. دشمنلرك هجوملری اعتدالری دقیقه‌لرنده مقابله ایتمك مدافعه ایتمك ضرورت حکمیله البته مشروعدر. بلکه دها زیاده ضررلردن قوتولمق ضروریتله فرض اولور، فرضدر.

«ومالکم لاتقاتلون فی سبیل الله والمستضعفین من الرجال والنساء والولدان.» نسا سوره‌سنده.

اسیرلری اسارتدن تخلیص ایتمك اوچون شو آیت کریمه‌ده قتال ایجاب قیلنمشدر. شو آیت کریمه مؤمنلرك مکه‌ده اوزلرینك قارنداشلری جوارنده قارنداشلری النده اسیرلکی حقنده ایندی، مکه‌ده‌گی او کونگی اسیرلگی ـ شو کونگی مؤمنلرك شو کونگی اسارتلرندن زیاده توگل ایدی. یاخود مؤمنلرك شو کونگی اسارتلری مکه مؤمنلرینك او کونگی اسارتلرندن البته دون توگلدر. بوکا کوره، شو کونگی نجات محاربه‌لری البته مشروعدر، البته مطلوبدر، بوتون مؤمنلره فرضدر.

« فان اعتزلوکم فلم یقاتلوکم والقوا الیکم السلم فما جعل الله لکم علیهم سبیلا » نسا سوره‌سنده، منافقلر حقنده.

سلام جهتلرینه میل ایتوب، اعتزال ایدرلر ایسه، یعنی محاربه کونلرنده بیطرف قالور ایسه، مقاتلەلری هیچ بر صورتله جائز اولماز، عداوتلری هر نەقدر معلوم اولور ایسەده. اعتزال مقاتله جوازینی منع ایدر؛ بیطرف دولت اوزرینه هجوم جائز اولماز؛ بیطرف خلق اوزرینەده هجوم ایتمك، قران کریم نصوصلرینه کوره، هیچ بر صورتله جائز اولماز. امن خصوصلرنده: سلام وظیفەلرنده، صلح حقوقلرنده اسلامیتك ثباتینه اسلامك علویتنه غایت گوزل، غایت آچیق شاهددر شو آیت کریمه.

«وان استنصروکم فی الدین فعلیکم النصر الا علی قومٍ بینکم وبینهم میثاق.» آیت کریمەسی الانفال سورەسینك اخیرنده.

مظلوملکدن اسیرلکدن قورتولمق خصوصلرنده دین قارنداشی مراجعت ایتوب نصرت طلب ایدرایسه، نصرت ویرمك یاردم ایتمك، شو آیت کریمه امرینه کوره، البتەفرض اولور، واجب اولور.

محاربه دهشتلری انقلاب طوفانلری ایچنده، قوتلی غالب دشمنلری آرەسنده یالکز قالمش تورکلرك اسلام دنیاسینه شو کونگی نسبتلری شو کونگی وضعیتلری نصرت طلب ایتمکدر،

شو کونگی حرکت ملیەلرنده تورکلره تورک عسکرلرینه اسلام عسکرینه نصرت ایتمک، ممکن یوللرك هر بریله یاردم ایتمک بوتون بر یوزی مسلمانلرینك شو کون فرض وظیفه لر یدر. شو کتابك (١١٦-١١٧) مادەلرینك سندی شودر.

جهادك قتالك اوچنجی سببیدەشودر: یعنی: مظلوملرك نصرت طلبلریدر. مظلوم یاخود ضعیف بر اسیر نصرت طلب ایدر ایسه، نصرت واجب اولور، قتال جائز اولور.

١٢٧) میثاق حقوقلری عهد حقوقلری حقوقلرك هر بردن اوستوندر .

میثاق حقوقلرینك عهد حقوقلرینك هر بر حقوقدن مقدملگی هر بر حقوقدن اوستونلگی جهتیله "الاعلی قوم بینکم وبینهم میثاق» استثناشی قرآن کریم‌ده نازل اولدی .

دین حقوقلرندن‌ده قارندشلک حقوقلرندن‌ده میثاق حقوقلری عهد حقوقلری قرآن کریم حکمنده اوستوندر . دین حقوقیله میثاق حقوقلری تعارض ایدر ایسه ، استثنا حکمیله میثاق حقوقلری تقدیم قیلنور .

نه قدر بویوک بر رعایه نه قدر بویوک بر امانت! هیچ بر دین‌ده ، هیچ بر سیاست‌ده بولونماز بر علویت ، بر حقانیت! دین حقوقلرندن‌ده قارندشلك حقوقلرندن‌ده میثاق حقوقلری عهد حقوقلری قرآن کریم حکمنده اوستوندر .

سیاسی امورلرده بویله بویوک بر امانت هیچ بر دین ده هیچ بر دولت‌ده یوق ایدی ، یوقدر .

اسلام اساسینه ، حقلق اساسینه ، قوت اساسینه بنا قیلنمش بنا قیلنه‌چق هر بر دولت البته شویله اولور .

وان جنحوا للسلم فاجنح لها . وتوكل على الله

محاربه ضررلرینی ممکن بوللرك هر بریله دفع ایتمک وظیفه‌سی حقنده غایت حکمتلی غایت جزالتلی بر فرمان الاهیدر . یعنی : سلام جهتلرینه دشمنلرك میل ایدر ایسه ، سن‌ده البته سلام جهتلرینه عجله ایت ؛ ممکن یوللرك معقول چاره لرك هر بریله محاربه یوللرینی البته قطع ایت .

سلام جهتلرینه میل دشمن طرفندن حس قیلنور ایسه ، قبول ایتمک واجب اولور . مقصود ـ سلام یولیله صلح یولیله حاصل اولور ایسه ، اولا بیلور ایسه محاربه البته حرام اولور .

١٢٨) تلاوت قیلنمش شو آیت کریمه‌لرك افاده‌لرینه کوره ، قطعی حکملرینه کوره ، اسلام امن مؤبد صلح مؤبد دینیدر . محاربه - یالگز ضرورت دقیقه‌لرنده یالگز الزام صورتلرنده التزام قیلنوب ، مشروع اولور .

ان الدین عندالله الاسلام آیت کریمه‌سینك ده‌لغوی معناسی شودر . اسلام سلام یوللرینه دخول ایتمک ، سلام مستویه‌سنده ثابت قالمق معناسنده‌در. اسلم دخل فی‌السلام دیمک اولور .

" یا ایها الذین آمنوا ادخلوا فی‌السلم کافه » آیت کریمه‌سی‌ده شو معنی‌ده غایت آچیق بر عبارتدر . هم عموم هم استغراق صیغه‌لری‌ده شوآیت کریمه‌ده قطعیدر محکمدر .

١٢٩) قرآن کریم‌ده سلام آیت کریمه‌لرینك هیچ بری ، جهاد آیت کریمه‌لرینك سیف آیت کریمه‌لرینك هیچ بریله نسخ قیلنمادی .

جهاد آیت کریمه‌لرندن سیف آیت کریمه‌لرندن صوك مدینه‌ده سلام آیت کریمه‌لری نازل اولوب ، سلام آیت کریمه‌لری قرآن کریم ده محکم اولوب قالدی . سیف آیت کریمه‌لری‌ده ، سلام آیت کریمه‌لری‌ده قرآن کریم‌ده منسوخ اولمادی ؛ هر بری محکمدر .

قرآن کریم ده " واعدوالهم ما استطعتم من قوة و من رباط الخیل » آیت کریمه‌سی ده محکمدر . بوکا کوره ،

١٣٠) بر یوزنده دولت اسلامیه ایکی اساس اوزرینه ، بری سلام عمومی اساسی ، ینه بری قوت مطلقه اساسی اوزرنده قائم اولور .

قوتی یوق ، یاخود قوتی ناقص دولت - عمومی سلامی محافظه اقتدارینه مالك اولماز . هر زمانك همه قوتلرینی مالك خلق ، مالك دولت ، یالگز بویله بر دولت عمومی سلامی محافظه حقوقلرینه محافظه اقتدارینه مالك اولا بیلور . مالك اولور .

هر دولتده قوت مطلقه وجودی ضروریدر . دولت اسلامیه دهده قوت البته ضروری اولور . لكن دولت اسلامیه‌ده قوت ـ هجوم اوچون توگل ، استیلا حرصلری اوچونده توگل . بلكه حقیقتی هم‌ده حقوقلری هم‌ده حیات ضرورتلرینی محافظه اوچوندر . دشمنلرك هجوملرندن استیلالرندن صاقلانمق اوچوندر . " ترهبون به عدوالله وعدوكم » تكمله‌سی‌ده بوڭا آچیق دلالت ایدر .

شو فصلك صحیفه‌لرنده تلاوت قیلنمش آیت كریمه لرك افاده‌لری (١٢٣-١٣٠) ماده‌لرمزی آچیق اثبات ایتدی . بوڭا كوره .

١٣١) جهانگیرلك محاربه‌لری ، فتوحات محاربه‌لری ، ایمپه‌ریالیزم محاربه لری جائز اولماز ایسه‌ده ؛ لكن نجات محاربه‌لری دفاع محاربه‌لری ضرورت حكمیله مشروع اولور ،

١٣٢) اسلامیتك‌ده شرقك‌ده نجاتلری یوللرنده توركلرك شو كونگی محاربه‌لری مشروعدر ، مطلوبدر ، ضروردر .

١٣٣) بوتون یر یوزی مسلمانلرینك‌ده توركلره اسلام عسكرینه نصرتلری ده هر جهتله اعانه‌لری‌ده البته لازمدر ، مطلوبدر .

١٣٤) عهد حقوقلری قرآن كریم‌ده شریعت اسلامیه‌ده هر حقوقدن زیاده ، حتی دین قارنداشلگی حقوقلرندن‌ده زیاده معتبردر .

الا وید المسلمین علی من سواهم واحدة ، ویسعی بذمتهم ادناهم . سنت قطعیه‌سینڭ افاده‌سینه كوره ، اڭ ادنی مؤمنڭ عهدی‌ده امانی‌ده لازمدر . حكومت او فردڭ عهدینی هیچ بر صورتله نقض ایته آلماز . بر فردڭ عهدی بر فردڭ تأمینی هر خصوصده هر وقتده معتبر اولور . ویسعی بذمتهم ادناهم جمله نبویه‌سینڭ افاده‌سی شودر .

الانفال سوره‌سینڭ اخیرنده " وان استنصروكم فی الدین فعلیكم النصر الا علی قوم بینكم وبینهم میثاق " آیت كریمه‌سنده‌گی استثنا جمله‌سینڭ افاده‌سینه

کوره ، عهد حقوقلری دین قارنداشلگی حقوقلردن زیاده معتبردر . تعارض صورتلرنده عهد حقوقلرینک رعایه‌سی استثنا جمله‌سیله ایجاب قیلنمشدر .

نه‌قدر بویوك بر رعایه ، نه قدو بویوك بر امانت ، هیچ بر دین‌ده ، هیچ بر سیاست‌ده بولونماز بر علویت ، بر حقانیت !

معاهدلرک اوزلری عهد حقوقلرینه خیانت ایتمزلر ایسه ، عهدلرینی نقض ایتمزلر ایسه ، اهل اسلام عهد حقوقلرینی دین حقوقلرندن‌ده زیاده اولمق اوزره هر وقت اعتبار ایدر .

« فما استقاموا لکم فاستقیموا لهم » آیت کریمه‌سینک‌ده فرمانی شودر .

عهد حقوقلری دیمک - بر وقت دشمن اولوب‌ده ، صوکره یا ضرورت قوتیله یاخود مصلحت ملاحظه‌سیله عهد ایتمش مشرک معاهدک حقوقلری دیمکدر .

یوقسه ، عموم انسانلرک انسان اولمق شرفیله حقوقلری حرمتلری حریتلری حقنده اهل اسلامک عقیده قطعیه‌سی شو کتابک اوچنچی ماده‌سنده بیان قیلندی .

انسانلرک حقوقلرینک حرمتلرینک عصمتی قیمتی ذاتیدر . عهد اولسه‌ده اولماسه‌ده ، هر انسانک هر ملتک هر حقی هر حرمتی هر یرده هر وقت هر خصوص‌ده معصومدر .

ان الدین عندالله الاسلام - یا ایها الذین آمنوا ادخلوا فی السلم کافه کبی آیت کریمه‌لرک افاده‌لری ارشادلری شودر .

بر آدم سلام ویرور ایسه ، سلم القا ایدر ایسه ، ایمان حقوقلرینی امن حقوقلرینی البته حائز اولور .

ولاتقولوا لمن القی الیکم السلام لست مومناً آیت کریمه‌سی اوچ قراءت جهتیله اوچ آیت حکمنده‌اولوب ؛ سلام ویروجی ، سلم القا ایتوجی آدمك

ایمان حقوقلرینی امن حقوقلرینی حائزلگینه البته شاهد اولابیلور ، البته شاهد اولور .

یعنی : امن حقوقلری اسلامیت نظرنده یالکز عهد حکمیله توگل، بلکه سلام ویرمك برکه‌سیله‌ده تأمین قیلنور .

خقوق خصوصلرنده اسلامیتك ثباتی اعتناسی شوقدر قوتلیدر .

« واذا قال الرجل لرجل لاتخف فقد امنه . واذاقال مترس فقد امنه . فان الله یعلم الالسنه . » لاتخف کبی ، خوف ایتمه کبی ، مترس کبی خطابلرك بریله امن حقوقلری عهد حقوقلری ثابت اولور .

دشمنلکی سبقت ایتوب‌ده عاقبت عهد ایتمش بر آدمك بر قومك خیانتی غدری ، علامتلرك بریله قرینه‌لرك دلالتیله ، محتمل اولور ایسه ، شو تقدیرده‌ده غدر یولیله اوزینك عهدینی نقض ایتمك اهل اسلامك شرفینه عزتینه مناسب اولماز ، جائز اولماز . بلکه اعدام ایتدکدن صوك ، خبر ویردکدن‌صوك عهدینی نبذ ایتمك مصلحت اولور ایسه ، اسلامیت ادبنه مناسب اولور .

«واما تخافن من قوم خیانة فانبذالیهم علی سواء . ان الله لایحب الخائنین . » خیانتلری محتمل اولور ایسه ، اعلام ایتوب ، خبر ویروب ، عهدکی ترك ایدر ایسه‌ك ، ایت دیمکدر .

١٣٥) عهد حقوقلری معاهدلرك یالکز اوزلرینه محصور قالمایوب ؛ بلکه معاهدلره بوجه من الوجوه صله‌سی وار بیطرف آدملری‌ده معتدللری‌ده البته شامل اولور .

«فان تولوا فخذوهم واقتلوهم حیث وجدتموهم . ولا تتخذوا منهم ولیاً ولا نصیراً . الاالذین یصلون الی قوم بینکم وبینهم میثاق . » نسا سوره‌سنده‌در .

یعنی : منافق دشمنلرکز صلحدن اعراض ایتوب ، دشمنلکده اصرار ایدرلر ایسه ، حقوقلرینك امنی زائل ، قانلرینك‌ده مالرینك‌ده عصمتی قالماز ؛

قتللری مشروع اولور . لکن منافق دشمنلرکز سزك معاهدلرکزه التجا ایدرلر ایسه ، یعنی سزکله قتال ایتمه‌یوب ، بلکه بیطرف قالوب ، معاهدلرکز طرفینه میل ایدرلر ایسه ، قتاللری جائز اولماز ؛ معاهدلرکز کبی همه حقوقلری معصوم اولور .

یعنی : عهد حقوقلری یالکز معاهدلره توگل ، بلکه مجاورلرینه‌ده معاهدلرك دوستلرینه‌ده سرایت ایدر .

١٣٦) معاهدك حکمی هر خصوص‌ده ، حتی دم خصوصلرنده‌ده مومنك حکمی کبیدر .

وما کان لمؤمن ان یقتل مومناً خطأً فتحریر رقبة مومنة ودیة مسلمة الی اهله الاان یصدقوا . فان کان من قوم عدو لکم وهو مومن فتحریر رقبةٍ مومنة . و ان کان من قوم بینکم وبینهم میثاق فدیة مسلمة الی اهله وتحریر رقبة مومنة . فمن لم یجد فصیام شهرین متتابعین توبة من الله . وکان الله علیماً حکیماً » .

شو آیت کریمه‌ده اوچ جمله‌ده غایت آچیق بیانك افاده‌لرینه کوره ، یهودی نصرانی مشرك معاهدك قانی هر حقوق‌ده مؤمنك قانی کبیدر . حرمتی عصمتی دشمن مؤمنك قانندن زیاده‌در ، دشمن قومك مؤمنی خطأً قتل قیلنور ایسه مؤمن رقبهٔ آزاد ایتمك واجب اولور ، دیت واجب اولماز . دوست مؤمن قتل قیلنور ایسه ، رقبه آزاد ایتمك واجب اولور ، دیت تسلیم ایتمك واجب اولور ؛ لکن مقتولك اولیاسی اسقاط ایدر ایسه ، دیت ساقط اولور : اما معاهد خطأً قتل قیلنور ایسه ، دیت واجب اولور ، ساقط اولماز ، رقبه آزاد ایتمك واجب اولور ؛ عاجز قالور ایسه ، ایکی آی کفارتی‌ده واجب اولور ،

عهدك قوتی شریعت اسلامیه‌ده شو قدر شدیددر .

۱۳۷) یوقاری‌ده تلاوت قیلنمش «والذین آمنوا ولم یهاجروا مالکم من ولایتهم من شیٔ حتی یهاجروا فی سبیل الله. وان استنصروکم فی الدین فعلیکم النصر الاعلی قوم بینکم وبینهم میثاق. » آیت کریمه‌سنده‌گی غایت اهمیتلی استثنا مناسبتیله عهد حقوقلرینی بیان ایتدك : بوراده بیانی هم حلی مطلوب بر مسئله ، دیمك ممکن ، دها زیاده اهمیتلی بر مسئله‌واردر .

انکلیز دولتی انکلیز ملتی شوکون تورکیه دولتینه تورکیه ملتینه محاربدر . تورکیه حکومتی شوکون‌ده نصرت‌طلب ایتوب هندوستان مسلمانلرینه مراجعت ایدر ایسه ، نصرت ویرمك یاردم ایتمك هندوستان مسلمانلرینه واجب اولورمی ؟ یاخود هندوستان خلقیله انکلیز دولتی آره‌سنده عهدك میثاقك وجودینه کوره ، آیت کریمه‌ده‌گی استثنا حکمیله ، هندوستان مسلمانلرینك یاردم ویرمکدن امتناعلری‌ده شو گون جائز اولورمی ؟

رومانف دورنده روسیه حکومتی تورکیه دولتینه اسلام مملکتلرینه محارب ایدی. بوندن صوکره‌ده شو متجاور ایکی دولت آره‌سنده‌ده محاربه البته ممکندر .

روسیه مسلمانلری دولتك اصیل اعضالریدر . دولتك معاهده‌سی همه اعضالرینی شامل اولمق قوتیله ، عهد حقوقی میثاق قوتی مسلمانلرك ذمه‌سنده‌ده البته قائم اولور . البته قائمدر . بوکا کوره ،

اولکی محاربه‌لرده روسیه مسلمانلرینك حاللری نه‌ایدی ؟ دین فرمانیله عمل ایتوب ، تورکلره او وقت یاردم ایتمك‌می‌بزه واجب ایدی؟ یاخود عهد هم میثاق قوتیله ، نصرتدن امتناع ایتمك جهتی‌ده‌می بزه او وقت جائز ایدی ؟.

فرض ایده‌یك ، بوندن صوك روسیه حکومتی تورکیه دولتینه حرب آچدی.

تورکیه حکومتی اوتقدیرده روسیه مسلمانلریلرندن نصرت طلب ایدرایسه ، بزم حالمز نه‌اولور ؟

بوراده دورت احتمال واردر . ١ : قران کریمك آیت کریمه‌لرینی انکار ایتمك ، ٢ : ایمان ایته طوروب‌ده ، تورکیه دولت اسلامیه‌سی اوزرینه هجوم ایتمك ، روسیه خریستیانلریله برابر تورکیه مسلمانلرینه حرب آچمق . شو ایکی احتمالك هیچ برینه بوندن صوك روسیه مسلمانلری انشاءالله ارتکاب ایتمز . ایمانلری‌ده انسانیتلری‌ده شو ایکی جنایتك هر برندن روسیه مسلمانلرینی البته منع ایدر . جسارت مدنیه‌لری‌ده بوندن صوك انشاءالله البته کفایت ایدر ، ٣ : دین حکمیله تورکلره یاردم ایتوب ، دولتك عهدینی بوزمق ، محاربه‌ده اشتراك ایتمه‌مك ، دولت ایچنده بویوك بر اختلال چیقارمق . بویله براحتمال اهل اسلامك هیچ برینه فائده ویرمز . اهل اسلامك امنلرینی خراب ایدر . بویله بر احتمال قائم اولسه‌ایدی ، دولتك اعضاسی اولوب هر یرده هر ملتله راحت راحت یاشامق نعمتلرندن اهل اسلام محروم قالور ایدی . شو احتمالك بویله فنا نتیجه‌لرینی تمام قیامق تدبیریله اولابیلور ، آیت کریمه استثنا جمله‌سی بلاغت اعجازیه شاهدی اولمق اوزره حکمت لسانیله نازل اولمشدر .

دورت احتمالك اك قربی : دولتك عهدینی میثاقك حقوقلرینی تمامیله رعایه ایتوب ، روس طرفندن‌ده تورك طرفندن‌ده اعتزال ایتوب ، بیطرف قالمق . آیت کریمه سیاقینه کوره ، استثنا جمله‌سینك معناسی‌ده مساقی‌ده افاده‌سی‌ده شویله اولابیلور . چونکه استثنا حکمیله ، بر تقدیر ، نصرت واجب اولماز ایسه‌ده ، لکن مستنصر اوزرینه هجوم جوازی شارع حکیم علیه الصلاة والسلام حضرتلرینك لسان حکمتلرینه البته اسناد قیلنه‌ماز . استثنا افاده ایدر ایسه یالکز بیطرف قالمق قدرینی افاده ایده‌بیلور .

استثنا جمله‌سی حقنده بنم شو بیانم بلکه طوغریدر. طوغری اولور ایسه‌ده. شوکتا بك یوز آلتنجی ماده‌سنده‌گی دعوام اساس جهتیله ثابت اولور. بوندن صوك بیان قیلنه‌جق ماده‌لر دها زیاده‌سیله اثبات ایدر ایضاح ایدر.

۱۳۸) بویله مسئله‌لری تمام صراحتله سویله‌مك یازمق وقتی ـ کونلری ساعتلری دقیقه‌لری ایرشدی، تمام حلول ایتدی. هر حالده اسلام مملکتلرینك اسلام ملتلرینك سیاسی وضعیتلری هر یرده غایت فنادر، سیاست ساحه‌لرنده اهمیتلری‌ده غایت آزدر. بلکه تمام یوقدر.

دولتده امین اعضا اولمق وظیفه‌لریله ایمانلرینك وظیفه‌لرینی گوزل هم معقول صورتده تألیف ایته بیلمك تدبیرلرندن اسلام ملتلرینك اسلام مملکتلرینك هر بری عاجز ایدی، همان عاجزدر.

۱۳۹) اسلام ملتلرینك هر بری، مدنی دولتلرك هر برنده تام حقوقلی کامل امانتلی اعضا اولا بیلور. ملت اسلامیه فردلرینك هر بری، نه‌رده‌ده اولور ایسه‌ده، دولتك تام حقوقلی اهلیدر، مملکتك امین بر اوغلیدر. دولتینه خیانت ایتمز، وطنینه ضرر ویرمز. دولتده اعضا اولمق صفتیله برابر، سیاسی بر اهمیت سیاسی اجتماعی بر قدرت کسب ایده بیلور ایسه، کسب ایدر ایسه جامعهٔ اسلامیه ضررینه قورال اولمق ذلتلرندن‌ده البته خلاص اولا بیلور؛ اسلام دولتلرینك ضررینه قورال اولماز، اسلام دشمنلرینك سوادینی‌ده تکثیر ایتمز.

۱٤۰) اسلام ملتلرینه اسلام بالالرینه بویله بر وضعیت نصل تأمین قیلنور؟ شو کون بوتون صراحتله سویله‌نوب آچیق صورتده حل قیلنه‌چق مهم مسئله لرکده‌اك مهمی شودر. شو مسئله بوتون اسلامیت دنیاسی اوچون‌ده شو کون اڭ مهم مسئله‌در.

١٤١) هر دولتده هر یرده دولتك وطنك حمایه سینه فائده سینه اولمق اوزره ، اسلام ملتلرینك اسلام بالالرینك سیاسی قوتلری سیاسی اهمتلری تأمین قیلنور ایسه ، شو مسئله مطلوب صورتده ، هم اسلامیت فائده سینه هم دولت هم وطن مصلحتلرینه موافق بر نظام اوزره ، البته حل قیلنه بیلور .

بکا قالسه ، تدبیر یالگز شودر . هر نه قدر آغر ایسه ده طوغری تدبیر شودر . شو کتابك شو صحیفه لرك بوتون ماده لری شو تدبیرك معقول هم صاغلام اساسلریدر . یاخود او تدبیرك الفباسیدر .

١٤٢) قرآن کریم جمله لری ، اهل اسلامك یقین هم قطعی اعتقادلرینه کوره ، عادی بر جمله اولمایوب ، بلکه الاهی سماوی بر جمله در . بوکا کوره ، قرآن کریم جمله لرینك هر بر جهتله هر بر خصوصیتلرینه اعتبار ایتمک ، نکته لرینك هر برینه تمام دقت ایتمک البته لازم اولور .

مالکم من ولایتهم من شیء جمله سیله ـ مالهم من ولایتکم من شیء جمله سینك افاده لری معنالری آره سنده فرق البته واردر ؛ هم ده فرقلری البته بویوکدر .

مالکم من ولایتهم من شیء جمله سینك معناسی : ایمان ایتوبده هجرت ایتمه مش آدملرك ولایتلرندن سزه بر فائده بر نصیب یوقدر . دولتلرنده دار ـ لرنده محبوسیت جهتیله ، اویله آدملرك ذمه لرینه هیچ بر وظیفه مترتب اولماز دیمک کبی اولور . لکن اویله آدملرك اوزلری سزدن نصرت طلب ایدر ایسه ، نصرت ویرمک سزه واجب اولور . "وان استنصروکم فی الدین فعلیکم النصر" آیت کریمه سینك افاده سی شودر . یعنی سزك ولایتکزدن اویله آدملرك نصیبلری واردر .

ایمان ایتوبده هجرت ایتمه مش آدملرك قوتلری بولونور ایسه ، اسلام دولتینه ملتینه نسبتله اویله آدملرك ذمه لرینه هیچ بر وظیفه مترتب اولماز . لکن عاجز قالوبده نصرت طلب ایدر ایسه ، نصرت ویرمک البته واجب اولور . ولایت

اسلامیه‌دن نصیبلری وار دیمکدر . یعنی : قوت سربرلری اوزرنده عزت کرسیلری اوزرنده متمکن اسلام دولتی نصرت طلب ایتمز، لکن نصرت ویرور . آگرده میثاق قائم توگل ایسه .

انفال آیت کریمه‌سینك معناسی شویله اولور ایسه، روسیه مسلمانلرینك هندستان مسلمانلرینك سیاسی وضعیتلری حقنده شو آیت کریمه بر بیان اولا بیلورمی ؟ یوق‌می ؟

بز بوزنده‌گی اسلام ملتلرینك اسلام مملکتلرینك سیاسی وضعیتلری حقنده قرآن کریمك حکیمانه بر تدبیری عقللی حکمتلی بر ارشادی وار ایسه، ایندی قران کریمك تدبیرینی ارشادینی بز شو کون بیان ایدیك .

١٤٣) عهد قرآن کریم حکمنده شریعت اسلامیه نظرنده غایت مؤکد اولمق اوزره، معتبردر . معاهد طرفندن خیانت یاخود نقض بولونمادقچه، عهدك هیچ برینی اسلام نقض ایتمز .

فما استقاموا لکم فاستقیموا لهم - واوفوا بعهد الله اذا عاهدتم . ولا تنقضوا الایمان بعد توکیدها وقد جعلتم الله علیکم کفیلاً . ان الله یعلم ما تفعلون .

١٤٤) لکن اهل اسلامك همه‌سی ذمه خصوصلرنده عهد خصوصلرنده نسبت خصوصلرنده بردر . اسلام دولتلرینك بری یات دولتلرك بریله معاهده ایدر ایسه، شو معاهده عموم اهل اسلامك معاهده‌سی کبی اولور (؟) معاهد اوزینك عهدینی نقض ایدر ایسه، همه اهل اسلامك عهدی نقض قیلنمش کبی اولور (؟) معاهد اوزینك عهدینی نقض ایتوب، اسلام دولتلرینك برینه حرب اعلان ایدر ایسه، اسلام دولتلرینك هر برینه اهل اسلامك هر برینه حرب اعلان ایتمش کبی اولور . اسلام دولتلرینك برینه دشمن یات بر دولت اسلام دولتلرینك هر برینه همه‌سینه البته دشمن اولور .

ذمة المسلمين واحدة . الاويد المسلمين على من سواهم واحدة .

شو قطعی حدیثلرك تمام آچیق افادەلرینه کوره ، عموم اهل اسلامك ذمەسی بردر . برینڭ ذمەسی نقض قیلنور ایسه، دیگرینڭ ذمەسیده نقض قیلنمش اولور . شو قطعی حدیثك صوك جملەسینك افادەسینه کوره، همه اهل اسلام بر قولدر . وهم ید علی من سواهم . اسلام دولتلرینك برینه حرب اعلان قیلندیمی، دشمن هجوم ایتدیمی، بر قول اولوب مدافعه ایتمك اهل اسلامك همەسینه فرض اولور .

یوز قرق برنجی ماده ایله شو ماده ترکیب قیلنور ایسه ، یوز قرق ایکنچی مادەدەگی سوالك آچیق بر جوابی چیقار . شو اوچ مادهٔ اعانەسیله اهمیتلی بر مسئله بلکه حل قیلنور .

خاتونلرك حقوقلرینه وظیفەلرینه
دائر مادەلر

۱٤٥) حکمت الاهیه تدبیریله خاتونلرك رجالك طبیعی حاللری طبیعی وظیفەلری مختلف هم متفاوت خلق قیلنمش ایسەده ، مدنی اجتماعی سیاسی دینی ادبی حقوقلرك هر برینی خاتونلرك هر برینه شریعت اسلامیله تمامیه کاملیله احسان ایتدی . بوکا کوره .

۱٤٥) خاتونلر هر حقوقده ارلره مساویدر .

۱٤٧) بعض خصوصلرده تفاوت کبی بر حال وار ایسەده ، حقوقده توگل بلکه حظوظده یاخود اجتماعی وضعده تفاوتدر . مثلاً میراث حصەلرنده تفاوت

حظوظ تفاوتیدر . حظوظ انسانلرك اهلیتلرینه کوره‌توگل . بلکه حاجتلرینه کوره اولور . بوکا کوره ، بویله تفاوتلری حقوق تفاوتینه اهلیت تفاوتینه عطف ایتمك البته خطادر .

١٤٨) لکن حقوقلره وظیفه‌لره خاتونلرك اهلیتلری مسئله‌سنده اك مهم اساس اولمق اوزره ، خاتونلرك حرمتلری عائله قدسیتی عائله انتظامی عائله مصلحتلری اعتبار قیلنور . بوکا کوره ،

١٤٩) عائله انتظامنه بالالرڭ سلامتلکلرینه تربیه‌لرینه خاتونلرڭ وجودلرینه صحتلرینه حرمتلرینه عصمتلرینه ضرر ویره بیله‌جک وظیفه‌لر ـ دن خدمتلردن هر وقت هر یرده خاتونلر تمام آزاد قالوب ؛ حرمتلرینه لائق تو ـ گل حقوقلرندن‌ده خاتون هر وقت یوقاری قالور .

١٥٠) بویله تفاوتلری تساویلرینه ضرر ویرمز ، بلکه حرمتلرینی تأکید ایدر . عائله‌لرڭ راحتی سعادتی انتظامی خصوصلرنده ، بالالرڭ تربیه‌لری تأدیبلری خصوصلرنده خاتونلرڭ غایت بویوک اهمیتلری غایت اهمیتلی وظیفه‌لری واردر . فرض ایده‌یک ، شو وظیفه‌لرینڭ برینه یا اکثرینه حقوق سیاسیه‌لرینڭ بری مزاحمت ایده‌چک اولور ایسه ، مصلحت ملاحظه‌سیله اویله حقوق سیاسیه ـ لری ترک قیلنور . ترک ایتمک محرومیت اولماز ، حرمت اولور ، مصلحت اولور .

١٥١) هر حالده حقوقلرڭ هر برینه وظیفه‌لرڭده هر برینه مصلحتلرڭ ده هر برینه ارلرڭ هر بری کبی خاتونلرڭ هر بری‌ده اهلدر .

١٥٢) غایت آغر آنالق وظیفه‌لری غایت اهمیتلی عائله اداره‌سی خاتونلرڭ حقوقلرینه مانع کبی تلقی قیلنماز .

١٥٣) خاتونلرڭ حقوقلری نه قدر کامل اولور ایسه ، حرمتلری نه‌قدر زیاده اولور ایسه ، هیئت اجتماعیه او قدر قوتلی اولور .

اهلیتی‌ده حقوقلریده کامل خاتونلرڭ والده‌لگی‌ده محبوبه‌لگی‌ده زیاده اولور. برکتلی اولور. حقوقلرڭ بعضلرندن خاتونلرڭ محرومیتلری، خانه جدارلری آراسنده خاتونلرڭ اسارتلری عائله جهتیله فائده اولماز.

١٥٤) لکن اجتماعی وظیفه‌لرینه اجتماعی اهمیتلرینه ادبی طبیعی وظیفه‌لرینه سیاسی یا اجتماعی حقوقلری مزاحمت ایده‌چک اولور ایسه، اویله حقوقلردن استفاده‌لری مطلوب اولماز.

١٥٥) عائله‌لرڭ نظاملرینه انتظاملرینه بالالرڭ تربیه‌لرینه خلل ویرمه‌مک ضرورتینه کوره، خاتونلر قزلر مجبوری خدمتلرڭ هر برندن البته آزاد اولوب؛ دولت یا جماعت خدمتلرینڭ هیچ برینه خاتون قزلرڭ هیچ بری مجبوریتله سورولمز.

١٥٦) فابریقه‌لرده زاوودلرده شاخته‌لرده خاتون قزلرڭ خدمتلرینی مدنیت دنیاسی‌ده اقتصادی علماسی‌ده قبول ایدر ایسه‌ده، تحمل ایدر ایسه‌ده، بویله خدمتلره مجبوریت دهشتلرندن، بلکه خاتونلرڭ وجودلرینه صحتلرینه عصمتلرینه ضرر ویره بیله‌چک خدمتلرك هر برندن اوزلرینڭ قزلرینی خاتونلرینی آزاد ایتمک وظیفه‌لرنده اسلام دنیاسی‌ده روسیه مسلمانلری‌ده بوندن صوڭ البته اجتهاد ایدر.

١٥٧) شوکونگی مدنیتڭ بویله دهشتلی مفسده‌لرندن قوتولمق چاره‌لرینی آرامق بولمق روسیه مسلمانلرینڭ‌ده بوتون بر یوزی مسلمانلرینڭ‌ده مهم بر وظیفه‌لریدر. بوڭا کوره،

١٥٨) نفقه‌لرینی اوزلری کسب ایده بیلورلك قدر خاتونلرمزی قزلرمزی تربیه ایتمک البته ضروردر. خاتونلرڭ شویله بر وضعیت‌ده شویله بر قدرت ده اولمقلری حقوقلرینڭ‌ده حریتلرینڭ‌ده حرمتلرینڭ‌ده اڭ قوتلی حافظیدر.

٦*

هیئت اجتماعیه‌ده ایکی شیٔ : بری جهل بری ضرورت انسانلرگ هر برینی خصوصاً خاتونلری سفالتلرگ هر برینه سوق ایدر .

قزلرگ تربیه‌لرنده غایت مهم شو جهتی‌ده البته اعتبار ایتمک عائله آتالارینه ده امت رهبرلرینه‌ده شو کون البته البته لازمدر .

١٥٩) خاتونلرگ قزلرگ حقوقلرینه وظیفه‌لرینه دائر بر کتاب ، کتب فقهیه آراسنده یوقدر . احوال طبیعیه‌لرینک احوال فقهیه‌لرینک حکملرینه دائر بیانلر کتب فقهیه‌ده طهارت صلات عدت کبی کتابلرده وار ایسه‌ده ، مجتهد- لری‌ده سرگردان ایدر قدر آغردر . بوڭا کوره ، خلافت اسلامیه مشیخت اسلامیه‌سی ، اسلام مملکتلرینک هیئت فقهیه‌لری معرفتیله ، خاتونلرگ قزلرگ حقوقلرینه وظیفه‌لرینه احوال طبیعیه‌لرینک احوال فقهیه‌لرینک حکملرینه دائر هم موجز هم آسان هم مضبوط بر کتاب تألیف قیلنوب ، مکتب مدرسه‌لرده تدریس قیلنور .

عمله ، حقوق ، ملک ، اراضی
مسئله‌لرینه دائر ماده‌لر

١٦٠) عمله‌لرگ بوتون حقوقلرینی ، عمله‌لرگ صلاحلرینه خدمت ایده بیله‌جک همه تدبیرلری بوتون اهل اسلام قبول ایدر طلب ایدر .

صلاحلرینه ، عمله‌لرینک‌ده برکتلرینه خدمت ایده بیله‌جک همه حقوقلری همه تدبیرلری اهل اسلام طلب ایدر . آگیتاتسیه پرده‌لرنده پروپاغانده لوحه- لرنده یازمق اوچون توگل ؛ بلکه تمامیله فعلیت ساحه‌لرینه چقارمق اوچون ،

هم‌ده هیئت اجتماعیه نظاملرنده وار مهلک خسته‌لکری توزه‌توب ، هیئت اجتماعیه بنیه‌لرینی آگ مهلک فساددن تطهیر ایتمک اوچون ، عمله‌لرگ همه حقوقلرینی البته اسلام طلب ایدر .

۱٦۱) روسیه مسلمانلری اوفا ندوه‌سی بلکه بوتون بر یوزینگ بوتون مسلمانلری اجتماعگ انسانیتگ بوتون حقوقلرینی ؛ انسانگ مسکنگ ملکگ معصوملغی کبی ، دینگ سوزگ مطبوعاتگ شرکتگ بلا تحدید حریتی کبی ، هر نوع صناعتگ تجارتگ حرکتگ حریتی کبی حقوقلری تمامیله کمالیله طلب ایدر .

۱٦۲) ملک ـ هیئت اجتماعیه‌ده هم مطلق هم ضروری بر حقدر . ملک حقوقی مقدسدر ، معصومدر . ملک حقوقی حقوق عمومیه‌دن اولوب ، هیئت اجتماعیه قوتیله تکافل عمومی قانونیله هر وقت تأمین قیلنور . انسانلرك هیچ بری هیچ بر صورتله ملک حقوقلرندن محروم قیلنماز ، محروم اولمار . حتی ، فرض ایده‌یک ، انسان رقیق اولسه‌ده ، بنده اولسه‌ده ، ملک هم تملیک حقوقلرندن محروم قالماز .

۱٦۳) حقوق مسئله‌لرنده ملک ـ بایلق معناسنده توگل ، غنا معناسنده توگل ، بلک اهلیت معناسنده در . انسانلرك هر بری ، فقیرلری‌ده بایلری‌ده ملکك هر بر مقدارینه هر برینه هر جهتله هر وقت اهلدر .

۱٦٤) ملکك هر بر مقداری ـ بر درجه‌ده بر قوت‌ده معصومدر . انسانلرك تینلری نه قدر معصوم ایسه ، میلیونلری‌ده میلیاردلری‌ده اوقدر معصومدر .

۱٦٥) حقوق ایکی نوعدر : ۱) هیئت اجتماعیه‌ده اعضالق ، هیئت اجتما- عیه‌ده شریکلک جهتیله انسانلرك هر برینه تمام برابر ثابت اولا بیله‌چک

حقوق ــ بوڭا حقوق اجتماعیه نامی ویره‌یک : ٢) هیئت اجتماعیه اعضالرینك افرادلرینك استقلاللرینی تأمین ایتمک ملاحظه‌سیله قبول قیلنه‌چق حقوق بوڭا حقوق استقلالیه نامی ویره‌یک .

١٦٦) هیئت اجتماعیه اعضالرینك هر برنده هم حقوق اجتماعیه هم حقوق استقلالیه وار در ، بولنمق ضرور در . حقوق اجتماعیه حقوق استقلالیه بری دیگرینی ابطال ایتمز ، بلکه بری دیگرینی تکمیل ایدر تعدیل ایدر . برابر اولوب ، هیئت اجتماعیه انتظامینه ، انتظامك دوامینه خدمت ایدر .

١٦٧) حریت حقی ، تساوی حقی ، امن حقی ، حیات حقی ــ حقوق اجتماعیه‌دندر ، انسانلرك هر برینه هیئت اجتماعیه‌ده اعضالق شریکلک صفتیله برابر ثابت اولوب ، انسانلرك هر بری دیگرینه شو حقوقده هر جهتله شریک اولور .

١٦٨) ملک ، ملک حقوقی حقوق استقلالیه‌دندر ، جمعیت‌ده فردلرك استقلاللرینه تابع بر حقدر ، فردلرك حریتلرینه بر تأمیندر .

ملک بولونماسه ایدی ، ملک حقوقی بولونماسه ایدی ، جمعیت ایچنده فردلر تمام فانی اولور ایدی ، جمعیت ایچنده فرد تمام اسیر قالور ایدی ؛ جمعیت حقوقلری فردلرك بوتون حقوقلرینی تمامیله یوتوب ، فردلرك حقوق ذاتیه‌لری حقوق انسانیه‌لری تمام باطل اولور ایدی ؛ خلقتك اڭ بویوک غایه‌سی اڭ بویوک مقصدی ــ جمعیتك اوفاق بر وسیله‌سی درجه‌لرینه تنزیل قیلنمش اولور ایدی .

١٦٩) حقوق اجتماعیه‌ده تعارض بولونماز . انسانلرك حریتلری تساویلری حیاتلری کبی حقوق اجتماعیه‌لرنده تعارض یوقدر ، تزاحم یوقدر ، ضدیت هم عداوت یوقدر . افرادك حقوق استقلالیه‌لرنده تعارض صورتلری تزاحم صورتلری

بولونه بیلور. مثلاً: مالکلرك حقوق ملکیه‌لری محروملرك هجوملرینه تعدیلرینه هر وقت هدف اولا بیلوب، حقوق ملکیه‌ده تضاد، تزاحم، تعارض هر وقت دوام ایده بیلور.

١٧٠) درست، شویله‌در. لکن حقوق ملکیه‌ده حرصلرك تعارضلری تعادیلری تضادلری همده حقوق ملکیه‌لرنده مالکلرك بغیلری اعتدالری ـ حقوقلرك بطلانلرینه هیچ بر صورتله سبب اولاماز، دلیل اولاماز.

١٧١) طبیعت عنصرلری آره‌سنده‌ده تضاد واردر. ضد عنصرلر ـ بری دیگرینی ابطال ایتمز؛ بلکه بوتون اضداد مؤتلف اولوب؛ قوشولوب؛ اویو- شوب، معتدل بر مزاج تشکیل ایدر، اجتماعك ضد عنصرلری ده شویله‌در، شویله اولمق لازمدر.

١٧٢) قانونلرك بوتون اهمیتی ده اجتماعی ضدلری تألیف ایتوب، معتدل منتظم بر بنیهٔ اجتماعیه تشکیل ایده بیلمك مهارتلرنده ظاهر اولور. طبیعت اوزینك غایت بویوك قوتیله غایت مهارتلی حکمتیله ضد عنصرلری تألیف ایتوب، تعدیل ایتوب، بر جسم طبیعی ایجاد ایدر، تشکیل ایدر. هیئت اجتماعیه موجدلرینه‌ده بویله بر تدبیر لازمدر.

١٧٣) اجتماعك ضد عنصرلری تألیف قیلنوب، تعدیل قیلنوب، بر هیئت اجتماعیه، بر بنیهٔ اجتماعیه تشکیل قیلنور ایسه؛ حکمت اولور، معقول اولور، مطلوب اولور. یوقسه، تعارض دعواسیله تضاد بهانه‌سیله حقوقلرك اوزلری ابطال قیلنور ایسه؛ تدبیر اولماز، تدمیر اولور؛ حریت اولماز، حرمان اولور. فردلرك استقلاللرینی تمام هدم اولمق جهتیله‌ده، انسانلرك هر برینه غایت بویوك تحدید اولور؛ عاقبت انسانلرك هر بری حقنده دهشتلی محرومیت اولور.

١٧٤) انسانك حیاتی، حیاتك‌ده دوامك بقاسی، ـ کبی لباس کبی مسکن

كبي ضرورتلر بولونمادقچه ، ممكن اولماز . بوكا كوره ، حيات حقوقلرى ملك حقوقلرينى ايجاب ايدر ، توليد ايدر . حياتى انسانك معصوم هم مقدس ايسه، ملك حقوقلرىده البته مشروع اولور ، مقدس اولور ، معصوم اولور .

١٨٥) عدالت مطلقه قانونلرى ده ملك حقوقلرينى تأمين ايدر ، تقديس ايدر. انسانى حياتندن محروم ايتمك ممكن توگل ايسه، حيات وسيله‌لرندن ده محروم ايتمك البته ممكن اولماز . حيات حقوقلرى انسانلرده متساويدر . ملك اهليتى ده هر بر انسان ده تمام متساوى اولور .

١٧٦) طبيعت قانونلرينه طبيعت حاللرينه اجتماع قانونلرى موافقت ايدر ايسه ، اجتماع قانونلرى قانون اولور ، گوزل اولور ، تدبير اولور. مخالفت ايدر ايسه ، هر جهتله مفسده‌لرى ايجاب ايتوب ؛ اجتماعك مخالف قانونلرى عاقبت باطل اولور . ملك حقوقلرى انسانلرك شو كونكى مزاجلرينك شو كونكى طبيعتلرينك قطعى هم ضرورى بر حاجتيدر . انسانك شو كونكى طبيعت ادبيه‌سى تمام قلب قيلنمادقچه ، ملك حقوقلرى هم انسانك طبيعتنه هم انسانلرك هر جهتله مصلحتلرينه موافق اولور .

بزم عقيده‌مزه كوره ، خلقت طبيعيه‌سنده انسان احسن تقويم اوزرنده خلق قيلنمشدر ؛ حتى ملك كبي فرشته كبي اولمق انسان اوچون كمال اولماز . اويله ايسه‌ده فرض ايده‌يك ، انسان فرشته كبي اولدى . ملكلرك هيئت اجتماعيه‌لرنده ملك قانونلرينه احتياج بلكه قالماز ، لكن اويله بر هيئت اجتماعيه اشتراكيلك ذلتلرينه‌ده محتاج اولماز .

١٧٧) ملك حقوقلرى هيئت اجتماعيه مصلحتلرينه‌ده تمام موافقدر . ملك حقوقلرينك قوتيله عملك ثمره‌لرى بركتلرى زياده اولور ، استحصال قوتى زياده اولور، هر نوع عمل ترقى ايدر، هيئت اجتماعيه نظاملرى ده تكامل ايدر .

ملك ــ بوتون ترقياتك بوتون صناعتلرك اڭ مهم موجديدر . هيئت انسانيه‌ده‌ده حياتك بوتون مرافقلری ملك سوقیله تأمين قيلنه كلمشدر .

١٧٨) ملك حقى ــ عملك اك ياقين اك ضرور بر نتيجه‌سيدر . هر عامل اوزينك محصولاتينه البته مالك اولور .

١٧٩) درست ، شبهه يوق ، ملك حقوقلرينه ملك نظاملرينه هيئت اجتماعيه‌ده غايت مدهش مفاسد مترتب اولدی . لكن تحليل كوزيله نظر ايدر ايسه‌ك ، مفسده‌لرك هيچ بری ملك نظاملرينه مترتب اولمادی . بلكه سوء استعماللرينه مترتب اولدی . هر قانونك هر نظامك حتى طبيعی قانونلرك ده نتيجه‌لرنده شرور هم مفاسد كثرتله هر وقت هر يرده بولونور . نتيجه‌لرينك فسادی طبيعی قانونلرك بطلانلرينه دليل اولماز ايسه ، اجتماعی قانونلرك بطلانلرينه‌ده هيچ بر جهتله دليل اولاماز . نتيجه‌لرده فساد وار ايسه ، بولنور ايسه ، قانوندن اولماز ، بلكه سوء استعمالدن ناشی اولور .

١٨٠) درست ، شو كونكی مدنيت ، بلكه هر يرده هر وقت هر عصرك هر ملتك نظامی مدنيتی عمله‌لرك حاجتلری حرمتلری حقنده راحتلری حقوقلری حقنده هر وقت غايت ظالمانه غايت تحقيرانه معامله ايدر ايدی . ملك قانونی‌ده بعض خلقك فوق الغايه سفالتلرينه بعضلرينك ده غايت فضله سفاهتلرينه فوق‌الغايه رفاهيتلرينه يول آچوب ؛ عاقبت بوتون هيئت اجتماعيه حاللرينی تماميله خراب ايتدی . بوكا كوره ، دولت فورمه‌لرينی هيئت اجتماعيه نظاملرينی شكللرينی آست اوست ايتمك اوچون ، عصر عصر ره‌وولوتسيه‌لر چيقوب طوردی .

شو خصوص‌ده قارل‌مارقس كبی ئه‌نگلس كبی بويوك مقتصدلرك همه شكايتلری غايت اورونليدر . بوتون دنيا عمله‌لرينی ره‌وولوتسيه حركتلرينه دعوت

ایدرلر ایسه، حقلری‌ده وار در، عذرلری‌ده البته وار در. هیئت اجتماعیه حاللری‌ده رەوولوتسیه حرکتلرینک انقلاب هم اختلال فتنەلرینک هر برینه هر جهتله تمام قابلدر،

١٨١) درست، شویلـه در. لکن ملک حقوقلرینی انکار ایتمک، اشترا-کیلک قانونلرینی قبول ایتمک ـ هیئت اجتماعیه خستەلکرینه هیچ بر صورتله دوا اولماز؛ قاپیتالیزم دورینک غایت مدهش مفسدەلرینی‌ده هیچ بروقت دفع ایتمز؛ جراحت اوستینه زهر سورتمک کبی بر حرکت اولور. انسانلرک قدرتلرینه قابلیتلرینه عمللرینه مسابقەلرینه هر جهتله انکشافلرینه غایت بویوک غایت قوتلی تحدید اولور. یالگز عملەلری توگل، بلکه بوتون انسانلری بوتون انسانیتی قاپیتال النده عاقبت اسیر ایتمک درجەلرینه قدر نازل اولور.

١٨٢) قارل مارقس کبی بویوک مقتصدلرک آخوربین کوزیله نظر ایدر ایسەک، قاپیتال النده یالگز عمله اسیر در لکن حقیقت کوزیله نظر ایدر ایسەک، قاپیتال النده مال پنجەسنده قاپیتالیستلرک اوزلری‌ده عملەلر-دن زیاده اسیر در.

١٨٣) یالگز عملەلری توگل، بلکه بوتون انسانیتی قاپیتال اسارتندن مال-پنجەسندن خلاص ایتمک ضرور در.

١٨٤) لکن ملک حقوقلرندن انسانلری محروم ایتمک خلاص چارەسی اولاماز، هیچ بر وقت خلاص چارەسی اولماز. بلکه مالگ‌ده قاپیتالگ‌ده خواجەسی اولمق صاحبی اولمق مالکی اولمق خلاص وسیلەسی، نجات تدبیری اولا بیلور.

١٨٥) قاپیتالینه مالک اولوب، احتراصلرینک پنجەسنده اسیرلکدن انسانیت نه وقت قوتولور ایسه، نه وقت چیقار ایسه، او وقت ملک نظامی

ملک حقوقلری بوتون مفسده‌لرندن پاک قالور ، ملک برکتلرندن هم انسانیت او وقت استفاده ایدر ؛ عملک هر بر نوعی بوتون قوتیله حرکت ایتوب ، حاجت برکتلرک هر برینی طبیعت خزینه‌لرندن استحصال ایدر .

۱۸۶) درست ، ملک نظاملرینه مدنی تفاوت اقتصادی تفاوت البته مترتب اولور . هر نه قدر تفاوت مترتب اولور ایسه‌ده ، ملک نظامی همان مشروع اولور ، همان عادل اولور . ملکلرک هر بر نوعینه هر بر مقدارینه هر بر انسانک اهلیتی تأمین قیلنور ایسه ، هم‌ده (۱۸۵) نجی ماده ده کی مفسده‌لرک یوللری عدالت قوتیله قانون قوتیله تمام قاپانور ایسه ، ملک مقدارلرنده تفاوت ضرر ویرمز ؛ بعضلرک سفالتلرینه بعضلرک سفاهتلرینه سبب اولماز .

۱۸۷) انسانلرك متفاوت طبیعی حاللرینه متفاوت قابلیتلرینه متفاوت قوتلرینه متفاوت عمللرینه مترتب اولاچق تفاوت قانون نظرنده ، برتقدیر مطلوب توگل ایسه‌ده ممنوع اولماق البته لازم اولور ، البته لازمدر .

یوقسه ، طبیعی حاللری تمام هدم ایتمك ، غایت فاحش عدالتسزلگی قانون ایتوب ، عملک آگ بویوك برکتلرینه غایت قوتلی سکته ویرمك ، هیئت اجتماعیه اقتصادینه بویوك خلل ویرمك ، ترقیات عامللریك آگ قویلرینی قتل ایتمك کبی بویوك مفسده‌لر مترتب اولور ایدی .

۱۸۸) طبیعی برکتلری طبیعی محصولاتلری تقسیم ایتمك انسانلرك خدمتلرینه کوره اولسه‌ده ، قوتلرینه کوره اولسه‌ده ، قابلیتلرینه کوره اولسه‌ده یاخود حاجتلرینه کوره اولسه‌ده ، انسانیت دنیاسنده هیچ بر وقت مساوات اقتصادیه مطلوب اولماز ، بلکه ممکن اولماز . تفاوت طبیعیدر ، ضروریدر . بلکه تقسیم تعبیری‌ده ، تقسیم اصوللری‌ده غایت فنا بر شیدر .

۱۸۹) انسانلری هر جهتله ، معیشت جهتیله‌ده ، کسب جهتیله‌ده ، عمل

جهتیله‌ده حر براقق مختار براقق مطلق براقق ضروردر . همده نافعدر . هیئت اجتماعیه صلاحی یالکز شو تقدیرده حاصل اولا بیلور .

احتیاج دقیقه‌لرنده محتاجلرك هربرینه یاردم ایتمك فرض بر وظیفه ایسه‌ده ، لکن تقسیم آنبارلری قاپولرنده انسانلری عمله‌لری گدای ایتمك اسیر ایتمك انسانیت شرفینه مناسب اولماز . انسانیت صلاحینه‌ده هیچ بر وقت خادم اولماز .

١٩٠) شریعت اسلامیه قرآن کریم شارع حکیم علیه الصلاة و السلام حضرتلری ملك حقوقلرینی بوتون اسبابیله بوتون فروعاتیله بوتون تکمیلاتیله قبول ایتدی . صاغ عقل ، خالص مصلحت ملك حقوقلرینی حیات انسانیه ضرورتلرندن حساب ایدر .

١٩١) ملك حقوقلرینك حرمتی قدسیتی ــ قرآن کریم آیت کریمه‌لریله ، شارع حکیم علیه الصلاة والسلام حضرتلرینك سنن قطعیه‌سیله ، فقه اسلامك بوتون ابوابیله بوتون کتابلریله قطعی هم ضروری بر اساس اولمق اوزره ثابتدر ، مقبولدر .

١٩٢) ملك حقوقلری ، شریعت اسلامیه حکمیله ، محترمدر ، معصومدر . مقدسدر .

١٩٣) ملك حقوقلرینك حرمتی نه‌قدر بویوك ایسه‌ده ، ملك حیاتك مقصدی تو گل ، بلکه حیاتك وسیله‌سیدر .

١٩٤) مقصد یالکز انساندر ، انسانلرك حرمتلریدر . انسانك اوزی‌ده انسانك حرمتی‌ده باشقه مقصدلرك هیچ برینه وسیله اولماز ، وسیله قیلنماز ، قورال اولمق اوزره ، استخدام قیلنماز .

١٩٥) هم انسانلرك حرمتلرینی اجتماع قانونلری رعایه ایده بیلور ایسه ، اویله قانون هیئت اجتماعیه صلاحینه خدمت ایده بیلور .

١٩٦) یا ملك حقوقلرینی انکار ایده‌جک ، یاخود انسانلری عمله‌لری قاپیتال مقصدینه آلت ایده‌جك ، یاخود بوتون انسانلری عمله توده‌سی پروله‌-تاریه سوروسی قیلاچق هیچ برنظام هیچ بر وقت هیئت انسانیـه صلاحینه خدمت ایتمز .

سوسیالـیزم قومونـیزم مذهبلرینك اك ضعیف طامورلری ملكْ هم حقوق مسئله‌لریدر . اسلام تعلیماتیلـه قومونـیزم تعلیملرینك اگ آچیق اگ بویوك اختلافلری‌ده ملك هم حقوق مسئله‌لریدر .

١٩٧) ملك مسئله‌لرینی علمی براصول‌ده تمامیله حل ایتمك اسلام عالملرینك شوکون اگ بویوك وظیفه‌لریدر .

فقه کتابلری مذهب اماملری ملک حقوقلرینی ملـک مسئله‌لرینی بوتون تفصیلاتیله بیان ایته آلمادی ، ایندی شوکون بیان ایتمک البته ضروردر .

قواعد فقهیه‌ده ملـک مسئله‌سی معلوم بوتون اسبابیله معلوم بوتون فروعاتیله یکرمی دورت صحیفه‌ده (١١٩ ـ ١٤٢) صحیفه‌لرده تفصیل قیلندی .

١٩٨) دولتگ حکومتگ بوتون خرجلرینی خلق هروقت تحمل ایدر ایدی . شوکونگی فوق العاده خرجلرینی‌ده البته تحمل ایدر . لـکن خلقگ خانه‌لرینی تفتیش ایتمک ، مالّلرینی مصادره ایتمک غصب ایتمک بوندن صوك البته الغا قیلنور .

١٩٩) شوکونگی معناسیله بویوك قاپیتال اسلام دولتلری النده اسلام ملتلری النده شوکون ، درست ، یوقدر بوندن صوگ بلـکه بولونور . اسلام ملتلرینگ اسلام قردشلرینک اکثری یاخود همه‌سی شوکونگی معناسیله تمام پروله‌تاریدر . غرب پروله‌تاریه‌سینگ احوال اقتصادیه‌سی احوال اجتماعیه‌سی

غایت فنا ایسه[1]، شرق پرولەتاریلرینک تورکیه تورکلرینک تورکستان تورکلر-ینک‌ده حاللری دها زیاده فنادر ، بوندن صوڭ شرق یری ، شرق برکتلری غرب سرمایه‌سینک اللرینه قالوب ، شرق پرولەتاریه‌سی غرب سرمایه‌سینک النده اجرتلی عمله اولوب قالور ایسه ، شرق عمله‌سی غرب عمله سینک النده دها زیاده شدتلی صورت‌ده اسیر قالور .

شو کون مدنیت دنیاسی غایت بویوك بحرانلر ایچنده ، غایت بویوک اختلالات اقتصادیه ایچنده‌در ، تشکیلات اقتصادیه جهتیله بویوک هم مدهش انقلابلر عرفه‌سنده‌در (؟) انقلاب عاصفه‌لری مدنیت نظاملرینک هر برینی تدمیر ایده بیلور ، انقلاب اعصارلری اسکی قانونلرڭ اسکی شریعتلرڭ صحیفه‌لرینی تمام احراق ایده بیلور . اسلام النده‌ده مقدس قدیم شریعت اجتماعیه‌سی واردر . بویله دهشتلر حضورنده بویله احتماللر عرفه‌سنده قرآن کریم امتی لاقید قالاماز ،

بوڭا کوره ، سرمایه ـ عمل جداللرینی اقتصاد اشکاللرینی شریعت اسلامیه اصولیله عدالت قوتیله حل ایتمک یولنده اسلام فقیهلری اسلام حکومتلری البته اهتمام ایدر . یوقسه ، قرآن کریمك مقدس شریعتك حرمتی اهمیتی قالماز .

۲۰۰) بر ـ الوهیت احسانیله ، یاخود دیه‌لم طبیعت مساعده‌سیله ، انسانلرڭ استفاده‌لرینه هدیه قیلنمش بویوك برخزینه‌در ، همه برکتلرڭ همه حاجتلرڭ ابدی عمومی بر منبعیدر . انسانلرڭ‌ده حیوانلرڭ‌ده مسکنیدر مهدیدر .

---

(۱) عمومیت اعتباریله غرب و امیریقا پرولەتاریاسینك احوال اقتصادیه‌سی و سیاسیه‌سی بزم شرق علماء ، محرر و شاعرلری ، جماعت خادملرینك احوال مادیه و سیاسیه‌لرندن قیاس ایدلمش درجه‌ده یوکسه کدر وزنگین‌در. مصحح

٢٠١) طبیعت خزینه‌لرنده ، یرڭ اوستنده ایچنده وار بر کتلرڭ صانی یوقدر ، حسابی یوقدر . طبیعتڭ یرڭ برکتلری حیوانلرڭ انسانلرڭ حاجتلر- ندن هروقت هر یرده زیاده‌در .

وان من شیء الا عندنا خزائنه . وما ننزله الا بقدر معلوم .

وان تعدوا نعمت الله لاتحصوها .

طبیعت‌ده صارانلق یرده فقیرلک کوروجی اهل علمڭ مقتصدلرڭ شو مسئله‌ده های‌هولری بوش بروهمدر ، باطل بر لافدر عجزلرینی جهللرینی اعتراف ایتمه‌مک استکبارندن ناشی بویوک بر غروردر .

٢٠٢) یر ـ مسکن اولور . مسکنلر بوتون مرافقیله ملك اولا بیلور . "الدار حرم» سنت قطعیه‌سی امام احمد مسندنده عباده بن الصامت حضرتلرندن حدیث مرفوع اولمق اوزره روایت قیلنمشدر .

٢٠٣) یر ـ برکتلرڭ منبتی ، مزرعی ، منبعی اولور .

بویله یرلر ـ آکثریتله دولتڭ جماعتڭ ملکی اولوب ؛ تقسیم اصولیله خلق اللرینه ، افرادڭ استفاده‌لرینه ترک قیلنور . بویله یرلر ـ میریدر . میری یرلرڭ رقبه‌لری دولتڭ جماعتڭ ملکی کبی اولوب ، افرادڭ ملکی اولماز .

٢٠٤) میری یرلرڭ رقبه‌لری افرادڭ ملکی اولماز . لکن منفعتلری ملك اولوب ؛ انتفاعلری ، انسانلرڭ بالاختیار ترکلرینه قدر ، دائم اولور .

٢٠٥) مباح یرلر احیا قیلنور ایسه ، یاخود بوش یرلرڭ بعض قطعه‌لر- ینه مشروع سببلرڭ بریله ملک ثابت اولور ایسه ، اویله یرلرك رقبه‌لری‌ده ملك اولا بیلور .

٢٠٦) ملك مالڭ رقبه‌سینه متعلق اولور . مثلاً : انسانڭ لباسی کبی ،

کتابی کبی ، ظاهردر . بعضاً رقبه‌سی ملک اولماز ، منفعتی ملك اولور . مثلاً : اجاره‌ده ، خانه ملك اولماز ، منفعتی، یعنی سکناسی ملك اولور . بعضاً منفعتی‌ده ملك اولماز ؛ بلکه یالکز انتفاع مملوك اولور . مثلاً مباح یرلرده ، وقف خانه‌لرده انسانك اقامتی کبی . وقف خانه‌لرده اقامت ایتوب انتفاع ایتمك جائزدر . لکن اقامت ایتوچی انسان وقف خانه‌لری اجاره‌یه ویره آلماز .

شو اوچ نوع ملکک هر بری : ١) رقبه ملکی ده ، ٢) منفعت ملکی ده ، ٣) انتفاع ملکی ده البته یرده ثابت اولابیلور .

٢٥٧) بر قانونلرنده ـ یرك برکتلرینه انسانلرك عمللرینه سکته ویرمه‌مك اساسلری اعتبار قیلنوب ، برکتلرك حصولنده جمعیتك اهمیتی ده جمعیتك قوتی ده طبیعتك بویوك حصه‌سی ده اساس اولمق اوزره اعتبار قیلنور .

انسانلرك عمللرینه یرك برکتلرینه خلل ویرمه‌یه‌چك نظام ، نصل اولار ایسه ده ، شریعت اسلامیه حکمنده البته مقبول اولور .

٢٥٨) اعتراف ایده‌یك ، بر مسئله‌لری صو مسئله‌لری بزم کتب فقهیه‌مزده شووقته قدر تماميله حل قیلنه آلمادی . غایت بویوك اهمیتلرینه کوره ، بر مسئله‌لرینی صو مسئله‌لرینی اساسلی صورتده حل ایتمك اسلام عالملرینه البته لازمدر .

اقتصاد عالملرینك زراعت عالملرینك بیانلرینی افاده‌لرینی تمام احاطه ایتوب ، بر مسئله‌لری حقنده اسلام مجتهدلرینك اجتهادلرینی‌ده اساس ایتوب ، بر مسئله‌لرینك حلی یولنده تمام حاضرلنمك ، صوکره هیئت علمیه شوراسی دعوت قیلنوب ، بر مسئله‌لرینی اجماع قراریله ده حل ایتمك البته معقول هم مناسب اولور ایدی .

شو طریقله بر کتاب تألیف قیلنوب ، طبع قیلنوب ، نشر قیلنور ایسه ، عاقبت اهل علمك انتقادیله ده اصلاح قیلنور ایسه ، بو یله بر کتاب بر حقنده

اسلام قانونی اولمق شرفینه ده نائل اولور ایدی. بو یله گوزل بر خدمت روسیه مسلمانلرینه ده بویوک بر شرف اولور ایدی.

اهمیتلی تدبیرلره دائر ماده لر

٢٥٩) یهودلرگ توراتلرینه شریعتلرینه طبیعتلرینه تاریخلرینه قرآن کریمك غایت بویوک اهتمامینه کوره، روسیه مسلمانلرینك بلکه بوتون اهل اسلامك اقتصادی اجتماعی سیاسی خصوصلرگ هر برنده یهودلرله هروقت معاملهلرینه کوره، بوتون انسانیتك فکرلرینه ادبیاتلرینه خزینهلرینه بازارلرینه سیاستلرینه هر عصرده هر یرده هر جهتله یهودلرگ نفوذلرینه استیلالرینه کوره، هر نمازگ صوگ قعدهسنده (١) بوتون یهودلره هریرده هروقت بوتون مسلمانلرگ دعالرینه ثنالرینه کوره، قران کریمك یهودلره نسبتلرینی حریت هم انسانیت کوزیله تعیین ایتوب؛ اهل اسلامك اجتماعی سیاسی دینی اقتصادی حاللرینه یهودلرگده نسبتلرینی، بزه لازم اولابیلهچك بوتون تدبیرلرمزله برابر، هم آچیق هم اساسلی

(١) حاشیه: ابراهیم آلینه یهودلرگ دخوللری یهود عقیدهسینه کوره، یازلدی. یوقسه، آل طبیعی بر نسب توگل، بلکه ادبی دینی بر نسبدر. آل ـ دینده ادب ده شریک، یا خود تابع معناسندهدر. توراتده تثنیه سفرنده، ٢٣ نجی فصلده گی جملهلرگ بیانلرینه کوره، ادبی دینی جنایت طبیعی نسبی قطع ایدر ١٣ نجی فصلگ جملهلریده بوگا کوره دلالت ایدر. هود سورهسنده نوحگ ' رب، ان ابنی من اهلی „ دعاسینه قرآن کریمگ " انهلیس من اهلک، انه عمل غیر صالح „ جوابیده بوگا غایت آچیق شاهددر. "ماکان ابراهیم یهودیاً

صورت ده تعیین ایتمک اسلام عالملرینه اسلام سیاسیلرینه شو کون ایندی مهم بر وظیفه در .

۲۱۰) یهودلرگ بزه ، بزم‌ده یهودلره نسبتمزی حل ایتمک مسئله‌سی اهمیتلی هم مشکل بویوک بر مسئله‌در . سیاسی اجتماعی بر مسئله‌در ، یاخود سیاسی اجتماعی بر تدبیردر .

عهد عتیق عهد جدید کتابلرینی ، تلمودگ بوتون جلدلرینی ، یهود مسئله‌سی حقنده تألیف قیلنمش کتابلرگ مهملرینی ، یهودلرگ خفی ظاهر جمعیتلرینی حرکتلرینی قرارلرینی ، یهود حقنده قرآن کریم آیت کریمه‌لرینی ، تفسیرلرینی تمامیله احاطه ایتمک البته حاجت اولور . نه قدر مشکل ایسه‌ده ، اعتنا قیلنه‌چق بر وظیفه‌در ، یالگز دینی اجتماعی وظیفه توگل ، بلکه سیاسی بر وظیفه‌در .

اسلام دنیاسینه یهودلرگ نفوذلری غایت بویوک ایدی . انقلابدن صوگ روسیه‌ده ینه آرتدی . بوگا مقابل غایت جدیتلی تدبیرلر شو کون بزه ضرور اولدی .

۲۱۱) ملتلرگ هیچ برینه اسلام ملتی هیچ بر وقت دشمان اولماز . شو کتابگ ۳ نچی ماده‌سی بزم اجتماعی سیاسی عقیده‌مزگ اساسیدر . لکن

ولا نصرانیاً ولکن کان حنیفاً مسلما ، آیت کریمه‌سینگ شهادتینه کوره ، آل ابراهیم یالگز مؤمن یالگز مسلم اولا بیلور . ابراهیم معاصری اولسه‌ده اولماسه‌ده ، ابرهیم نسلندن اولسه‌ده اولماسه‌ده ، نماز قعده‌سنده‌گی دعا معناسی شودر . توراتگ عهد عتیقگ شو کونگی نسخه‌لرینه غایت قوتلی غایت شدتلی ایمان ایتوچی یهودلرگ عقیده‌لرینه کوره ، اسماعیلگ ابراهیمدن نسبی تمام منقطعدر . هاجری اسماعیلی خانه‌دن قومق حادثه‌سی‌ده بوگا کوره ایمش .

باشقه ملتلرڭ تدبیرلرینه قربان اولماق مکرلری حضورنده ذلیل قالماق بزم اوچون ادبی دینی سیاسی بر وظیفه‌در ، بر فریضه‌در .

۲۱۲) مدنی ملتلرڭ مفید اثرلری ملی لسانمزه ملی املاسیله ترجمه قیلنور . مدنیت مکتبلرنده ملت همتیله تربیه قیلنه‌چق طلبه‌لر ترجمه وظیفه‌لرنده استخدام قیلنه بیلور .

۲۱۳) تورک قبیله‌لرینڭ تعارفلرینه خدمت ایتمک کبی ، تورک لسانلرینی ادبیاتلرینی تاریخلرینی اثرلرینی احیا ایتمک کبی علمی ادبی اجتماعی مقصدلره خدمت ایته بیله‌چک "تورککلك» هیئت علمیه‌سی - تورکولوغ جمعیتی قورولور(۱) .

مدنی ملتلرڭ علمی جمعیتلرینڭ اجتهادلری برکه‌سنده تورك تاریخی تورك لسانی تورك اثرلری تورك ادبیاتی تورك قبیله‌لری حقنده حاضرلنمش گوزل خدمتلری‌ده لسانمزه ترجمه قیلنور .

۲۱٤) یاقینلری مربیلری یوق یتیم بالالری تربیه ایتمک کبی ، طول خاتونلری یاش قزلری مجبوریتدن صاقلامق کبی ، قارتلق یا خسته‌لك بلاسیله خدمتدن عاجز آدملره یاردم ایتمک کبی هر وقت هر زمان بولونور وظائف اوچون ، ملت همتیله اعانه خزینه‌لری یاردم صندقلری تأسیس قیلنور .

۲۱٥) اون یدنجی سنه‌ده قازان ندوه‌سنده بوتون روسیه عالملری طرفندن قبول قیلنوب‌ده صوڭره اهمال قیلنمش اتفاق قرارینی شو کونگی ندوه یاکیدن احیا

---

(۱) بو کبی جمعیت بوندن اون بش سنه مقدم ۱۹۰۸ نجی سنه‌سنده استانبولده تأسیس ایدلمشدر. « تورك درنکی » اسمیله میدانه کله‌ن بو جمعیت علمیه کید کیده « تورك یوردی » اسمینی آلمش و بیوك ملی مدنی علمی خدمتلرده بولنمش‌در . شمدیکی کونده‌ده جمعیت آلدیغی مسلکندن کمال فعالیتله اش کوریور . مصحح.

ایدر . محتاج امامله روحانیلره او " اتفاق » نگ احتیاجلرینه موافق یاردملری ویروب طورور .

٢١٦) شو کونگی انقلاب فتنه‌لرنده اسلامیت تعلیملرینی اسلام حکملرینی حمایه یولنده عالملر اتفاقی خدمت ایدر . تاتارلرنگ یاش قومونیستلرینه رهبر اولور ، ارشاد ایدر .

٢١٧) اسلامیت هم‌ده شرقنگ مصلحتلرینه نجاتلرینه سبب اولا بیله‌چك انقلاب شرقده اولور ایسه ، یالگز شرق خلقیله اسلام قوتیله اسلام الیله اولا بیلور .

٢١٨) شرق انقلابی (؟) شرق سیاستی شرقنگ شو کونگی حرکتلری حقنده اوفا ندوه‌سی اوزینگ فکرینی اوزینگ تدبیرلرینی تعیین ایتوب ، اوزینگ قرارینی اعلان ایدر .

٢١٩) ره‌وولوتسیه کونلرنده روسیه مسلمانلری اوزلرینگ علمی هم اقتصادی خدمتلرینه بوتون قوتلریله اعتنا ایدر ، باغلانور . بالالرینی روس مکتبلرینه روس کلیه‌لرینه کوندره طورمق برنچی وظیفه‌لری اولور .

٢٢٠) بوندن صونگ اولا بیله‌چك فتنه‌لرنگ هر برندن روسیه مسلمانلری هر یرده هر وقت اعتزال ایدر ، صاقلانور . هیچ برینه هیچ بر صورتله اشتراك ایتمز . خلقنگ ماللرینه‌ملکلرینه ال اوزاتماز ، انسان قانیله اسلام اللرینی بویاماز . بلکه‌فتنه‌لری تسکین یولنده ممکن چاره‌لرنگ هر بریله سعی ایده بیلور ایسه ، ایدر .

روسیه یرینی شوکونگی آغرلقدن خلاص ایتمک مسلمانلرنگ هم مهم هم بویوك بر وظیفه‌لریدر . دین خادملری محله متولیلری شو خصوص‌ده بوتون قوتلریله جسارتله سعی ایدر .

٢٢١) اوفا ندوه‌سی یاخود دینیه نظارتی شو خصوص‌ده روسیه مسلمانلر-

ینه عمومی بر خطاب آچیق بر خطاب بر مراجعت نشر ایدر. محله منبرلری واسطه‌سیله نشرایته طورور.

۲۲۲) انصاف ایمانک ادبک اک بویوک رکنیدر. انسانک اک بویوک وظیفه‌سیدر.

انصاف ـ آدملرک هر برینی اوزک کبی کورمک. اوزکله نصل معامله‌یی آرزو ایدر ایسه‌ك، باشقه‌لرله اویله معامله ایتمک. « ان الله یأمر بالعدل » آیت کریمه‌سینک معناسی شودر. بلکه احسان یولیله معامله ایتمک مؤمنک ادبیدر. « بالعدل والاحسان » ک امریدر.

۲۲۳) اجتماعی ایمانک دورت رکنی وار در: [۱] اوزینک حقوقلرینی وظیفه‌لرینی بیلور قدر علم، [۲] باشقه‌لرک حقوقلرینه تعدی قیلمازلق قدر شرف، امانت، [۳] عدالت اساسلرینه تأسیس قیلنمش قانونلری رعایه قیلور قدر احترام، اطاعت، [٤] ذلتی تحمل ایتمز قدر هم‌ده باطل دعوتلره انقیاد ایتمز قدر عزت هم جسارت.

غایت بویوک شو دورت فضیلت ایمانیه ـ هیئت اجتماعیه‌ده امنک امانک اساسیدر. قاعده‌سیدر. حریتک‌ده روحیدر.

۲۲٤) صداقت، امانت ـ انسانلرک هر برینه هر خصوص‌ده هر وقت، جلوه‌ده‌ده خلوه‌ده‌ده لازمدر.

۲۲٥) تکافل عمومی ـ عمومی بر حقدر، عمومی بر وظیفه در.

۲۲٦) بر آدم ـ ادبلی اطاعتلی اوغل، احسانلی شفقتلی آتا، صداقتلی امانتلی رفیق، احتراملی محبتلی کریم زوج اولماز ایسه، مدنی مؤمن اولاماز.

۲۲۷) هر بر زمانک هر بر دولتک قانونلرینی رعایه ایتمک ـ هر بر آدمک بویوک بر وظیفه‌سیدر (؟)

۲۲۸) قانونلرک برینی یاهدم ایتمک یاترک ایتمک اوچون، حیله هیچ بر وقت جائز اولماز.

حیله قیلاچق حریف ـ اللهک اوزینه رسولینه کتابینه حرب اعلان ایتمش اولور

فان لم تفعلوا فأذنوا بحرب من الله ورسوله .

۲۲۹) روسیه مسلمانلرینک باشلرینه‌ده قومونیستلرینه‌ده دینیه نظارتی استماله خطابلریله وقت وقت مراجعت ایته طورور، یا هدایت یولیله، یا خود تألیف طریقیله سعی ایدر .

۲۳۰) شو کونگی احوال سیاسیه حرکتلری حقنده اوفاندوه‌سی عمومی بر خطابله روسیه مسلمانلرینه مراجعت ایدر .

۲۳۱) شرق ملتلرینک شرق قومونیستلرینک باکوده‌گی شو کونگی سیه‌زدلرینه مراجعت ایتوب، اوفا ندوه‌سی [1] اوزینک قرارلرینی شرق قومونیستلرینک قبوللرینه تقدیم ایدر .

۲۳۲) باکو ندوه‌سینک‌ده قرارلرینی آلوب محاکمه ایدر . موافق اولور ایسه، قبول ایدر . موافق اولماز ایسه، دینیه نظارتی یا خود علما اتفاقی یاقین کونلرک برنده آرالاش بر ندوه دعوت ایدر .

۲۳۳) روسیه برنده‌گی شو کونگی تورک مهمانلرینه اوفا ندوه‌سی استقبال هم احترام سلاملرینی عرض ایتوب؛ تورک رهبرلرینک شو کونگی حرکتلرینه اوزینک نظرینی اوزینک نسبتلرینی اوفا ندوه‌سی آچیق بیان ایدر .

---

(۱) اوفا ندوه‌سی دیه محررك تکرار ذکر ایتدیکی ندوه ۱۹۲۰ سنه‌ده ایدل ساحلی تورك تاتارلرینك کندولرینك دینیه نظارتلرینه بر مفتی دورت قاضی‌دن مرکب بر هیئات دینیه‌انتخاب ایچون طوپلانمش علمأ قونغره‌سیدر . قونغره سیاسی بر ماهیتی حائض‌اولمادیغی ایچون نه روسیه ده‌گی تاتار باشقرد قامونیستلریله تشریك مساعی ایتمش، نه ده شرق قامونیستلری نامیله بالشویکلردن تخصیصات ییوچی سرسری‌لرله بر مناسبتده بولونمشدر . علمأ قونغره‌سی اسکی عنعنه‌سینه صادق قالمش، وبیوك بر اکثریتله بالشویکلکدن چوق اوزاقده قالان ملی دینی تربیه‌سینی محافظه ایتمش علمامزی بو مسئولیتلی یره انتخاب ایتمشدر . بالشویك مجانی صفتیله میدان انتخابه صوقولمش اوفاق سیاستچی علمامز تماماً مغلوب اوله‌رق صفدن چکلمه‌یه مجبور ایتدرلمشدر . مصحح

٢٣٤) روس حکومتی روس میسیونرلری مسلمانلرڭ دینی اجتماعی سیاسی حقوقلرینه هر وقت هر یرده تعدی ایتە کلمشلر ایسەده، روس ملتی اخلاق اجتماعیه جهتیله امانتلی حقانیتلی [1] بر ملت اولوب، لسانلری ادبیاتلری علوملری‌ده غایت بای بر ملتدر.

روسیه مسلمانلرینه ترجمان اولماق صفتیله همده تاریخی معاملەلرڭ بر نتیجه ادبیه‌س اولمق اوزره، اوفاندوەسی روس ملتنه صادق بر لسانله احترام هم امن سلاملرینی تقدیم ایدر.

٢٣٥) شو کونگی ندوه قرارینی ایفا ایتمک ـ ندوه اعضالرینگ هر برینه لازم بر وظیفه اولور.

٢٣٦) ندوه اعضالرینگ هر بری شو وظیفه ادبیه‌لری حقنده عهد ایتوب، سوز ویرور.

تم

---

(١) بو دعوی تماماً حقیقته خلافدر. روسلارك، برابر یاشادیکی مسلمانلره، خصوصاً ایدل اورال تورکلرینه قارشی یاپدیغی ظلمی دنیانك هیچ بر ملتی هیچ بر وقت کندو تبعه‌سنه قارشی یاپمامشدر. ٢٠ نجی عصرك بدایتنه قدر جبراً خرستیان ایدلمش مسلمانلارك عدی ایکی یوز بکدن زیاده‌لکی بوکا آچیق بر دلیلدر. مصحح

شو صحیفه‌لر شو ماده‌لر بر معروضه بر دوقلاد اولمق اوزره، اوفاده، روسیه مسلمانلرینگ ۱۹۲۰ سنه ندوه‌سنده، مؤتمرلرنده ایکی کونده ایکی اوچ فاصله‌ده اوقولدی. اون ایکی کون دوام ایتمش ندوه‌ده مذاکره‌لر نوبتی کچدی، قرارلر نوبتی ایرشدی. حکومت اداره‌لرینه اولگی کونده تشکرتله غرامی کوندورمک کبی عادی رسمی بر ادبدن هیئت ریاست نصلدر غفلت ایتمش ایدی. بوڭا بر تدارک اولمق اوزره‌ده، هم‌ده زمانڭ حالینه کوره اهمیتلی بر قرارمزی مدنیت دنیاسینه رادیئو واسطه‌سیله اعلان ایتمک ملاحظه‌سیله‌ده دورت بش آدم طرفندن شویله بر تله‌غرام ندوه مذاکره‌سینه تقدیم قیلندی:

موسقوه، اوفا، قازان، باکو، تاشکند، سترلیطاماق کبی مرکزلره

رادیئو تله‌غرام

مرکز هم محلی حکومت مساعده‌سیله، اوفاده، ۱۹۲۰ سنه سنته‌بر ۱۶ ده آچولوب ۱۲ کون دوام ایتمش سیه‌زد ـ روسیه مسلمانلرینگ ندوه‌سی اوزینگ همه مسئله‌لرینی مذاکره ایتوب حل ایتدکدن صوڭ، شرق نجاتی یولنده سعی ایتوچی مرکز بر وله‌تاریه حکومتینه‌ده، محلی حکومت اداره‌لرینه‌ده سلام هم تشکرلرینی تقدیم ایته.

شو کونگی عمومی محاربه‌ده تورک رهبرلرینگ همه سیاستلرینی هر جهتله تصویب ایتوچی روسیه مسلمانلری، هم‌ده اسلامیت یولنده نجات یولنده بویوک

قهرمانلق کوستروب چاناق قلعه‌سینک محافظه‌سنده بوتون دنیا قوتلرینـه غلبه ایتمش تورک عسکرینه تحسین ایتوچی علماندوه‌سی ـ شو کون روسیه یرنده پروله‌تاریه حکومتی حضورنده محترم تورک مهمانلرینـه طلعتلرینـه انورلرینه جماللرینه خلیللرینه بکرساملرینـه سلام هم احترام حسیاتلرینی صمیم قلبدن بیان ایته .

شرق نجاتی یولنده بوتون قوتیله سعی ایتوچی شورالر حکومتینه تورک رهبرلرینک مراجعتلرینی علماندوه‌سی شادلقله آلقیشلایوب ؛ انورلرک مصطفی کماللرک سیاستلرینه اعتمادلرینی‌ده علماندوه‌سی بیان ایتوب ؛ تورکیه یرینی هم‌ده بوتون شرق مملکتلرینی تخلیص یولنده تورک رهبرلرینک تورک عسکرینک تمام موفقیتلرینـه اخلاصلی حرارتلی دعالر قیلوب ؛ ممکن یوللرک هر بریلـه اوزلرینک‌ده بوندن صوک اعانه ایته‌جکلرینی علماندوه‌سی صادق لسانیلـه وعده ایته .

خلافتک عصمتینه ، اسلامیتک قدسیتینـه ، انسانیت شرفینـه پروله‌تاریـه حقوقلرینه هر وقت تعدی ایتوچی آنتانته حکومتلرینه علماندوه‌سی نفرت بیان ایتوب ، دستگیرلک همتلرینه غرب پروله‌تاریلرینی‌ده دعوت ایته .

یاشه‌سون شرق نجاتی یولنده سعی ایتوچی تورک عسکری ، صووه‌ت عسکری ، تاتار باشقورت عسکری ، آذربایجان عسکری !

زمین وزمان لسانیلـه املاقیلنمش بش جمله‌لک شو تله‌غرام ـ خلقک حسیات ایمانیه ملیه‌لرینک نسخه‌سی اولمق جهتیله ـ ندوه مجلسلرینـه برجان بویوک بر هیجان ویروب ؛ حکومت اداره‌لرنده کون کوروچی تاتار قومو-نیستلرک همتیله دینیه نظارتک‌ده فتنه‌سیلـه وهمیله ، ندوه مجلسلرنده ایکی کون قدر نزاع دوام ایتدی . مجلس طرفندن بویوک بر هیجانله قبول قیلنمش

شو تله‌غرامگ صوڭ دورت جمله‌سی حذف قیلنوب ، اولگی جمله اخیرینه‌ده عبودیت جمله‌لری زیاده قیلنوب ، دینیه نظارتی طرفندن حکومت اداره‌لرینه تقدیم قیلنه‌چق اولدی ، تقدیم قیلندی .

شو صحیفه‌لر ۱۹۲۰ نچی سنه یازنده یازلدی . اوفاندوه سندن صوڭ ، متعدد جمعیتلرده اوقولدی . راغبلرگ قلمیله نسخه‌لری چیقارلوب ، اسلام مملکتلرینه طارالدی . طبع ایتدرمک آرزو سیله تورکستان کاشغار افغانستان تورکیه مطبعه‌لرینه‌ده کوندورلدی . طبع ایتدرمک ، نه‌دندر ، ممکن اولمادی . بش حروفات حصاری ایچنده محبوس محصور قالمش روسیه مسلمانلرینك مفکوره لرینی فکرلرینی طلبلرینی حاللرینی اسلام ملتلرینه عرض ایتمک تبلیغ ایتمک ملاحظه سیله شو کتابمی نصل ایسه ده طبع ایتدرمک آرزولری قلبمده همان غلیان ایتوب طوردی . نهایت محترم اماملرینك دلالتیله فینله‌ندیه مسلمانلری شو کتابم نشرین التزام ایده‌چک اولدی . بر نسخه چیقاردم . حضرت آدره‌سیله فینله‌ندیه مسلمانلرینه کوندوردم .

۲۳۶ ـ ایکی یوز اوتوز آلتی ماده اولدی . اولگی آلتمش سکز ماده سی روسیه مسلمانلرینك حاللرینه حاجتلرینه دینی اداره‌لرینه مخصوص کبی ایسه‌ده ، تعریف هم حکایت ملاحظه‌سیله علی حالها ترک قیلندی . مکان ، زمان طلبلرینه حاللرینه کوره یازلمش خصوصی ماده‌لر اسلام ملتلرینك عمومینه نسبتله اهمیتلری یوق ایسه‌ده ـ یالگز تاریخی اهمیتلرینه کوره صوڭ طبع‌ده نشر قیلندی . تدوین شریعت کبی حقوق تشریعیه کبی خلافت اسلامیه کبی جهاد هم عهود کبی فصولك ماده‌لری ـ هم عمومی هم بویوک اهمیتلرینه کوره ـ شو کتابك روحی شو کتابك اڭ مهم ماده‌لری اولمق اوزره اسلام ملتلرینك بویوک التفاتلرینه مفید انتقادلرینه عرض قیلندی .

صادق برلسانله خالص بر ایمانله بیان قیلنمش اوفاق بویوک هر برفکرگ شو کون بویوک بر قیمتی وار در . بوتون انسانیت نامینه بوتون اسلام ملتلرینه احترام سائقه‌سیله تألیف قیلنمش هر بر کتابك قیمتی تقدیر قیلنمق البته لازمدر. یالگز بوگا کوره، شو کتابك نشرینه جسارت ایتدم . وه رسای سه‌ور معاهده‌لرینك سحریله محو قیلنمش غائب اولمش شانلی تورک عسکرینك بویوک شرفینه شو کتابمی ١٩٢٠ سنه‌ده نشرایده چك‌ایدم . او وقت شویله‌ایدی، بزم ظاهرین کوزمزدن تورک عسکرینك وجودی غائب قیلنمش ایسه‌ده ، ایمانلی قلبمزده تورک عسکرینك غایت بویوک حرمتی غایت بارلاق شانی بوتون قوتیله قائم اولدی، وجودلرمزه جان ویردی، دماغمزی خیالمزی نورلاندرمش‌ایدی تورکلك یولنده اسلامیت یولنده قربان اولمش قهرمان عسکرگ مؤبد شرفینه ضعیف بر خاطره اولمق اوزره موضوعی غایت بویوک شو کتابمی نشر خیالنده ایدم . غالب دولتلرگ مغرور خیاللری کبی بزم اوهاممزده تمام خطا چیقدی.

چاناق قلعه‌سنده بوتون دنیا بحریه‌لرینه غلبه ایته بیلمش ملت حکومت‌النده ایکن سه‌ور معاهده‌لرینی امضا ایتمش‌ایسه‌ده ، خلافتی سلطنتی حکومتی اداره حقوقلرینی اوزینك اختیارینه آلدقدن صوگ ، حرب میدانلرنده غلبه ایتدی، سیاست میدانلرنده سه‌ور معاهده‌لرینی نسخ ایتدی، حرمت مجلسلرنده صدرنشین اولوب ، اوزینك مطلبلرینی سیاست دیپلوماتلرینه املاایتدی.

سیاست سحریله سه‌ور معاهده‌سیله محو قیلندقدن صوگ ، ملتك روح ایمانیه‌سیله قوۀ ملیه‌سیله معاهده فرداسنده بعث قیلنوب ؛ ٢١-٢٢ سنه‌لرده تورکلك هم اسلامیت حرمتلرینی کمالیله اعاده ایتمش شانلی تورک عسکرینك بویوک شرفینه، شو ناچیز کتابمی ١٩٢٣ سنه‌ده نشر ایده بیلدم .

اسلام منبرلرنده اسلام مجلسلرنده اسلام ملتلرینك حاللری اسلام حاجتلرینك تدبیرلری مذاکره قیلنور ایکن ، روسیه مسلمانلرینك بری طرفندن شو کتاب بلکه بر آواز کبی اولوب ، تورکیه شهیدلرینك روحلرینه بر حرمت کبی بر فاتحه کبی اولور .

۱۹۲۳ سنه شباط ۱۰ ده پتروغراد

موسی جارالله

هذه سبیلی . ادعو الی الله علی بصیرة انا و من اتبعنی .

قارئین کرامک دقتینه

شو کتابک تصحیحنی یاپدیغم وقت نه کتابک تعقیب ایتدیکی فکره، نه‌ده طرز افاده و اسلوبنه قطعیا قارشمادم. فقط بعض بر شبهه‌یی موجب صایدیغم یېرلرده تحت السطر کچوک ایضاحاتده بولوندم. شونیده علاوه ایتمه‌لی که محررک کتابنده کوسته‌ریلن تدبیرلر، اوزن اوزادیه صایدیغی ماده‌لر، قاعده‌لر نه ملت مجلسی طرفندن قبول ایدلمش اساسلردر؛ نه‌ده علمی بر مؤسسه طرفندن احضار ایدلمش قوانین‌لردر؛ بونلر فقط موسی افندینک کندوسینک اجتهاد شخصیه‌سینک ثمره‌لری‌در. شونک ایچون طبیعی شمال تورکلری عموماً وآنلارک ملی مؤسسه‌لری خصوصاً بو کتابک مندرجاتی حقنده قطعیاً مسئول دگلدر. کتابک مئال وفکرنده‌کی، طرز اسلوب، وافاده‌سنده‌کی بتون مسئولیت تمامیله محرری موسی افندینک فقط کندوسینه عائدر.

کتابک مصححی عیاض اسحاقی

TÜRK TARİH KURUMU
KÜTÜPHANESİ

بیرلین

مطبعهٔ «کاویانی» ده طبع ایدلدی

سنه ۱۹۲۳